

हादिक शुभेच्छा !

दि माळेगांव सहकारी साखर कारखाना लि.

माळेगाव बु० (शिवनगर), ता. वारामती, जि. पुणे.

रजिस्टर नंबर जी-२६६ दिनांक २४-२-१९५५

फोन नंबर - माळेगाव एक्सचेंज : ५७ ऑफिस, ५४ कार्यकारी संचालक, ५३ चेअरमन
तारेचा पत्ता : ' कॉप्युगर ' शिवनगर

आमची वैशिष्ट्ये :

- शुभ्र व दाणेदार साखरेचे उत्पादन
- ऊस उत्पादक शेतकऱ्यांना त्यांच्या मालाची जास्तीत जास्त किंमत वेळेवर देणे.

संचालक मंडळ :

- मा. श्री. वीरसिंह चंद्रसेन जाधवराव, चेअरमन
- मा. श्री. बाळासाहेब ऊर्फ खं. पा. गिते, व्हाईस चेअरमन
- मा. श्री. विठ्ठलराव दादासाहेब जगताप, संचालक
- मा. श्री. नामदेवराव साहेबराव सस्ते, संचालक
- मा. श्री. वाबासाहेब गेनवा तावरे, संचालक
- मा. श्री. पोपटराव नरहरी तावरे, वी. एस्सी., संचालक
- मा. श्री. कमलाकांत तुळशीराम ढवाण एम्. ए., संचालक
- मा. श्री. ददारथराव बाळासाहेब खलाटे, संचालक
- मा. श्री. आप्पासाहेब राणवा जगताप, संचालक
- मा. श्री. भिमदेवराव साधुजी गोफणे, संचालक (सोसायटीचा प्रतिनिधी)
- मा. श्री. चापूराव गेनवा जगताप, संचालक (स्वीकृत तज्ज्ञ)
- मा. श्री. विठ्ठलराव तुकाराम कोकरे, संचालक (बँकेचे प्रतिनिधी)
- मा. श्री. एम्. व्ही. त्रिवेकर, संचालक (इं. का. कार्पोरेशनचे प्रतिनिधी)
- मा. श्री. रि. मा. दाहात, संचालक (जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था. पुणे)
- मा. श्री. आनंदराव मास्तराव विसाळ, वी. ए., डी. एल. डब्ल्यू. (बॉम्बे) कार्यकारी संचालक,

प्रकाशक : प्राचार्य डॉ. जे. के. गोधा, तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, वारामती (जिल्हा : पुणे)
मुद्रक : रवींद्र श्रीराम पराहकर, वैभव प्रिंटिंग प्रेस, २९९, कसबा पेठ, फलटण (जिल्हा : सातारा)

वार्षिक नियतकालिक
अंक : अठरावा
१९७९-८०

तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय
वारामती, जि. पुणे

जाहिरातदारांची सूची

१ अनमोल प्रकाशन	५०	३७ मुंबईकर कापड दुकान, वारामती	५२
२ अमय	८०	३८ मं. मेधा रतिलाल फुलचंद	५२
३ अशोक स्टोअर्स, वारामती	९५	३९ मोता स्टोअर्स	६४
४ आर्कॅम लॅबोरेटरीज्	५१	४० युनायटेड वेस्टर्न बँक	५२
५ कांचन	९८	४१ रमेश लाँटरी सेंटर	५२
६ कोठारी ब्रदर्स, वारामती	५२	४२ रमेश सिमेंट पाइप वर्क्स	५६
७ कोहिनूर स्टोअर्स	९९	४३ रंगिलदास नारायणदास	५५
८ गानू ब्रदर्स	११७	४४ राका वूक एजन्सी, पुणे	५६
९ गो. य. राणे प्रकाशन, पुणे	१२०	४५ राज टाईल्स मॅन्यू., सांगली	१६
१० चॅपियन स्पोर्ट्स	९७	४६ रिलाएबल सार्वाटिफिक कंपनी	१८
११ छाजेड वस्त्र निकेतन	११७	४७ लेगरेकर, वारामती	६३
१२ जोशी एंटरप्राइजेज्, पुणे	११८	४८ वडूजकर ब्रदर्स, वारामती	५२
१३ तिवाटर्गे वयाजी लक्ष्मण, वारामती	१००	४९ वर्धमान रेडिमेड स्टोअर्स, वारामती	५०
१४ दि मॉडर्न वूक स्टॉल	४३	५० वालचंदनगर इंडस्ट्रिज लि.	५०
१५ दुर्गा चित्र मंदीर	९९	५१ व्यंकटेश वूक डेपो	५४
१६ दोशी गीतमचंद गुलाबचंद	६२	५२ व्हरायटी स्टोअर्स, पुणे	५४
१७ दोशी रायचंद करमचंद	१६	५३ गहा अरहतदास हिराचंद	६१
१८ पहाडे माणिकचंद अॅण्ड ब्रदर्स	१२२	५४ गहा जयकुमार जिवराज आणि कं. (वडूजकर)	५१
१९ पुनम ड्रेसेस, वारामती	१००	५५ गहा तुळजाराम चतुरचंद	५१
२० पोटे हरिभाऊ तुळजाराम	वारा	५६ गहा दिवचंद धरमचंद	१००
२१ पोतेकर गोविंद गणपत	१२२	५७ शाकंबरी कोल्ड्रिक्स	५१
२२ प्रगती एजन्सीज्	७७	५८ शिंदे आर्ट फोटो स्टुडिओ वारामती	५१
२३ प्रगती प्रकाशन, सीरत	४५	५९ गोल सार्वाटिफिक इन्स्ट्रुमेंट्स कं.	५१
२४ प्रशांत व अरविंद रेस्टॉरंट, पुणे	९८	६० श्रीकृष्ण रेस्टॉरंट	५१
२५ फकसहीन सफहीन अॅण्ड कंपनी	अकरा	६१ श्री महावीर वूक डेपो, बंगलोर	५१
२६ फकसहीन ए. के., वारामती	वारा	६२ श्री विद्या प्रकाशन	अकरा
२७ फ्लोरा अॅण्ड फीना सप्लाय हाऊस	११७	६३ सराफ ज्योतीचंद भाईचंद	५८
२८ बँक ऑफ महाराष्ट्र	२०	६४ सैवरी इले. स्टोअर्स	३
२९ वारामती ता. सह. खरेदी-विक्री संघ लि., वारामती	क. पा. ३	६५ सुभाष गू. मार्ट, वारामती	५१
३० वारामती मशिनरी स्टोअर्स	१२२	६६ सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे	५२
३१ वांभ्वे वूक मॅन्यू.	२१	६७ सोनाली	८९
३२ भरतकुमार अॅण्ड ब्रदर्स	११९	६८ स्टार वॉच कंपनी	८९
३३ भरत आर्ट वर्क्स, पुणे	७	६९ स्वस्तिक प्युब्लिश इंजे. सर्व्हिस	१९०
३४ मॅनीज	३	७० स्वस्तिक लॅबोरेटरी अॅण्ड इंड. केमि. प्रा. लि.	१००
३५ माळंगव सह. साखर कारखाना लि.	क. पा. ४	७१ हुब्लेवाला हांडेअर स्टोअर्स, वारामती	१००
३६ मुधा छगनलाल निहालचंद	चार	७२ हॅरिसन्स	१००

जाहिरात मंडळ

१) प्रा. आर. एच्. चाफेकर (चेअरमन)	२) डॉ. डी. टी. पाटील
३) प्रा. व्ही. व्ही. उपाध्ये	४) प्रा. डी. एस्. बाहा
५) प्रा. ए. बी. देसाई	६) प्रा. व्ही. व्ही. आचार्य

वारामती तालुका सहकारी खरेदी-विक्री संघ लि.

वारामती, जि. पुणे ० दूरध्वनी क्र. ५४३

रजि. नं. PNA/MKT, 102-7 दि. २५-६-७५

ऑडिट वर्ष 'अ' संस्थेचे भाग भांडवल ७७३००

समासव संख्या - ८३ (सरकारी १, सहकारी संख्या ३०, व्यक्ती समासव ५२)
संस्थेकडे अवलेल्या ठेवी ४०,४६१.७६ संस्थेचा निधी ४,०४,४१९.५४

सन १९७८ ते १९८१ त्रैवांशिक कार्यकारी मंडळ

१) श्री. भगिरथ श्रीपती पवार	चेअरमन
२) श्री. भिमदेवराव साधुजी गोफणे	सदस्य
३) श्री. वाबूराव सोपानराव गावडे	"
४) श्री. नरसिंग वाजीराव देवकाते	"
५) श्री. ववनराव शंकरराव जाधव	"
६) श्री. आनंदराव साहेबराव कोकरे	"
७) श्री. मोहनराव नामदेव भापकर	"
८) श्री. नथुराम पाटीलबूवा गिते	"
९) श्री. शिवाजीराव यशवंतराव भोसले	"
१०) श्री. महादेव आनंदराव तावरे	"
११) श्री. गणपतराव गुलाबराव पवार	व्यक्ती सभासद
१२) श्री. लुशालचंद रतनचंद छाजेड	"
१३) श्री. गुलाबराव साहेबराव ढवाण	"
१४) श्री. आनंदराव काशिनाथ गवारे	"
१५) श्री. एस्. एल्. वालेकर	मॅनेजर

संस्थेचे व्यवसाय (विभाग)

१) मिश्रखते	२) पीक संरक्षक औषधे व विभाग	३) निर्यात वस्तू वाहतूक
४) साखर, रवा, मैदा, भुसा	५) लोखंड व पत्रा विभाग	६) अडत विभाग
७) कापूस खरेदी	८) एकाधिकार धान्यविभाग	९) एकाधिकार
		१०) जीवनोपयोगी (ग्राहक भांडार)

हादिक शुभेच्छा !

फोन - ३७०

**वारामती माशिनरी
स्टोअर्स (पंदाकर)**

एजण्टस् : विश्वास ऑईल इंजिन्स
महावीर पय, वारामती

**रमेश लॉटरी सेंटर
वारामती**

आजपर्यंत मिनी व महाराष्ट्र राज्य
लॉटरी सोडतीची भरपूर बक्षिसे जिंकणारे
एकमेव सेंटर -

आपणही लॉटरी तिकीटे घेऊन बक्षीसांचे
मानकरी व्हा.

रमेश लॉटरी सेंटर
C/o वारामती सायकल सर्व्हिस
वारामती (पुणे)

हादिक शुभेच्छा

सर्व प्रकारच्या उत्कृष्ट घड्याळांसाठी

स्टार वॉच कंपनी

'सेवासदन' जवळ, लक्ष्मी रोड, पुणे ४११ ०३०

हादिक शुभेच्छा !

फोन - ३११

मेसर्स मेथा रतीलाल फुलचंद

गूळ व पेंडीचे व्यापारी आणि
कमिशन एजंट

वारामती (जि. पुणे)

हादिक शुभेच्छा

फोन - ५२४

**मे. माणिकचंद पहाडे अॅण्ड ब्रदर्स
किराणा व भुसार मालाचे व्यापारी
वारामती (जि. पुणे)**

वामच्याकडे घाऊक व किरकोळ निवडक किराणा
व भुसार माल योग्य दरात मिळेल, तसेच
वामच्याकडे महाराष्ट्र राज्य लॉटरीची तिकीटे
ठोक व किरकोळ मिळतील.

एजंट जयकुमार माणिकचंद पहाडे

हादिक शुभेच्छा !

फोन - ४६१, ६७०

**मे. गोविंद
गणपत पोतेकर**

अडत बुकान, मिश्रखताचे
व्यापारी
वारामती (पुणे)

आयुष्य तर वेगाने पलायन करीत असते
आणि कला-कौशल्य फार हळूहळू संपादन करता
येते, तेव्हा हाती पडते थोडे, आणि विसरतेच
जास्त.

शिक्षण हे समृद्धीच्या काळी अलंकारासारखे
शोभा देणारे असते तर संकटाच्या समयी
दिलासा देणारे असते.

" We want that education by which character is formed,
strength of mind is increased, the intellect is expanded and
by which one can stand on one's feet. "

- Swami Vivekanand

" When we let loose our feelings, we waste so much of our
energy, shatter our nerves, disturb our minds, and accom-
plish very little work... It is the calm, forgiving, equable
well-balanced mind that does the greatest amount of work. "

- Swami Vivekanand

" If we see things as they are, we shall live as we ought,
and if we live as we ought, we shall see things as they are. "

- Dean Inge

महाजगाम चतरचंद महाविद्यालय, वारामती

निपसकालिक १९७८-७९

कै. मा. का. देशपांडे यांचो इंग्रजी ग्रंथसंपदा

अगदी नवीन परिपूर्ण व स्वयंपूर्ण शब्दकोश

A NEW COMPREHENSIVE DICTIONARY (English-Marathi-English)

नव्या कालपरिस्थितीनुसार नवीन दृष्टिकोनातून प्रा. मा. का. देशपांडे यांनी त्यांच्या हयातीत रचलेला इतका सर्वांग परिपूर्ण व स्वयंपूर्ण इंग्रजी-मराठी-इंग्रजी शब्दकोश दुसरा सापडणार नाही. कै. प्रा. मा. का. देशपांडे हे इंग्रजीचे नामवंत प्राध्यापक होते. इंग्रजी भाषेवरील त्याचे प्रभुत्व अनन्यसाधारण होते. आपले सारे आयुष्य त्यांनी इंग्रजी भाषा आणि इंग्रजी वाङ्मय यांचा व्यासंग, अध्ययन आणि अध्यापन यात खर्च केले. त्यांनी केलेल्या या मंत्रानातून निर्माण झालेले नवनीत म्हणजे हा इंग्रजी-मराठी-इंग्रजी शब्दकोश होय.

इंग्रजी ही जगभर प्रचारात असलेली भाषा आहे. इतकी समर्थ, समृद्ध आणि लवचिक भाषा जगात दुसरी नाही. तिचे महत्त्व आपल्या दृष्टीने यत्किचितही कमी झालेले नाही. उलट वाढत्या विद्येचे प्रसाराबरोबर तिची अपरिहार्यता वाढतच जाणार आहे. इंग्रजीचे इंग्रजीत आणि अन्य भाषेत अर्थ देणारे अनेक छोटे मोठे शब्दकोश उपलब्ध आहेत अशा अनेक फ्रेच, जर्मन, रशियन शब्दकोशांचा वारकाईने अभ्यास करून व गेल्या दोन महायुद्धापासून इंग्रजी शब्दात पडत असणारी भर लक्षात घेऊन हा अभूतपूर्व कोश तयार करताना शासनाचे प्रादेशिककरण करताना उपयोगी पडणाऱ्या शब्दांचाही त्यात समावेश केला आहे.

शब्दांचे अर्थ अचूकपणे देणे हे चांगल्या शब्दकोशाचे वैशिष्ट्य या शब्दकोशात प्रकटपणे दिसून येते. प्रत्येक इंग्रजी शब्दाचा अर्थ अथवा पर्यायी असणारे सर्व अर्थ त्यांच्या विविध शब्दांत दिले असून त्यांचे तितकेच इंग्रजी अर्थही दिले आहेत. शिवाय त्या शब्दांनी निगडित असणारे वाक्प्रचार व म्हणी आणि त्यांचे मराठी व इंग्रजी असे अर्थही दिले आहेत.

काही शब्द असे असतात की, उच्चारानुसार त्यांचे समान अर्थी आणि विरुद्ध अर्थी शब्दांचीही आवश्यकता भासते. अनेक इंग्रजी शब्दांचे समानार्थी आणि विरुद्धार्थी शब्दही यात दिले आहेत. पुष्कळ वेळा इंग्रजी शब्दांचे चुकीचे उच्चार केले जातात. मुख्य म्हणजे बरोबर शब्दोच्चार कसा करावा याचे अचूक मार्गदर्शन करणारे काही साधनही उपलब्ध नाही. या शब्दकोशाचा एक अति महत्त्वाचा विशेष असा की, प्रत्येक इंग्रजी शब्दाचा अचूक उच्चार कसा करावा हे यात दिलेले आहे. यामुळे इंग्रजीचे अध्यापन आणि अध्ययन करणाऱ्यांना हा शब्दकोश अत्यंत उपयुक्त ठरेल.

प्रत्येक शब्दाची व्याकरणातील जात उदा. नाम, सर्वनाम, क्रियापद, विशेषण क्रियाविशेषण इ. अचूकपणे दर्शविले असून शिवाय एखाद्या शब्दापासून होणारे इतर जातीचे शब्द आणि त्यांचे इंग्रजी व मराठी अर्थही दिले आहेत. पुष्कळवेळा काही शब्दांचा अर्थ जरी दिलेला असला तरी त्याचा इंग्रजी वा मराठीत कसा उपयोग करतात हे समजणे अवघड होते याकरिता काही शब्दांचा वाक्यात उपयोग करून दाखविला आहे. यामुळे भाषेतील प्रत्येक शब्दांचे स्थान कोणते आहे याचे चांगले मार्गदर्शन होते.

इंग्लिश वाक्संप्रदाय व वाक्प्रचार यांचा कोश (A Dictionary of English Idioms and Phrases)

इंग्रजी भाषेतील वाक्संप्रदाय व वाक्प्रचार यांचा हा सर्वांग परिपूर्ण आणि तितकाच सर्वांग सुंदर कोश आहे. इंग्रजीचे अध्ययन व अध्यापन करणाऱ्या सर्वांनाच तो उपयुक्त ठरेल. यात मूळ वाक्संप्रदाय, त्याचा सोप्या इंग्रजी व मराठीत अर्थ व त्याचा इंग्रजी व मराठी वाक्यात उपयोग दिला आहे. किंमत रु. २०-००

इंग्लिश सुवचनांचा कोश (A Dictionary of English Quotations and Proverbs)

इंग्रजीतील सुंदर सुवचने वचनकाराचे नावासह यात ग्रंथित केली असून त्याचा मराठीत अर्थ दिला आहे. इंग्रजीचे अध्ययन व अध्यापन करणाऱ्या सर्वांनाच तो उपयुक्त आहे. लेखक, संपादक व प्राध्यापक तसेच माध्यमिक शाळा व महाविद्यालये यांनी संदर्भासाठी संग्रही ठेवावा असा हा ग्रंथ आहे. कोणतेही पान उघडा व वाचा मन प्रसन्न होते. किंमत रु. २०-००

गो. य. राणे प्रकाशक

"तो पर्यंत मध्या तरी हीच माझी स्कूटर"

इंधनही तहान ताकावर म्हणतात ती अशी! पण परिस्थिती काही इतकी वाईट नाही वर! सुरेशला हवीय स्कूटर! कामावर जायला वरी पडते, थोडे वाचतो वगैरे!

त्यासाठी त्यानं आमच्याकडे पुनर्गुंतवणूक खातंही उघडलंय. बोनस, सी.डी.एस.चा हप्ता, पगारवाडीनं येणारी फरक-बाकी अशा घसघशीत रकमा त्यानं पुरकमी आमच्याकडे ठेवल्यात! आता मुदलापेक्षा त्याजून वाटलंय. पुढच्या महिन्यातच त्याची स्कूटर येऊ घालेली आहे वर!

नाही, नाही, हे इतक्यावरच नाही थांबत. स्कूटरच्या मागच्या वीथीवर वसायला त्याला आपलं हक्काचं माणूस आणायचंय! त्यासाठी त्यानं कॅव्हॉच आमच्याकडे 'संशित-मुदत' ठेव योजनेत खातं उघडलंय! (हे खाजगी हं! त्याला नका सांगू आम्ही गुन्हाला सांगितलंय म्हणून!)

आमच्या लोकप्रिय "धनवर्धिनी योजना" च्या माहितीसाठी वारामती ग्राहक भेट द्यावी.

माझी बँक युनायटेड वेस्टर्न

—आपुलकीनं वाजणारी माणसं!

वि. युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. मुख्य कार्यालय: सातारा. स्थापना: १९३६. शेड्युलड बँक. (वि.सं.) रकमेच्या सर्व कामांसाठी बँकेची संलग्न संस्था वि. वेस्टर्न इंडिया इस्टी अँड पब्लिसिटी

BEEJ 702-83 MAR

With Best Compliments From

Joshi Enterprises
&
Ellora Stone Co.

Tel :
Office : 50298
Resi : 53158

Dealings in :
Machine Cut & Highly Polished
Black Kadalpah, Kotah Stone,
Blue Wadi Stone & All types
of Marble.

Address
35, Erandavana,
Opp. S. N. D. T. College,
Back to Rescon Factory,
Karve Road, Pune - 4

With Best Compliments From

FANS OF ALL MAKES!!!

- * CEILING FANS
- * PEDESTAL FANS
- * WALL FANS
- * TABLE FANS
- * EXHAUST FANS
- * AIR-CIRCULATORS

- Distributors for Pune for Crompton fans.
- Dealers for Pune for Usha, Orient, Rallis, Almonard, Racold, Sol-Rap, Bajaj, Appliances, Brackets and All types of Zummar.

M/s Bharatkumar & Bros.

267, Budhwar Peth, Pune : 411 002
Phone : 449191

Sisters Concern :

M/s BHAVNA AGENCIES

267/B, Budhwar Peth, 411 002

Phone : 470707

Distributors for :

Cinni Fans & Rider Electronic Regulators

छात्रसेना

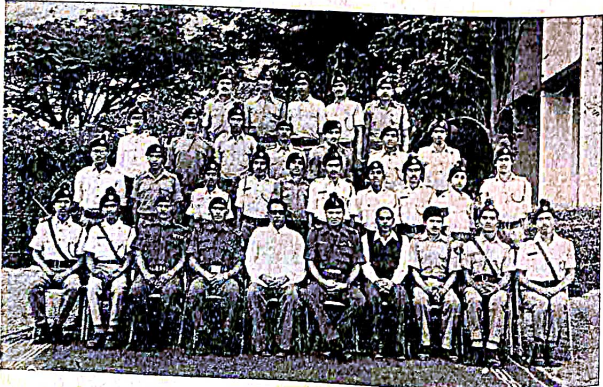
श्री. डी. डी. हिवरकर
कॅडेट सिनिअर अंडर ऑफिसर

श्री. एस्. डी. महामुनी
कॅडेट ज्यूनियर अंडर ऑफिसर

श्री. डब्ल्यू आर. गानबोटे
कॅडेट ज्यूनियर अंडर ऑफिसर

मा. प्राचार्य डॉ. गोधा व ऑफिसर कमांडिंग मेजर जाधव यांच्या समवेत रॅंक-होल्डर्स

श्री. पी. पी. कुलकर्णी
कंपनी सार्जंट मेजर

श्री. एन्. एम्. धुमाल
कॅडेट ज्यूनियर अंडर ऑफिसर

राष्ट्रीय सेवा योजना (NSS) विभाग १९७९-८०

मा. प्राचार्य व उपप्राचार्य यांच्या समवेत प्रोग्राम ऑफिसर व गट-प्रमुख

रक्तदान शिबिर

मा. प्राचार्य रक्तदान करताना
डॉ. नायगावकर उद्घाटन करताना

जिमखाना पारितोषिक वितरण समारंभ
प्रमुख पाहुणे - मा. शंकर पाटील

कु. रेखा सावंत मा. प्राचार्य बाळ गाडगीळ
गाडगीळ यांच्याकडून सत्कार भेट स्वीकारताना

श्री. वी. एस्. गावडे मा. श्री. शंकर पाटील
यांच्याकडून बक्षिस स्वीकारताना

कु. उषा उपाध्ये व कु. अरुणा गायकवाड खो-खो (मुली)
विजयी संघाचा कप स्वीकारताना

श्री. एस्. एम्. पोटे कबड्डी (मुले)
विजयी संघाचा कप स्वीकारताना

श्री. वी. एन्. जाधव व श्री. य्. एस्. फडतरे
सराफ टॉफी (कस्ती) स्वीकारताना

श्री. एम्. आर्. पाटील विद्यापीठ चॅम्पियन
(कस्ती) स्वीकारताना

जिमखाना पारितोषिक वितरण समारंभ
प्रमुख पाहुणे : मा. श्री. शंकर पाटील

कु. शैला दरेकर बक्षिस स्वीकारताना

कु. स्मिता खरात बक्षिस स्वीकारताना

गुणवत्ता पारितोषिक वितरण समारंभ : प्रमुख पाहुणे मा. प्राचार्य बाळ गाडगीळ

कु. शाहपूरवाला पारितोषिक स्वीकारताना

श्री. मालिगावकर पारितोषिक स्वीकारताना

कु. रोहिणी टाकसाळे पारितोषिक स्वीकारताना

कु. राजनी कर्ले पारितोषिक स्वीकारताना

विविध कार्यक्रम

16

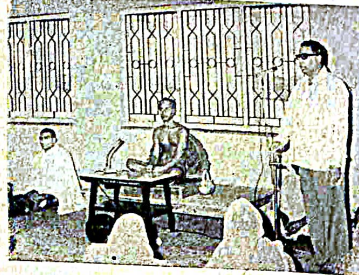

महाविद्यालय

श्री. जिवाभाई कोठारी सत्कारास उत्तर देताना

महाविद्यालयाच्या वर्षापन दिनी भाषण करताना श्री. सतीश खोपणे, सभापती तालुका पंचायत समिती, बारामती

जैन मूनीश्री एल.चार्म विद्यानंदजी महाराज यांची महाविद्यालयास भेट

मा. ना. शरदचंद्रजी पवार यांची महाविद्यालयास भेट

1879 80

कविवर्य मोरोपंत वाद व चक्रेत्व स्पर्धा : प्रमुख पाहुणे मा. श्री. वीरसिंह जाधव

विविध विभागांनी आयोजित केलेली चर्चासत्रे

परीक्षा सुधार चर्चासत्रात विचार मांडताना मा. पतंगरावजी कदम

राज्यशास्त्र सेमिनारमधील सहभागी प्राध्यापक

इंग्रजी विभागाचे सेमिनार

मराठी सेमिनार प्रसंगी मा. प्राचार्य श्री. शिवाजीराव भोसले

करताना तुमच्या उदात्त, समर्पित जीवनाचे अनुकरण करण्याऐवजी आम्ही आमचे अहंकार, अभिनिवेश यातच गुरफटून पडलो. तुमच्यासारखा थोर नेता आम्हाला लाभला पण आम्ही मात्र स्वतःला तुमचे अनुयायी म्हणवीत असताना तुमची शिकवण आचरली नाही. क्षमा करा.

जयप्रकाश, तुम्ही आम्हाला प्रकाश दिलात आम्ही चुकलो हे खरे, पण तरीही काळाच्या वाळवंटात तुमची जी पावले उमटली त्यांचा मागोवा घेत आम्ही वाटचाल करू. तुमचे जीवन आम्हाला सतत स्फूर्तिदायी व प्रेरक ठरेल.

पाठण्यामधून पाच-सहा वर्षापूर्वी जयप्रकाश नारायण यांनी भ्रष्टाचाराविरुद्ध हाक दिली होती. आज त्यांच्या निधनाच्या प्रसंगी त्यांची तीव्रतेने वाढवण येते. देशातील सर्व पातळीवर भ्रष्टाचार हटविणे हीच त्यांना खरी श्रद्धांजली ठरेल.

विज्ञान आणि धर्म

श्री. एस्. डब्ल्यू. कर्मे, टी. वाय्. वी. कॉम्.

जवळ जवळ मानवी जीवनातील सर्व समस्या मग त्या भौतिक असोत, जैविक असोत, विज्ञानात समाविष्ट झालेल्या आहेत. विज्ञानामुळेच जगातले सर्व देश एकमेकांच्या जवळ जवळ येत चालले आहेत त्यामधील भौगोलिक अंतराचा लोप होऊन कालांतराने सर्व ग्रह असेच एकत्र येतील. त्याहीपुढे सर्व सूर्यमालासुद्धा भौगोलिक अंतराचा लोप होऊन एकमेकांजवळ येतील एरवी सर्वेय अशाच वाटणारी, असंभवनीय भासणारी ही कल्पना फक्त विज्ञानामुळेच शक्य होईल यात काहीच शंका नाही. प्राचीनकाळी पश्यांसारखे आपल्याला उडता येत नाही, माशांसारखा पाण्यात स्वर विहार करता येत नाही याचा मानवाला अतिशय खेद वाटे, पण विमाने, हेलीकॉप्टर्स, जहाजे व

पाणवट्या यांच्या शोधामुळे जी शोध विज्ञानामुळे लावणे शक्य झाले पश्यांना लाजवेल अशा भरारीने आणि मासाना सुद्धा लाजवेल अशा चपळतेने मानव आकाशात आणि सागरात मनसोक्त विहार करीत आहे. त्याचप्रमाणे विश्वातील मर्यादित साधनसामग्री स्वतःच्या अनंत गरजा भागविण्यासाठी हल्ली निसर्गाने निर्माण केलेली पण विज्ञानाने विकसित केलेली मर्यादित शक्ती-साधने जास्त काळ वापरणे आणि ती साधने संपुष्टात आली की पवनशक्ती, सौरशक्ती, अणुशक्ती यासारखी अनंतकाळ टिकणारी शक्तीसाधने वापरणे हे केवळ विज्ञानच साध्य करू जाणे. यासाठी विज्ञानाचा कल्याणकारी आणि फक्त कल्याणकारी मार्गांचे उपयोग होणे अतिशय आवश्यक आहे.

पण विज्ञान हे दुसरे एक वृमरंगच म्हणाना. योग्य तऱ्हेने वापरले नाही तर विज्ञानासारखा दुसरा शाप, दुसरा संहारक कोणीही नाही. विज्ञान जरी अनेक यंत्रे शोधून मानवाची क्षमता वाढवते तरी त्या यंत्रांचा अतिरेकी वापर मानवाला त्या यंत्रांचा गुलाम बनवते कारण असा अतिरेकी वापर शरीरातील संबंधित अवयवाची कार्यक्षमता कमी कमी करून नाहीशी करतो. त्यामुळे मानव यंत्रांचा पर्यायाने विज्ञानाचा गुलाम होतो, आणि वैज्ञानिक काय, मानसिक काय किंवा राजकीय काय कोणतीही गुलामी वाईटच. विज्ञान एखाद्या माथेफिरूने विध्वंसासाठी वापरल्यास चुटकीसरशी एका क्षणात पृथ्वीची राखरांगोळी होणे सहज शक्य आहे. विज्ञानाचा योग्य वापर शेतीची सुपीकता वाढवतो, उत्पादकता वाढवितो हे जरी खरे असले तरी त्याचबरोबर अत्यल्प पण कायम रीतीने विज्ञानाचा वापर शेतीची उत्पादकता व पर्यायाने सुपीकता कमी कमी करतो. एखादे वैज्ञानिक उपकरण मानवाच्या नियंत्रणाबाहेर गेल्यास काय होणार उडेल याची कल्पना अखिल विश्वाला अभिरिकन अंतराळ प्रयोगशाळेच्या स्कायलॅब निमित्ताने आलेली आहेच, त्याबद्दल जास्त सांगणे नको. एकूण काय विज्ञान जेवढे कल्याणकारी आहे, तेवढेच किंबहुना त्याहीपेक्षा जास्त विध्वंसनशील आहे यात तीडमात्र शंका नाही.

आणि विज्ञान मानव जातीला कल्याणकारी व्हावे,

तुळजाराम चतुर्वंद महाविद्यालय, बारामती

त्याचा विध्वंसक वापर होऊ नये, मानवजातीचा सर्वांगीण विकास व्हावा यासाठी विज्ञानाचा वापर करणे काही अशक्य नाही यासाठी मानवी मनाची एक बँक तयार करावी लागते. एक अशी बँक की ज्यामुळे अंतिम विजय सत्याचाच होतो, शेवटी सत्यवृत्तीच विजयी ठरते, दुष्प्रवृत्ती स्वतः नाश पावतेच पण त्या-शिवाय जो त्या दुष्प्रवृत्तीचा गुलाम होतो तो स्वतः आणि त्याचे सवैसीवती जे त्याला त्या दुष्प्रवृत्तीचा अंमल कायम राखण्यासाठी सहाय्य करतात, ते सभूळ नाश पावतात आणि विज्ञान कल्याणकारी मार्गाने वापरावे यासाठी मनाची एक विशिष्ट बँक तयार करण्याचे अनन्यसाधारण महत्त्वाचे कार्य धर्मच करतो.

असे दिसून येते की, प्रत्येक धर्मांमध्ये ज्या काही विशिष्ट चालीरिती होत्या व आहेत, त्या सर्व चालीरिती तो विशिष्ट धर्म सर्वप्रथम ज्या व्यक्ती समूहातून निर्माण झाला, त्या व्यक्ती समूहाला त्या विशिष्ट पर्यावरणाशी मिळते जुळते घेता यावे व निसर्गाशी सामना करून आपले अस्तित्व टिकविता यावे यासाठी ज्या ज्या गोष्टी आवश्यक होत्या त्या गोष्टींच्याच तंत्र कपडे घालणे ह्या चाली, मुस्लीम धर्मातील मांसाहार करण्याची चाल. या चालीचे उगम पाहिले तर आपल्याला असे दिसून येईल की हिंदुस्थान उष्ण हवा-मानस्य प्रदेशात मोडतो त्यामुळे सैलसर कपडे घालण्याची चाल. या चालीचे उगम पाहिले तर हिंदुस्थानात वापराचे लागतात. उलट शिथिल धर्म सर्व प्रथम जेथे उदयास आला तो युरोप शीत हवामानाचा प्रदेश असल्याने पाणी गोठवून टाकण्याच्या शरीरात साठवण्यासाठी तंग कपडे घालणे त्याचप्रमाणे शरीरात उष्ण खेळती राहावी यासाठी दाहू पिणे यामध्ये काहीच फरक नाही. त्याचप्रमाणे अरबस्तानातील दिवसा भाजून नंतर रात्री. त्याचप्रमाणे अरबस्तानातील दिवसा भाजून नंतर रात्री या दोन टोकांशी सामना करण्यासाठी संबंध अंग साकून टाकतील असे पायघोळ पण सैलसर कपडे व कडावयाच्या थंडीशी सामना देता यावा यासाठी सर्रास मांसाहार करणे याशिवाय दुसरा मार्गच नाही.

म्हणजेच धर्म हे काही कर्मकांड नसून विशिष्ट

नियतकालिक १९७९-८०

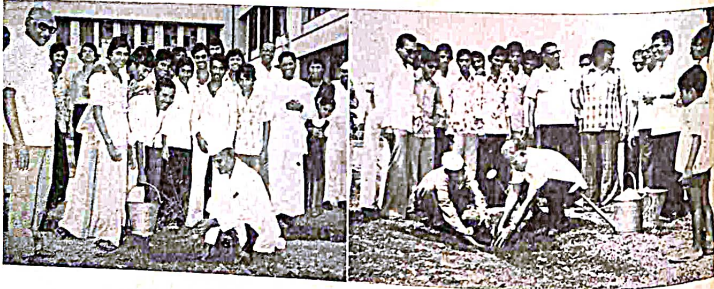
पर्यावरणात संबंधित व्यक्ती समूहाचे अस्तित्व टिकून राहणे, त्या व्यक्तीसमूहातील व्यक्तींच्या आचारविचारांवर सत्यवृत्तीचे प्राबल्य राहणे, त्या व्यक्तींच्या मनात फक्त 'अवचे विश्वचि माझे घर' हा दृष्टीकोन असावा त्या विशिष्ट निसर्गाची, पर्यावरणाची आम्हाने स्वीकारत स्वीकारत त्या निसर्गावर मात करता यावी, सर्व समाजरचना सुस्थापित, सुसंघटित व्हावी यासाठी जी मनाची एक विशिष्ट बँक लागते त्यासाठी जे आचार विचार आवश्यक वाटतात त्या आचारविचारांचा एकत्रित संच म्हणजेच धर्म होय.

यावरून असे दिसून येईल की व्यक्तीसमूह सुसंघटित करणे, चांगल्या तऱ्हेने प्रस्थापित करणे, विशिष्ट परिस्थितीत व्यक्तीसमूहाचे अस्तित्व-बळ टिकवणे, ते वारंवार वाढवणे हे काम धर्म करतो आणि प्रस्थापित झालेल्या सुस्थिर समाजाला उत्तरोत्तर नवनवीन क्षेत्रे दाखवून देणे, त्या क्षेत्रांवर पूर्णतः कब्जा मिळविणे, त्यामुळे मिळालेली समृद्धी चांगल्या तऱ्हेने उपभोगण यासाठी विज्ञान प्रयत्नशील राहते. पण विज्ञानाचा कल्याणकारी मार्गाने वापर करावा की विध्वंसक? विज्ञान ज्या समाजाने वापरायचे तो समाज सुसंघटित, विज्ञान असेल का? कसा? वा सर्व बाबी सर्वेय सुस्थापित असेल का? असे विचार विज्ञानाचा कल्याणकारी धर्मावर अवलंबून आहेत, कारण विज्ञानाचा कल्याणकारी वापर करण्यासाठी मानवी मनाची जी बँक लागते ती बँक धर्मामुळेच तयार होते. एखाद्या समाजाचे अस्तित्व निसर्गाबरोबरच्या झगड्यात टिकवून तो समाज विज्ञानाचा लाभ घेता येण्याजोगा प्रबळ, सुस्थापित करण्याचे काम फक्त धर्माकडूनच केले जाते.

यावरून असे दिसून येते की धर्म आणि विज्ञान या दोन बाबी एकमेकांच्या विरोधक नसून एकमेकांच्या पूरक आहेत. कारण जसजसा धर्माचा विकास होईल तसतसा विज्ञानाचा विकास होईल आणि जसजसा होईल तसतसा विज्ञानाचा विकास होईल. विज्ञानाचा विकास होईल तसतसा धर्म सुद्धा विकसित होईल पण ही परस्पर विकास प्रक्रिया धर्मापासून सुरू होते विज्ञानापासून नव्हे त्यामुळे या प्रक्रियेत पर्यायाने विज्ञानात आणि विज्ञानाच्या सर्वांगीण विकासात धर्माला अनन्यसाधारण महत्त्व आहे. धर्मविचरक विज्ञानाचे अस्तित्व आणि विज्ञानाचा वापर अवलंबून आहे.

३

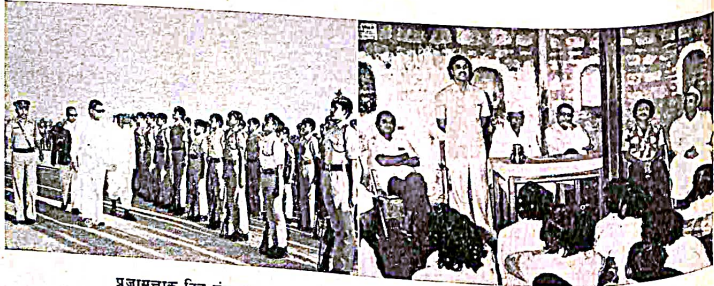
विविध कार्यक्रम

मा. धों. आ. सातव, नगराध्यक्ष, वारामती

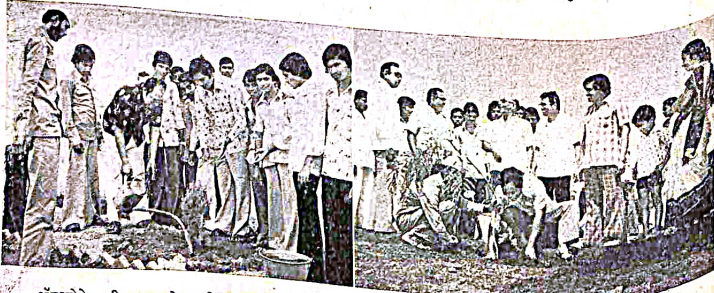
वृक्षारोपण

डॉ. अंबडेंकर, डॉ. नायगावकर, डॉ. रणवरे, डॉ. कोठारी व इतर

प्रजासत्ताक दिन संचलन प्रमुख पाहणे मा. धों. आ. सातव

मीजे जळोची : राष्ट्रीय सेवा योजना विरोध निविराळ्या समारोप प्रसंगी मा. श्री. देशमुख, प्रान्त ऑफिसर.

अॅडव्होकेट श्री. ताकवणे व श्री. मुमाप डोले

वृक्षारोपण

डॉ. कोठारी, डॉ. नायगावकर डॉ. रणवरे व इतर

लोकनायक जयप्रकाश : एक श्रद्धांजली

श्री. अजित जगताप, एम्. वाय्. वी. ए.

स्वातंत्र्य चळवळीत देशासाठी हालअपेष्टा भोगलेल्या व स्वातंत्र्य प्राप्तीनंतरही आपल्या कार्याचा ठसा भारतीय जनमानसावर उमटविलेल्या फारच मोजक्या लोकांत जयप्रकाश नारायण यांचा अंतर्भाव करता येईल. ८ ऑक्टोबर १९७९ रोजी त्यांचे दुःखद निधन झाले व राष्ट्रीय जीवनात एक पीकळी निर्माण झाली.

विजयादशमीच्या शुभदिनी ११ ऑक्टोबर १९०२ रोजी त्यांचा जन्म झाला धीरगंभीर असा मनःपिंड घेऊनच जन्म ते जन्मास आले. वाचनाकडे आणि अभ्यास व चिंतन याकडे त्यांचे मन नेहमी ओढ घेई. साहित्य आणि विज्ञान विषयक अनेक ग्रंथांचे वाचन व अध्ययन त्यांनी तरूण वयातच केले अमेरिकेत उच्च शिक्षण घेण्याची संधी त्यांना मिळाली. तेथून परतल्यानंतर भारतातील स्वातंत्र्य-लढ्यात त्यांनी स्वतःस डोकून दिले. ४२ च्या 'चलेजाव' आंदोलनात तुहंगाची हवा खात असताना त्यांच्यात वैचारिक परिवर्तन घडून आले. भारतीय भूमीत परिवर्तनासाठी मार्क्सवाद नव्हे तर गांधीवादच उपयुक्त ठरेल हे त्यांनी जाणले. भारत खेड्यात आहे व खेड्यांचा विकास झाल्याशिवाय देशाचा विकास होणार नाही हे ओळखून त्यांनी 'खेडे' हा कार्याचा केंद्रबिंदू मानला.

१९४७ साली देश स्वतंत्र झाल्यावर पंडित नेहरुंनी पहिल्या मंत्रिमंडळात येण्याचे त्यांना निमंत्रण दिले पण त्यांनी ते फेटाळले. १९५३ साली पक्षीय राजकारणाचा त्याम त्यांनी केला व ते भू-दान चळवळीत सहभागी झाले.

१९६० साली त्यांनी तिबेट प्रश्नावर आफ्रो-आशियाई परिषद भरवली व त्याच वर्षी त्यांनी नाग-भूमीत शांतता प्रस्थापण्यासाठी प्रयत्न केला. भूदान

निघतकालिक १९७९-८०

चळवळीतील कार्य, नागभूमीतील हिंसाचार रोखण्याचे प्रयत्न या कार्याबद्दल १९६५ साली त्यांना मानवी सेवेचे 'रेमन मॅगसेस पारितोषिक' देण्यात आले. चंबळ खोऱ्यातील दरोडेखोरांचे त्यांनी केलेले मत परिवर्तन ही देशातील कायदा व मुल्यवस्वस उपयुक्त मदत ठरली.

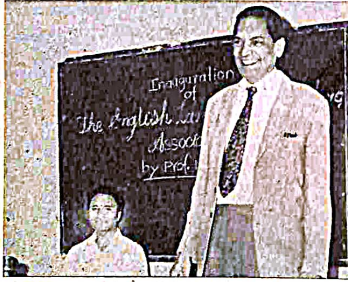
भारतातील सत्तेच्या राजकारणाला लागलेली कोंड समाजजीवनच उद्ध्वस्त करील याची जाणीव झाल्या-नंतर जयप्रकाशांनी लोकप्रबोधनाची व्यापक मोहीम हाती घेतली. त्यांनी 'एक घंटा देसको' हे अंदोलन चालवले. 'संपूर्ण क्रांती यह नारा है, भावी इतिहास हमारा है' या घोषणेत त्यांचे मनोगत व्यक्त झाले आहे. सामाजिक, आर्थिक, राजकीय, शैक्षणिक, वैचारिक, अध्यात्मिक आणि सांस्कृतिक अशा जीवनाच्या सप्त-क्षेपांत त्यांना हा बदल घडवून आणावयाचा होता.

१९७६ च्या डिसेंबर अखेर दिल्लीत चार घटक पक्षांचा मिळून जो 'जनता पक्ष' तयार झाला त्याच्या निर्मितीत त्यांचा वाटा होता. उधिरा का होईना, पण विरोधी पक्षांनी एकत्र आले पाहिजे हा त्यांचा विचार प्रत्यक्षात खरा झाला होता. आणीबाणीच्या कालखंडात दासळलेली त्यांची प्रकृती पुन्हा पुन्हा षकली नाही. दारोरीक व्याधीशी त्यांची अखंड झुंज चालूच राहिली व अखेर जयप्रकाशांना ८ ऑक्टोबर १९७९ रोजी पहाटे ५-४५ ला निद्राधीन असताना शांतपणे मृत्यू आला.

जयप्रकाशांच्या निधनामुळे भारतीय लोकशाही ग्राम पाहणाऱ्या अंधारातील प्रकाश लोप पावला. देश अडचणीत असताना जयप्रकाशांसारखा नेता आमच्यातून जावा हे आमचे दुर्भाग्य आहे. त्यांच्याशिवाय देश ही कल्पनाच करणे कठीण आहे. जयप्रकाशांच्या निधनाने झालेल्या हानीचे वर्णन करण्यास शब्द अपुरे आहेत.

'जयप्रकाशांनी आम्हाला क्षमा करा. तुमचे स्वप्न आम्ही साकार केले नाही. तुम्ही प्रकाशाचा किरण दाखवीत असताना आम्ही अंधाराकडे धावलो. तुम्ही आम्हाला भारतातल्या गरीब माणसांवर प्रेम करायला शिकवीत होतात, त्यांना स्वाभिमानीत जगता यावे यासाठी आम्ही धडपडावे, अशी तुमची अपेक्षा होती पण आम्ही तुमचा अपेक्षाभंग केला. तुमचा जयजयकार

विविध कार्यक्रम

प्रा. घासकरांचो इंग्लिश असोसिएशनचे उद्घाटन करताना।

डॉ. एस. डी. शिंदे : भूगोल मंडळाच्या उद्घाटन प्रसंगी

प्रा. थार. के. वर्णे-निघोजन मंडळ उद्घाटन

डॉ. एस. एन. नवलगुंदकर (मॉडर्न कॉलेज, पुणे) व्याख्यान प्रसंगी

हिन्दी दिवस समारंभ : डॉ. चंद्रकांत वांदिबडेकर भाषण करताना।

डॉ. केशव प्रथमदोर भाषण करताना।

विविध कार्यक्रम

ज्यूदो प्रशिक्षण वर्ग : प्रभुव पाहुणे प्रा खानीवाले यांचे स्वागत करताना मा. प्राचार्य

ज्यूदो : एक प्रारंभिक

कवि ना. धों. महानोर काव्य-वाचन करताना

डिप्टिक पुष्पतिथी : डॉ. प्रभाकर ताकवले भाषण करताना

आंतरविभागीय कबड्डी स्पर्धा

उद्घाटन : मा. श्री. शिवाजीराव देशमुख,

येथे पण लांबलचक वयू. कसे वसे दर्शन झाले. पंढरपूरच्या आयाडी एकादशीची आठवण होते. परंतु यातच समाधान भरलेले असते की.

पण काय हो, मीच बोलतेय मयापासून. तुमचीही मते सांगा की जी असून नसल्यात जमा करताहेत सारीजण. मला मात्र बोलता-बोलता हरवून जायला होतं. जिकडे-तिकडे झाकाळलेल्या ढगाप्रमाणे गर्दी पसरलीय. पोशाखाची, बोलण्याची, वागण्याची, संघर्षाची, विसरलेच शेवटी एस. टी पकडण्याची.

खूप मोठा धडा, तत्त्वज्ञान शिकले मी ह्या खेड्या-पाड्यातील, वेगवेगळ्या लोकांच्या चेहऱ्या व रून, वागण्यावरून, भावना, श्रद्धेवरून. तर काय म्हणत होते ना वेंण ना चन्हाडी की नवरदेव अशी आमची वरात सासुरवाडीला-स्टॅण्डला पोहचली. होता फक्त अंध.कार, आशा नाही प्रकाशाची.

किती वाजले हो? तीनला पाच कमी. छे, हे कमी कसे होतात कोण जाणे? पुन्हा धापा टाकीत घर

With Best Compliments From

BE A CHAMP WITH

Champion Sports

Deccan Gymkhana,
Poona 411 004

Phone : 57074

गाठलं एकदाच. आणि हे काय, सर्वांचे चेहरे असे मखळ कां? आपले कोणो नाही म्हणण्यापेक्षा दुःख आपले, आपण दुःखाचे अशी खूणगाठ वांघतच पायऱ्या चढल्या. असे मानून जगण्यातच खरा निर्भळ, निखालस आनंद सामावलाय.

खर्च, आज आनंद, दुःख आणि इतर जीवनरसांना घेऊनच संमिश्र भावनांचा दिवस उगवला होता म्हणा ना? संसार आणि मोक्ष या दोन वाटा अशा परिस्थितीत कशा जुळतील कोणास ठावूक? नुसते प्रश्नच माझ्या मनात घर करून राहिले.

मनाच्या द्विधा अवस्थेत ईश्वराच्या अस्तित्वाला हात जोडले गेले माझे. चांगल्या वाईट रागांना, सुरांना, विचाराना घेऊन हृदयाच्या तारा छेडल्या गेल्या. सूर मान वेसूरच. प्रवाह असाच वहातो आहे. आपणही वहात जातो. त्याला ध्येय व प्रमाण किती आहे? कल्पनाच नाही. अंतच नाही.

वास्तव जीवनाची दुःख, निराशा, विफलतेची ही भेसूर, करून चित्रे वडीलांच्या शिकवणुकीने आकर्षकपणे मला चितारता आली यात संशय नाही. व्यवृती नेहमी हात आखडून चालते, बोलते, जगते. मुक्त निर्भळ जीवन जगण्यातच सार्थकता.

माणूस कितीही चालला तरी त्याला त्याच्या शोषाची ओढ असतेच. का? मला गंमत वाटते आहे कोणाच्या प्रेमात न गुंतणारी मी ए. स. च्या प्रेमळ सहवासात कशी ओढली गेले?

रंगबेरंगी फेटे, टोप्या आणि त्यात बाजाराची गाठोडी, धामाचा असह्य दर्प, मोठ-मोठ्यांनी कलकलणाऱ्या स्त्रिया, लहान मुलांचे रडणे, भिकाऱ्यांचे दीनवाणे ओरडणे इत्यादिनी स्टॅंड नुसता फुलून गेलाय.

प्रश्न अखेरी तिकीटाचा मृत्यूला ही नच खल्या वाटा.

ह्या अनोळख्या गर्दीत ओळखीच अस्तीत्व दुरापास्तच. नात्याचा ना गोत्याचा तरीपण स्नेहाचा अजीतभाई भेटला. क्षणभर आधाराची चमक चमकली. सगळा गोंधळ हसण्याचा, बोलण्याचा, धावण्याचा, तिकीटाचा

सुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

सुनिश्चित व अशिक्षितपणाचा खरा अर्थ प्रत्ययाला आला. अशिक्षितांची स्थिती पाहून वाईट वाटेल परंतु अडाणीपणा बरोबरच्या हटवादी स्वभावाचा उपहास केल्वावाचून रहावंत नाही.

अहो, करणार काय? पाच ते सहा अडाणी वायकांनी सगळा वयूच अडवलाय त्यांचा मार्ग निराळा होता तरी. समजावून सांगायचे तर ती अरेरावी सगळ्या सर्वांच्या अंगात मुरलीच म्हणा. शेवटी ह्या गर्दीत ठराविक साच्याच्या कंडक्टरची मूर्तीही सापडेलना.

झालं, तोही आडमुठाच निघाला. एम्. टी. मात्र येईल त्याचे स्वागत करायला तयार होतो म्हणा. मी तिकीटाची आशाच सोडली, परंतु चिकाटोने काहीजण पाठविण्याचीच खेळ खेळत होते. नुसता वेताग. शिस्तीचे नाच नाही.

प्रश्नांची विसंगती एकीकडे आणि हसू दुसरीकडे दोघांच्या मधून अमू डोळ्यातून वाहेर पडण्याची वाट बघत होते. आशा-निराशेची खडाजंगी चालली होती.

चक्क खोटे बोलून एकदाचे तिकाट मिळविले. 'खोटे बोलणे पाप' वगैरे नीतीतले पुसली गेली. पाप-पुण्याचा विचार करायला सवड होती कोणाला?

सुखदुःखाच्या मोहून टाकणाऱ्या सुवासाच्या ह्या सुंदर फुलाचा मोहक दिवस आयुष्यातील महत्वाचा ठरेल यात शंका नाही.

मग मी रिकाम्या पोटाचे, पोटाभर हसून घेतले. जीवनाचे वास्तवचित्र मी आज जवळून रेखाटले. जन्मा आडव्या रेषांनी सुखदुःखाच्या अनुभवस्वरूपी कुंचल्याने, हळुवारपणे.

लोकांच्या वृत्ति-प्रवृत्ती, आचार-विचार, त्यांचे संस्कार, भाव-भावना, श्रद्धा-भवती, परमेस्वराचे स्वरूप कित्येक गोष्टी मनाच्या गाभान्यात मी कोरून ठेवल्या.

स्नेह, मैत्री, रक्ताचे नाते यार्पकी महत्त्व कशाळा घाचे समजेना? परंतु स्नेहाला नसते निसर्गाचे बंधन, ध्येयवहार असतो मैत्रीला पण तोही प्रेमाचा, सहवासाचा. यामुळे खूप ऐकले, ऐकवले, मनात साठवून ठेवले.

निघतकालिक १९७९-८०

आणि अनुभवाची शिंदोरी घेऊन परतीच्या मार्गाला लागलो. कालपासून वाटत होतं नको वाटणारा प्रवास थांबूच नये. असेच वहात जावे की जेथे भेटेल ध्येयाचा सागर. शेवटी 'सारे प्रवास घडीचे' म्हणतच आमचा स्टॉप आला.

जीवनाचे गणित सोडवत क्षणभर वेतापाने, कीतुकाने बघत नकोशा वाटलेल्या स्टॅंडकडे डोळे मरून पहात त्याचा निरोप घेतला.

अन् पावले उचलली घराकडे.

With Best Compliments from

RAKA BOOK AGENCY

For :

Arts, Science, Agriculture,
Medical, Commerce, Law,
Engineering.
BOOKS AND GUIDES

619, Shanwar Peth,
Appa Balwant Chowk,
Pune - 411 002

अंधाच्या दुनियाची, त्यांच्या नेहमीच्या कुचंबणेची यथार्थ कल्पना येणे फार कठीण आहे. म्हणून अंधांना भौक देऊन, दानधर्म करून पुण्य मिळविण्यापेक्षा त्यांना जगाकडे पाहण्याची शक्ती मिळवून देण्यातच जास्त पुण्य आहे.

भारतामध्ये नेत्रदानाच्या किंवा नेत्राटल कल्पनाच्या क्रियेस विषी उलटली आहे. परंतु कित्येक वर्षे इस्मितळातल्या 'वेगसं होम' मधील वेवारशी प्रेतांची वृद्धूळे काढून घेऊन त्यांचा अंधांसाठी उपयोग करीत. मरणोत्तर किंवा जिवंतपणीच कागदोपत्री स्वतः दात्याने अगर त्याच्या नातलग्नांनी अंधांसाठी वृद्धी प्राप्त व्हावी म्हणून जाणीवपूर्वक नेत्रदान करण्याच्या प्रथेला अगदी अलिकडच्या काळात प्रारंभ झाला. नेत्रपेढीची स्थापना करून नेत्रदानाच्या सुसंस्कृतीला प्रारंभ करणाऱ्या पहिल्या ५-६ देवांमध्ये भारताचा क्रमांक लागतो.

स्वतःदानाची कल्पना आज जेवढी प्रसिद्ध आहे, तेवढी नेत्रदानाची नाही. नेत्रदानाची कल्पना अद्यापही कित्येक लोकांना माहिती नाही. यात मुख्य अडचण म्हणजे नेत्रदान म्हणतः मृत व्यक्तीचे केले जात असल्यामुळे स्वतःदानप्रमाणे त्याची सिबीरे भरविता येत नाहीत. कारण मृत हा कोणाच्याच हातचा नसतो व तो केव्हा येणार आहे याचीही कल्पना नसल्यामुळे नेत्रदान सिबीरे उघडणे शक्य नाही.

चष्मा वापरणाऱ्या अंध वृद्धीच्या लोकांना आपले डोळे नेत्रदानात योग्य नाहीत अशी समजूत असते. परंतु नेत्रदानाशी चष्म्याचा काहीच संबंध नसतो. फक्त वृद्धूळाच्या पेजी निर्दोष असाव्यात. नेत्रदानासाठी अगदी वयस्कर सुद्धा नेत्र उपयुक्त असतात. तसेच मोतीविडू सालेल्या, कर्करोग्यांची सुद्धा वृद्धूळे उपयुक्त असतात. काही व्यक्ती पूर्णपणे अंधांच्या असतात, परंतु त्यांची वृद्धूळे निरोगी व चांगली असतात अशा वेळी त्या व्यक्ती जिवंतपणी देखील नेत्रदान करू शकतात.

मृत्यूनंतर आपल्या शरीराबाहेर जाळण्यात किंवा पुरण्यात येणारे आपले नेत्र आपणाला मोफतच मिळालेला वेदालंकार, आयुष्यभर आपण उपभोगल्यानंतर, मृत्यूनंतर दुसऱ्याला देणे त्यायोगे किमान एका तरी अभागी जिवाचे विश्व प्रकाशमान करून जाणे म्हणजे आपली वृद्धी खऱ्या अर्थाने सत्कारणी लावणे होय.

मानव पृथ्वी-तलावर येताना रिक्तहस्ते येत असला व रिक्तहस्ते जात असला तरी तो आपली सर्वात उपयुक्त व ज्याच्यामध्ये सृष्टीसौंदर्य पहाण्याची शक्ती आहे, प्रेमाची मूकभाषा प्रथम बोलू शकणाऱ्या अशा आपल्या सुंदर ज्योती तो कितीरूपाने मागे ठेवून जाऊ शकतो, ही गोष्ट मनुष्यासाठी किती स्तुतीप्रिय आहे.

स्क्रीन प्रिंटिंगचे तंत्र

हे मराठीतील एकमेव पुस्तक आहे. स्क्रीन प्रिंटिंगचा व्यवसाय नव्याने सुरू करण्यासाठी अत्यावश्यक असणारी सर्व सामुग्री व तंत्रज्ञान यांचा समावेश देखील यामध्ये केला गेलेला आहे. स्क्रीन प्रिंटिंगसाठी करा-वयाचे डिझाईन, स्क्रीन तयार करण्याच्या पद्धती, स्क्रीनची मेकरेडी, प्रत्यक्ष छपाई, व त्यासाठी आवश्यक असणारे साहित्य, फ्लॉक प्रिंटिंग बहुरंगी छपाई, स्टिकर्स व प्रिंटेड सर्किट बोर्ड्स तयार करणे, स्क्रीन प्रिंटिंगच्या खर्चाचा अंदाज, स्क्रीन प्रिंटिंगसाठी लागणाऱ्या सर्व साहित्याची यादी व स्क्रीन प्रिंटिंगमधील आधुनिकीकरण इत्यादी प्रकरणांचा समावेश या छोटेखानी पुस्तकात केला आहे. यासिवाय आवश्यक तेथे आकृत्या, स्क्रीन प्रिंटिंगच्या नमुन्यांवाबल बहुरंगी चित्रे इत्यादी गोष्टींचा समावेश केल्याने पुस्तकाची उपयुक्तता व आकर्षकता वाढली आहे.

स्वतंत्रपणे व्यवसाय म्हणून स्क्रीन प्रिंटिंग करू इच्छिणाऱ्या सर्वांना निश्चित फलदायी ठरेल व ४/५ शो खर्चात स्वतंत्रपणे धंदा करता येईल.

किंमत रु. ५ = ०० (टपाल खर्च रु. २५०) ■ गो. य. राणे प्रकाशन, टिळक रस्ता, पुणे ३०

तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

विचारांचा प्रवाह

कु. उज्वला भैया, एम. ए. (द्वितीय वर्ष)

सर्व आमालून आले होते. दिवसभराच्या भ्रमाने मन अन् जोडीला शरीरही धकले होते. विवाद्याची अपेक्षा धरून घरकुलात जाण्यासाठी मन धडपडत होतं.

असेल रात्रीची ८ ते ८.३० ची वेळ परंतु काय कथा घेवून आली होती कोणास ठावूक? नाही तरी आपण अशा अनेक कथा वाचतो, लिहितोही. मी मात्र अनुभवली.

आजचा दिवस प्रवासाचाच. खऱ्या जीवनाचा प्रवास. गुलाबी थंडीतून मऊशार रजई सोडवत नव्हती पण ... मनात हुरहुर घेवूनच आशा-निराशेचे फुगे फुगवीत आमचे गवाळे रूप स्टॅण्डवर येवून धडकले. वंताग नुसता धावपळीचा. खरंच! का ही धावपळ होते? आपण ती कां करतो? हा प्रश्नच मुदत नाही.

अनेक प्रकारच्या आवाजाने मन प्रसन्न झाले. निराशेची जळमटे गळून पडली. 'ए पोऱ्या टाईम्स दे वचू चटकन. छे! हा वयू केव्हा थांबणार आहे? सारखाच फुगतोय. कारणांची कार्याचीना सीमाच झाली म्हणायची.'

मुख्यमंत्र शरद पवारांचे आगमन. काय बरं एकते आहे मी? नाही तरी ऐकून घेतल्यासिवाय भागत नाही म्हणा. खर सांगू मनाच्या ह्या हिंदोळ्यावर निराळेच विचार झोके घेत होते. सुन्न डोके, आधार फक्त वाकड्याचा, तो ही नावालाच. मनात काय तरंग उठलेत याची खंतच नाही.

तिकीट, तिकीट! आवाज. जोडीला पडसाद जणू लपट्यांवा सावल्यांचा. हृदयाच्या रंगमंचकावर आपला उसा लमटू पाहतोय. 'ए, आई मी राहीले ना?' एक आतं स्वर. जीवनातील दुःखे अशी असतात की त्यांना जाणण्याची वृद्धीच लागते. भावनामिश्रीत प्रसंगाची मालिकाच डोळ्यासमोहन तरळून जात होती.

फुलाला सुगंध तसे भाव-भावनांचे नाही का?

त्यांच्या जोडीला थडा असली की, ते आत्म्याच्या गहन स्वरूपात सामावून जातात जाणवते ते फक्त गोंडस स्वरूप. काय म्हणता गंभीर विषय नको?

आपले सर्वस्व जवळ असताना ही नववधू अश्रूचे सिंचन करते आहे. ह्याच एस. टी. च्या खिडक्यांनी अशा कित्येक नववधूंचे दुःखी कदत अश्रू पुसले असतील कोण जाणे? क्षणभंगुर आनंदाने, दुःखाने मनात लाटा उसळल्या.

आला वाटतं एकदाची गाडी. परंतु ती वेळेवर सुटली पाहिजे ना? 'स्वच्छता राखा.' वाचण्यापुरताच पाठीचा उपयोग सुभिक्षितांचा बुरखा पांघरलेला हा तरुण, ही तरुणी शंभरांका केर करताहेत. प्रेमात विसरा म्हणायं स्वतःला परंतु असे विसरणे म्हणजे सर्वनाशच.

पुन्हा धावा-धाव, पळापळ. एस. टी. च्या खडबडाटा-बरोबर कंडक्टरचा वंतागलेला आवाज. अहो, वाई तिकीट काढलं का ह्या पोरीचं? आईच्या मांडीवर बसायलाही पंशाचे मोजमाप कां? प्रश्न, नुसते प्रश्न. तीही बीन उतराचीच. जीवनाच्या भेसूर कल्पनाच सहन होत नाहीत. तिकीट काढावेच लागले. काय करणार हल्लीचे कणवटर नियमाना धरून वागताना ना? हो, नाहीतर त्यांचे पोत कसे भरणार?

आला वाटतं माझा स्टॉप. रेडिओवरील घून विचार प्रवृत्त करते.

आदमी मुसाफीर है। आता है जाता है। वास्तविकतेच्या मधली वस्तूने आच्छादलेले सत्य सौंदर्य पाहिले मी आज! क्षणभर त्या गुलाबी वस्त्राच्या आत दडण्याचा मोह दूर करता आला नाही मला. सारी, बर का खुड्यासारखी मध्येच उभी राहिले आहे मी. जीवन प्रवाहात सुरवात अन् शेवट या पेक्षा मधली अवस्था नसते का स्थीर? परंतु त्यांचेही स्वरूप त्रिभूक सारखेच. मन कसे श्रांत झाले होते. मग जीवनाच्या खऱ्या दर्शनाने की प्रवासाने? भाव-भावना, मन किंवा आत्मा यांच्या मीलनानेच व्यक्ति अंतर्मुख होते. मानवाला उदात्त, स्वयंभू यांचे आकर्षण असते. हवेच. मात्र श्रद्धेचे दालन उघडे हवे असे नाही का तुम्हाला वाटत?

निधतकालिक १९७९-८०

स्कायलॅव

श्री. मुनिज जगताप, एस्. वाय्. बी. ए.

जगात खळवळ उडवून दिलेली प्रचंड अंतराळ प्रयोगशाळा अमेरिकन स्कायलॅव अखेर ११ जुलै १९७९ रोजी हिंदी महासागरात कोसळली आणि साऱ्या जगाने यावेळी सुटकेचा निःश्वास टाकला. आतापर्यंत वैज्ञानिक क्षेत्रात ज्या घडामोडी घडल्या त्यापैकी स्कायलॅव पडण्याची घटना खूपच अविस्मरणीय व चर्चेची होती.

स्कायलॅवचे अवशेष म्हणजे पृथ्वीवर कोसळणारे पहिले अवशेष नाहीत. गेल्या १० वर्षांत पृथ्वीवर अनेक अवशेष पडलेले आहेत. मोठमोठ्या उल्का पडल्याच्या घटना घडल्या आहेत. पण त्यामुळे मात्र फारशी जीवित व वित्त हानी झाली नाही.

भारतात स्कायलॅव कोसळणार या बातनेने फार मोठी खळवळ उडवून दिली. केवळ ग्रामीण भागातील नव्हे तर शहरी भागातील सुशिक्षित लोकांनी स्कायलॅवचा घसका घेतला होता. सर्वत्र स्कायलॅव हा एक चिंतेचा विषय होता. केवळ भारतातच नव्हे तर आफ्रिका, आफ्रिका, युरोप, व अमेरिका खंडामध्ये स्कायलॅव हा एक चिंतेचा विषय बनला होता.

१४ मे १९७३ रोजी अमेरिकेतील फ्लोरिडा येथून पाच रॉकेटच्या सहाय्याने स्कायलॅव ही अंतराळ प्रयोगशाळा आकाशात प्रक्षेपित करण्यात आली. पण उडुगण करताना स्कायलॅवमध्ये काही दोष निर्माण झाले. त्यामुळे नॅशनल स्पेस अँड अॅरोनॉटिक्स एजन्सी म्हणजेच नासाच्या अंतराळवीराना आकाशात पाठविण्यात येऊन स्कायलॅवमध्ये काही सुधारणा करण्यात आल्या. या दुसऱ्या व सुधारणांमुळे स्कायलॅव १९८३-८४ पर्यंत अंतराळात भ्रमण करत राहिल व त्यानंतर रॉकेटच्या साहाय्याने ती निर्जन प्रदेशात किंवा महा-

सागरात पाडता येईल असा विचार नासाच्या शास्त्रज्ञांचा होता. पण नॅशनल स्पेस अँड अॅरोनॉटिक्स एजन्सीचा अंदाज साफ फसला व केवळ चार ते पाच वर्षांत स्कायलॅव कोसळण्याची चिन्हे दिसू लागली व त्याची परिणती ही ११ जुलै १९७९ रोजी स्कायलॅवचे पतन होण्यात झाली.

स्कायलॅव आकाशात सोडण्यापूर्वी तिचे वजन ८५ मेट्रिक टन होते पण त्यानंतर मात्र ती अंतराळात प्रक्षेपित करताना तिचे काही भाग निकामी झाले तसेच नियंत्रण इंधन संपल्यामुळे अखेरीस तिचे वजन ७७ टन एवढे झाले. सर्व मानव निर्मित वस्तूंपैकी स्कायलॅव ही मोठी वस्तू होती.

स्कायलॅववर तिच्या शेवटच्या क्षणी नियंत्रण ठेवण्यासाठी तसेच संपूर्ण ठेवण्यासाठी वॉशिंग्टन येथे स्कायलॅव सुसूत्रता केंद्राचे अधिकारी डॉ. रिमथ यांच्या नेतृत्वाखाली एक खास नियंत्रण कक्ष व कचेरी उघडण्यात आली होती व या नियंत्रण कक्षात नॅशनल स्पेस अँड अॅरोनॉटिक्स एजन्सीचे शास्त्रज्ञ, संशोधक, तसेच अमेरिकेचे अध्यक्ष जिमी कार्टर यांचे प्रतिनिधी तसेच काही लष्करी अधिकारी होते. या नियंत्रण कक्षेतून दिलेल्या संदेशांमुळेच स्कायलॅवच्या पतनास अर्धा तास वाढला व स्कायलॅवचे पृथ्वीवरील आगमन अर्धा तास वाढले. त्यामुळेच हिंदी महासागरात स्कायलॅव पाडता येणे शक्य झाले.

दुसऱ्या दिनांक ११ जुलै १९७९ रोजी स्कायलॅवच्या अखेरच्या पतनास प्रारंभ झाला. ऑस्ट्रेलियाच्या नॅम्बुल्वेला १६०० कि. मी. अंतरावर हिंदी महासागरात रात्री १० वाजून २० मिनिटांनी स्कायलॅव कोसळली. स्कायलॅवचे काही लहान तुकडे हे ऑस्ट्रेलियाच्या निर्जन भागात व काही हिंदी महासागरातील वेटांवर पडले. स्कायलॅव कोसळताना तिचे लहान तुकडे ५० कि. मी. वेगाने पृथ्वीकडे आले व मोठे तुकडे ४०० कि. मी. वेगाने पृथ्वीच्या आकर्षित शक्तीमुळे खेचले गेले. स्कायलॅव कोसळताना तिचा निळा रंग जाऊन त्या ठिकाणी तांबडा रंग आला व ज्या ठिकाणी तिचे तुकडे पडले त्या ठिकाणापासून १०० कि. मी. पर्यंत रूहात असलेल्या लोकांना तुकडे पडल्याचा गडगडाट ऐकू

सुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, वारामती

आला. सुदैवाने स्कायलॅवचे तुकडे निर्जन भागात व हिंदी महासागरात पडल्याने फारशी जीवित व वित्त हानी झाली नाही.

स्कायलॅवकडे सर्व जगाचे चिंतायुक्त डोळे लापून राहिले होते. सर्व जगाच्या दृष्टीने स्कायलॅव ही अंतिसुख्यपूर्ण व घबराट निर्माण करणारी घटना होती पण स्कायलॅव महासागरात कोसळविण्यात नासाच्या शास्त्रज्ञांना यश आले तरीपण ही घटना मर्यादित राहिली नाही. कारण स्कायलॅवप्रमाणेच काही प्रयोगशाळा, ग्रह, उपग्रह उदा. - अमेरिकेने सोडलेला व्हनगाई (१९५८) हा उपग्रह फार वर्षांपासून पृथ्वीभोवती भ्रमण करीत आहे. काही काळानंतर काही उपग्रह हे सूर्यावरील स्फोटाने व पृथ्वीवरील वातावरणामुळे खाली येण्याची शक्यता आहे. त्यामुळे अखिल मानवावर असणारे संकट अद्यापपर्यंत संपले नाही.

हादिक शुभेच्छा

ग्रंथालयासाठी लागणारी

- बुक लेबरस ● कॅटलॉग कार्ड्स ● बुक फाईल्स
- बुक पॅकेट्स ● लेबल होल्डर्स
- बुक सपोर्ट्स ● बॅका, विमा कंपन्या, शाळा, कॉलेजे.

इत्यादींच्या इमारतीसाठी लागणारी आकर्षक वेळणाची, मेटलची व लाकडी नावाची अक्षरे. यापैकी कोणत्याही गरजेसाठी

त्वरित संपर्क साधा.

भारत आर्ट वर्क्स, पुणे

७८३, सदाशिव पेठ, पुणे ३०
टेलिफोन - ५४६०८

निमतकालिक १९७९-८०

मरावे परि नेत्ररूपी उरावे

श्री एस्. बी. झगडे, एस्. वाय्. बी. कॉम्.

जगातील एकूण अंधांपैकी दोन अंध भारतात आहेत. ही गोष्ट भारताच्या दृष्टीने अत्यंत दुर्दैवाची अशी आहे. म्हणून अंधांचे प्रमाण कमी करण्यासाठी, त्यांना दृष्टी मिळवून देण्यासाठी प्रयत्न करणे हे भारतीय नागरिकांचे कर्तव्य आहे. यासाठी नेत्रदान-सारखा सुयोग्य मार्ग उपलब्ध आहे. नेत्रदान केल्याने मनुष्यास कोणत्याही प्रकारची हानी पोहोचत नाही. कारण नेत्रदान हे मृत्यूनंतर केले जात असल्याने त्याचा मनुष्यावर कोणताही वाईट परिणाम होत नाही.

नेत्रदानाबाबत काही गैरसमजूती स मा जा मध्ये अस्तित्वात आहेत. उदा. नेत्रदानानंतर आपल्या प्रिय व्यक्तीचा चेहरा विद्रूप होतो. परंतु ही कल्पना चुकीची आहे. कारण नेत्रदान हे काम इतक्या सफाईदरपणे करतात की त्या व्यक्तीचा चेहरा विद्रूप न होता ती व्यक्ती शोषलेली आहे असे पहाणाऱ्याला वाटते.

नेत्रदान करताना त्यामध्ये कालावधी महत्त्वाचा असतो. कारण मृत्यूनंतर बराच वेळ होऊन गेला असेल तर अशा डोळ्यांचा उपयोग होऊ शकत नाही. मृत्यूनंतर चार ते सहा तासांच्या अवधीत हे कार्य करावे लागते. हे कार्य नेत्रतज्ज्ञ फक्त १५ ते २० मिनिटात करतात. असे नेत्र काढल्यानंतर ते खराब होऊ नयेत म्हणून ते एका खास यंत्रासमोर्तुने नेत्रपेढीत नेण्यात येतात. तेथे ते जंतुविरहीत करून २ ते ३ दिवसांच्या आत अंध व्यक्तीस बसविले जातात. व आपल्या विद्वत्या गेलेल्या नेत्रामार्फत आपण दुसऱ्या गरजू व्यक्तीस सुष्टीसौंदर्य पाहण्याची शक्ती निर्माण करून देऊ शकतो.

अंधांना भिक देऊन, दानधर्म करून पुण्य मिळविण्याची कित्येकांची धडपड चालू असते. परंतु ही मदत त्या अंधांना भिकारी होण्यास कारणीभूत ठरते. दृष्टी लाभलेल्या आपल्यासारख्या भाग्यवंतांना दृष्टीहीन्या

म्हणून सांगायचीही चोरी वाटायची. मग त्यांचं वाक्-
तांडन सुरू व्हायचं.

'वाटलं होतं आम्हाला मिळणार नाही!' ('मग
क्याला काढायचे हजेरदा नंबर' मनातल्या मनात
माझी चडफड) 'हं, जाऊ दे उद्यापासून बंदच करून
टाकावी लायवरी.' हा 'उद्या' कधीच उजाडायचा नाही
तो मग वेगळा.

वाचकांना साधारणपणे काय आवडतं हे लक्षात
ठेवून त्यांना ती पुस्तक दिली तर मग ते एकदम खुप
होऊन जायचे. 'आपल्याला हवं असलेलं पुस्तक आल्या
नंतर नक्की ठेवीन,' असं म्हटल्यानंतरही खूपजणांना
बरं वाटायचं.

या काळात स्त्री-नर्गाशीही माझा चांगला परिचय
झाला. त्यांना वाचयला लागणार म्हणजे 'शैलजा
राजे', 'योगिनी जोगळेकर', 'कुमुदिनी रांगणेकर',
यांच्या हळव्या, मोड कादंबऱ्या! त्या त्यांना दिल्या की
मग त्या अगदी मजेत घरगुती गप्पा मारायला सुहवात

पुणे विद्यापीठ आर्ट्स, कॉमर्स आणि
सायन्स सेमेस्टरच्या सर्व विभागांच्या
उत्कृष्ट पाठ्यपुस्तकांचे प्रकाशक

सुविचार
प्रकाशन
मंडळ

४६१/४ सदाशिव पेठ, पुणे ४११ ०३०
पाठ्यपुस्तकांची सूची मागवा.

करायच्या. आणि मग इतकी ओळख वाढत जायची
की, काहींनी अगदी 'घरी याना!' अशी आमंत्रणही
मिळायची.

'वावा कदम,' 'श्रीकांत सिनकर,' 'ना. सं.
इनामदार' वगैरे वाचणारा वाचकवर्ग सगळ्यात
अक्रांत! या लेखकांच्या कादंबऱ्यांच्या कितीही प्रती
काढल्या तरी त्या पुण्या पडणार नाहीत असं वाटतं.

'व. पु. काळे, यां. ना. नवरे, वगैरे वाचणाऱ्यांचा
जरा स्वतःला जास्त 'सुशिक्षित,' 'सुजाण वाचक'
वगैरे समजणारा एक गट. मग संवाद असे...

"व. पु. च्या 'कर्मचारी' ला थ म दी तोड
नाही हं!"

"मी माणूस शोधतोय" मधल्या कथा तर अगदी
मनाला चटका लावणाऱ्या आहेत."

"काय लिहीतात व. पु.!"

"तुम्ही वाचता की नाही?" असं विचारणारेही
खूपजण असतात. पुस्तकं वाचली म्हणून सांगितलं तर
म्हणायचं, "मजा आहे लायवरीत, आपलीच पुस्तकं,
कधीही घेऊन वाचत बसा!" एखादं पुस्तक 'नाही
वाचलं' म्हटलं तर "लायवरीत असून वाचलं नाही
म्हणजे कमाल आहे!" अशा उलट-मुलट प्रतिक्रिया.

मी लायवरीत लागले हे कळल्याबरोबर मंत्रिणीच्या
उस्ताहाला अगदी उधाणच आलं.

"रोहिणी, आम्हाला चांगली, नवीन पुस्तकं देत
जा हं?" शिवाय गप्पांनी तर वातावरण इतकं दुम-
दुमून जायचं की काही विचारायला नको. मग इतरांची
बोळणी सुरू व्हायची 'लायवरीत पुस्तकं न्यायला
यायचं असतं, गप्पा मारायला नाही' वगैरे.

येथे येणारे बालवाचकही मोठे उस्ताही असतात,
त्यांची पुस्तकं आधी कमी प्रमाणात, परत त्यांना आपण
दिलेली आवडत नाहीत, मग नवीन शोधण्यात एक-दोड
तास तरी त्यांचा सहज जायचा.

येताना स्वतःचा लायवरी काई नंबर लक्षात ठेवून
यायचं असतं, हे बऱ्याच जणांना माहीत न सा वं.

तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

"बहुतेक, बघा २३४ असेल!" तो नंबर त्यांचा
नसतोच. असे उलटे-पालटे नंबर सांगून झाल्यावर
"बघा आता लीस्टमध्ये, नाही लक्षात राहत?"
एवढं सगळं होईपर्यंत इतर वाचकांचा खोळंबा झालेला.

वेळ सपत्यानंतर येणाऱ्या महामागांविषयी तर
विचारायलाच नको. समजा! लायवरी रात्रो आठला
बंद होणार असेल तर हे म्हणणार, "अहो, आम्हाला
वाटलं की, साडेआठला बंद होते."

दुसरा म्हणणार, "तुमचं घड्याळ पुढं आहे, अजून
आठ वाजयला दहा मिनीटं अवकाश आहे."

तिसरा म्हणणार, "चालतो हो वीडा उभिर,
आजच्या दिवस चा एखादं पटकन्!"

काही वाचक जरा पाचळणारे असतात, उगीचच
गप्पा मारणारे, तमंच पुस्तक घेताना म्हणायचं, 'द्या
हो तुम्हाला आवडेल ते!' "अहो, पण मला आवडेल
ते पुस्तक तुम्हाला आवडेलच असं नाही." "नाही,
घाच, तुम्हाला चांगलीच पुस्तकं आवडणार."

पुस्तकांवर स्वतःची मतं मांडणाऱ्यांचं तर कीतुक

With Best Compliments From

Flora & Fauna Supply House

C/o. Mrs. S. A. Kably
Bahar Apartments Annexe,
20-A, Palimala Road,
Bandra, Bombay - 400 050

Tel. : 543009

Complete biological laboratory furnishers

आपल्या नोलवणाने हिरव्यागार वेलावर इंद्रमण्या-सारख्या कांतीने सुशोभित होते. नीळा रंग विजयाचे प्रतीक आहे. आपल्या ध्वजावरच्या अशोकचक्राचा नोलवण असाच आहे. सांजसकाळी गुळावी रंगाची रंगपंचमी साजरी करणारी गुळमूसाची फुले! उंच झाडाच्या आधारात वाढलेली व जागोजागी फुललेली नोलवण कृष्णकमळे! माणसाने सरोदित टवटवीत, प्रसन्न असावे हे शिकविणारी दारातली सदाफुली! अनेक पाकळ्यांचा एकच गेंद धारण करणारी गेंदेदार झेंडूची फुले! छोटासा जीव असलेली पण सर्व आसमंत दरवळून टाकणारी जाई-चमेली व मोगऱ्याची फुले! काळाभोर केशकलाप असलेल्या सुंदरीच्या अंबाड्यातून डोकावणारी मंद मधुर गंधाची शेवंतीची फुले! विराट मंदिरातल्या भव्य मूर्तीच्या गळ्यांत हातात हात गुंफून हळू-हळू सुकणारी गुलछडीची फुले! सन्याशांच्या भगव्या वस्त्राच्या रंगाची कोरांटीची फुले! जाई-जूई, चाफा-मोगरा, झेंडू-गुलाव, जाखंद-कण्हेरी, सोनचाफा-हिरवा चाफा, अबोली आणि गोकर्ण आणखी किती तरी फुले! फुलांच्या गुणांचा एक ग्रंथच होईल आणि फुलांच्या सुगंधासारखाच तो मनोरंजक व अप्रतिम

होईल. याशिवाय गाई, खिल्लारांच्या खुराखाली चिरडली जाणारी रानफुले, वनात पडलेल्या एकट्या फुलासारखी ही गवतफुले नकळत फुलतात आणि कुणालाही न सांगता जगाचा निरोप घेतात. समाजातही किती तरी त्यागी माणसे जगत असतात. काही फुले दिवसा उमलतात तर काही रात्री उमलतात... वेळीवर, झाडांवर फुलतात, हसतात... जगाला सुगंध देतात आणि एक दिवस कोमेजून जातात. त्यांच्या जीवनाचे निर्मल्य होते. दुसऱ्यासाठी फुलणे, हसणे सुगंध देणे आणि स्वतःच्या देहाची दुसऱ्याच्या कल्याणासाठी कुरवंडी करणे हे फुलांचे जगच असे. तेथे स्वार्थ कुठला? दुसऱ्यासाठी जगणारे जग म्हणजे फुलांचे जग! स्त्री प्रमाणे समर्पण करणे हेच फुलांचे ब्रीदवाक्य!

जगाला सुगंध देत देत कोमेजणारी ही फुले... हे फुलांचे जग... निसर्गाचे एक अविर्णनीय दालन... या जगात शिरल्यावर... फुलांच्या अंतरंगात शिरल्यावर तुम्ही स्वतःला विसरून जाणार नाही का?

असे हे फुलांचे जग... असेच जीवन असावे ना मग?

सौंदर्य आणि शांतता हे निसर्गाचे ध्येय आहे.

फुलांचा एक आकर्षक विशेष म्हणजे त्यांची रमणीय मुग्धता.

VYANKATESH BOOK DEPOT

Estd. 1937

643, Narayan Peth, Poona 30.
(Appa Balwant Chowk)

Dealers in all college books.

Specialised Dealers In

C. A., ICWA, MBA, CAIIB, and other exams. in commerce faculty.

बुळजाराच चतुरचंद महाविद्यालय, वारामती

लायब्ररी : पुस्तकांइतकाच अनुभवांचाही साठा !

कु. रोहिणो टाकसाळे, एफ. वाय. बी. ए.

‘अहो, ते वावा कदमांचं ‘एक होती वेगम’ पुस्तक आहे का?’
‘नाही, इतकं नवीन पुस्तक नाही लायब्ररीत’ माझं उत्तर.

‘मग, ते श्रीकांत सिनकरांचं ‘जाजं रुम’ आहे का?’

‘नाही, ते बाहेर गेलंय.’

‘वरं, शकुंतला गोमटे, कुसुम अभ्यंकर ...’

‘अं S S त्यांची तुम्ही मागताय ती पुस्तकं ना वाई-डींगला गेली आहेत’ माझं खूपच ओशाळवाण उत्तर.

‘अहो मग आहे काय लायब्ररीत? जे मागावं ते कधी नसतंच.’ वाचकांची चिड्याचिड.

मी लायब्ररीत नोकरी करत होते तेव्हा वाचकांची हा ‘सुखसंवाद’ कायम व्हायचाच. एखाद्या दिवशी तो झाला नसता तरच मला चुकल्याचुकल्यासारखं झालं असतं.

त्याच काय झालं, सुट्टीतील दोन-तीन माहिने काहीतरी नवीन उद्योग म्हणून लायब्ररीत काम करायचं ठरवलं, आणि आश्चर्य म्हणजे ते मिळालंही! माझं आणि वाचकांचं तसं अतूट नातं! त्यामुळे पुस्तकांच्या सहवासात इतके दिवस राहायला मिळणार या कल्पनेने मी खूपच सुखावून गेले. मात्र पुस्तकं जितकी वाचायला मिळतील, तितकेच किंबहुना त्याहूनही नवनवीन अनुभव अनुभवायला लागतील असं वाटलं नव्हतं.

लायब्ररीतील काम तसं काहीच अवघड नव्हतं, पुस्तकं नीट नोंद करून घ्यायची आणि घ्यायची. ते जमायला काही विशेष त्रास पडला नाही. आता लायब्ररी म्हटलं की वाचक येणारच! या वाचकांचे

नमुने वणवणे तेवढे बोजेच. बहुतेकांची तक्रार असाम्यची त्यांना हवी असलेली पुस्तके मिळत नाहीत आणि हा जसा काही आमचाच दोष आहे असं त्यांना वाटायचं. ‘चांगली पुस्तकं कधी कशी हो मिळत नाहीत?’ या प्रश्नाला ‘डेवतो बाम्ही घरी नेऊन!’ असं उत्तर घावं अशी इच्छा अनावर व्हायची. पण वाचकांची सौम्य शब्दाने बोलून त्यांना चांगली वाचणूक द्यायला पाहिजे न?

वाचकांना हवी ती पुस्तकं कधीही मिळत नाहीत याचं खरं कारण लायब्ररीत पुस्तकं नसतात असं नाही काही; तर बहुतेकांना साधारणपणे ठराविकच पुस्तके हवी असतात. साहजिकच ती सगळ्यांना पुरविता येतील एवढ्या कॉपीज लायब्ररी कशी काय मागू शकेल?

यांना कपासग्रह वाचायला द्यावेत, तर ‘कपा काय चटकन वाचून होवात.’ म्हणून नको!

प्रवासवर्णन, चरित्र, ललित लेखांचे तर नावही काढायची सोय नाही. वैचारिक पुस्तकांच्या तर वाटचालाही कुणी जात नाही. ही पुस्तकं कायम म्हटली तरही नवीन राहतात.

अर्थात बोजेफार वाचक असतात की, ते नेहमीच अशी पुस्तकं वाचतात, त्यामुळे असे वाचक आले की, मला फार आनंद व्हायचाच, कारण त्यांना द्यायला अशी काही तरी पुस्तकं असायचीच. परत अशा लोकांची गप्पा मारताना नवनवीन गोष्टीही कळायच्या, काही तरी वैचारिक, सामाजिक, राजकीय माहिती कळायची. राम मनोहर लोहिया, रा. ग. जाधव, नरहर कुसुंदकर यांच्यासारख्या लेखकांची पुस्तके मागणारे लोक लक्षात व्हायचेच.

बरती काअंटरवर ठेवलेली पुस्तके चांगली नसतात म्हणून खूपजण पुस्तकांच्या लोस्टमध्ये पाहून नंबर देतात. ‘दिलेले नंबर पाहून पुस्तक द्यायला आमचं काय जातय?’ पण त्यातली त्यांना हवी असणारी पुस्तकं ही बहुतेक सगळ्यांनाच आवडत असल्यामुळे बाहेरच गेलेली असायची. नंबर देऊन पुस्तकं नाहीत असं चार-पाच वेळा झाल्यावर त्या वाचकाला ‘नाही’

नियतकालिक १९७९-८०

फुलांच्या जगात

मांदरे वी. एम्. एम्. ए. (इंग्लिश) प्र. व

मनुष्य हा समाजप्रिय प्राणी आहे, हे जरी मध्य असले तरी मनुष्य हा निसर्गप्रिय नाही असे कोण म्हणेल ? जसे समाजात वावरताना त्याला मान, प्रतिष्ठा, अभिमानाची जीवन या गोष्टी आवश्यक वाटतात त्याहीप्रमाणे निसर्गाच्या साक्षिण्यात असताना त्याला बाल्यभाव, निरागसता व निरामयता, निर्मलता व निष्कामभावना, परोपकार व निरपेक्षता यांचे पदोपदी दर्शन घडते. समाजात जेवढे स्वातंत्र्य नाही त्यापेक्षा किती तरी श्रेष्ठ दर्जाचे स्वातंत्र्य निसर्गाच्या प्रांतात ठायी ठायी जावणते. समाजात जी मान उन्नत करून आपण जगत असतो तीच मान जेव्हा आपण हिरवळीवर टाकतो, अगदी नम्रपणे डोळे मिटतो तेव्हा ही धरणीमाता आईसारखी वाटते म्हणून प्रत्येक मनुष्याला किंवहुना सजीवाला निसर्गाची जात्याच ओढ आहे, आकर्षण आहे. जीवन कसे असावे हे शिकविणारा निसर्गासारखा निःस्वार्थी शिक्षक नाही. भूमंडळातून निसर्ग काढून टाकला तर धरतीचे रूक्ष वाळवंट वनेल. आपल्या जीवनात बालपण जेवढे ह्याली-बुधालीचे, आनंद-मौजेचे, निर्व्याज निष्कलंकतेचे तितकेच निसर्ग हे धरतीचे बालपण. निसर्ग म्हणजे धरतीचा उरसाह, उन्मेष, सौंदर्याचा मधुर आविष्कार, निसर्ग म्हणजे हिरवे जग, पृथ्वीमातेचे निर्मर हास्य म्हणजे वसंतात दिसणारी हिरवीशार धरती. मानवजातीला उदार अंतःकरणाने दिलेले अमोल वरदान ! निसर्ग नाही अशी कल्पना करणे म्हणजे जीवनात 'जीवन' नसण्यासारखे आहे. अशा या निसर्गात त्या विश्वनिर्मात्याच्या अफाट बुद्धीसामर्थ्याचे अनुपम दर्शन घडते. निसर्गात काय नाही ? निसर्ग म्हणजे जीवनाचे तत्त्वज्ञान ! निसर्ग जे व डे रौद्रस्वरूप धारण करून क्रोधित झालेल्या दिग्बरासारखा आक्रान्त-विक्रान्त तांडवन्युय करतो

तेवढेच शांतस्वरूप धारण करून प्रसन्नवदना सरस्वती-प्रमाणे आपले लास्य नृत्य दाखवून मानवी मनोला भुरळ घालतो. या निसर्गसृष्टीच्या छटा तरी किती विविधरंगी, कलात्मक आहेत त्या पाहण्यासाठी मानवाच्या ठिकाणी सौंदर्यदृष्टी असावी लागते. जे जे सात्त्विक, निरागस ते-ते आत्मसात करून घेणारे हृदय असावे लागते. पशू-पक्षी, फुलपाखरे आणि मधमाशा, भूगर्भ आणि रंगीबेरंगी कीटक, झाडे-झुडूपे, फळे-फुले आणि विविध आकाराची व रंगाची पाने, नाले व निर्झर, ओढे, नद्या, पर्वत-दऱ्या, हिरवळ आणि सुरणे आणखी आणखी किती तरी रूपे या निसर्गात आहेत. सगळीकडे एकच भाव - निःस्वार्थपणा, म्हणून कोणी तरी सुभाषितकार म्हणतो

स्वयं न खादन्ति फलानि वृक्षाः ।
पिबन्ति जलं न च वारिवाह
परोपकाराय सतां विभूतयः ॥

अशा या परोपकारी निसर्गाचे खरे जर कोडे स्वल्प फुलत असेल तर ते म्हणजे असंख्य, विविधरंगी, फुलांच्या बागंत ! निसर्गात फुलांचे एक मनोरम, विविधगंधी, विविधरंगी विश्व मला मोहून टाकते. या फुलांच्या जगात मी स्वतःला विसरून जातो. धुळीचा कण बनून या निष्पाप पुष्पजगताचा मी मुक्त आस्वाद घेतो !

आपले मर्यादित घर सोडून, धरातील कटकटी विसरून, ऑफीसात बसून-सागून तुम्ही रागाने बाहेर पाण बागंत तुमचा पाय पडताच तेथे फुललेल्या असंख्य फुलांनी तुमचे स्वागत केल्यावर तुम्हाला एक-प्रकारचा अवर्णनीय आनंद लाभेल. तिथल्या वातावरणाचा आपल्या कष्टी अंतःकरणावर परिणाम झाल्याशिवाय राहात नाही. अशा मानवाने हटकून जाती-धर्म-पंथ पाडून आपापल्या बंदिस्त क्षेत्रात तो राहू लागला तसे फुलांच्या जगातही असंख्य जाती-जमाती आहेत, पण त्यांच्यात कसलाही द्वेषभाव वा मत्सर आढळणार नाही. एकाच ठिकाणी सर्व जातीची फुले गुण्या-गोविदाने नाचताना दिसतील. कसलीही कुरकुर नाही. भांडण नाही. अनेकातील एकता पहावी ती तेथे. भारतीय संस्कृतीचे प्रतीक असलेले कमळ विकसते ते येथे. भारताच्या पंतप्रधानपदी असलेले नेहरू म्हणतात,

"The Beautiful world Around Us." जसे वडील मुलांना विसरत नाहीत तसे नेहरूमुद्दा फुलाना कधी विसरले नाहीत त्यांच्या शेरवानीतील गुलाब, त्यांच्या सौंदर्यासतततेचे मूर्तिमंत चोतक आहे. मूले आणि फुले ही देवाची देणगी असे आशय म्हणतो जशी सर्व मूले सारखी नसतात तशी सर्व फुलेही सारखी नसतात ! कुटुंबात जास्त मूले असलेली माता जशी म्हणते, "बाबा, हाताची पाचो बोटे सारखी नसतात." कदाचित असे म्हणणाऱ्या मातेला पाच मूले असण्याचा संभव अधिक. सर्वांच्या स्वभावाचा तिला अनुभव असतो. तरीही सागरासारख्या तिच्या विशाल अंतःकरणात सर्वांविषयी सारखाच प्रेमभाव असतो, दुजेपणा नसतो. तसे ही फुलेही धरणीमातेचा एकच मंत्र जगताला सांगतात तो म्हणजे 'दुसऱ्यासाठी आपल्या देहाचे समर्पण ! परोपकार !!'

गुलाब हा फुलांचा राजा. राजाने जसे असावे तसा गुलाब हा परिस्थितीच्या काटेरी फांदीवर असंख्य

दलांनी फुलतो. आपल्या दयनीय परिस्थितीचा त्याच्यावर यत्किंचितही परिणाम दिसून येत नाही. जणू राजाच्या पदावर आरूढ होण्यासाठी राजाने जाणिवेच्या काटेरी आसनावरच स्वानापन्न व्हावे हाच संदेश गुलाब देतो. आपल्या रंगाने आणि गंधाने तो दशदिशात आपल्या डोलवार व्यक्तित्वमस्वाचा प्रभाव पसरवितो. गुलाबाचे रंगही तांबडे, पिवळे, पांढरे, फिवकट गुलाबी असतात. 'कमळ !' कमळ हे तर भारतीय संस्कृतीचे प्रतीक ! कमळाला फुलांचा राजा का म्हणू नये ही माझ्या लहानपणापासूनची कल्पना ! काहीही असो कमळाचे वैशिष्ट्य हे की त्याला पाण्याचा स्पर्श होत नाही 'माणसाने कमळपत्रासारखे जीवन जगावे' हा एकच महामंत्र कमळ आणि अळवाचे पान देते. भव-एकच महामंत्र कमळ आणि कल्प्यांच्या पाण्यात माणसाने सागराच्या संकल्प विकल्पांच्या पाण्यात माणसाने आपले मन कमळपत्रवत् ठेवावे. धोतऱ्याचे धवल वणजे फूल त्याच्या विरामी आणि निःकलंक जीवनाचे दर्शन घडविते. म्हणूनच थोड्या पण विरामी सांबाळा धोतऱ्याचे फूल आवडते. गाईच्या कर्णासारखे गोकर्ण

Bombay Book Mfg. Co.

1105, Raviwar Peth, Poona - 411 002

Telephones : 449294, 445625

Manufacturers of 'Comet' brand exercise books, accounts books, new year diaries etc. and 'Shakti' brand envelopes in all sizes.
Dealers in all types of school, college and office stationery.

मुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

विपणनकालिक १९७१-८०

पांचगणी येथील

एन. सी. सी. चा कॅम्प

श्री. सुनिल महामुनी, एस्. वाय्. वी. ए.

आ वर्षाचा N. C. C चा कॅम्प अगदी अविस्मरणीय व चिरस्मरणीय स्वरूपाचा झाला. या वर्षाच्या कॅम्पचे वैशिष्ट्य म्हणजे हा कॅम्प महावृद्धेश्वर जवळील पांचगणी सारख्या कडक थंडी असलेल्या ठिकाणी २६ नोव्हेंबर ते ७ डिसेंबर १९७९ या मुदतीत पार पडला.

बारामती शिवाय इंदोपूर, हडपसर, खेडमंचर, अहमदनगर व पुण्यातील चार कॉलेज मधील विद्यार्थी अशी एकूण ४५० मुले कॅम्पला आली होती. हा कॅम्प आर्मीविंग व एअरविंग त्याच बरोबर सिग्नल व आर्म्ड विंगच्या मुलांचा एक कॅम्प होता.

आम्हाला राहाण्यासाठी तंत्र होते. त्याठिकाणी रोज ५ वाजता उठायचे म्हणजे एक महान संकट होते. हात-पाय-तोंड धुवून पुन्हा राहूटीत परतेपर्यंत सर्व हात-पाय मारून बायचे. कवायत सुद्धा नुसत्या हाप-पॅट व शर्टवर असायची, तसेच रोज तीन ते चार मेल पळायचे, उड्या मारायच्या, व्यायाम करावयाचा व थंडी घालवायची. त्यावेळीच आम्हाला डॉगर चढण्याचे शिक्षण मिळे. कवायत संपल्यानंतर मिळणारा चहा व अरबी-पाहारा मात्र अमृततुल्य व गोड वाटे.

अल्पोपाहार संपल्यानंतर एके दिवशी आम्हाला पांचगणी येथील कॅम्प स्वच्छापासून एक मेल अंतरावर असलेल्या 'Children Village' या ठिकाणी समाजसेवा करण्यासाठी नेले. त्या ठिकाणचे वैशिष्ट्य म्हणजे एका वृद्ध जोडप्याने अनाथ मुलांचे संभोपन केले होते. अशा अनाथ मुलांची राहण्याची व शिक्षणाची जगा त्या व्हिलेजमध्येच होती.

कॅम्पमध्ये ओट डोअरिंग असे त्यावेळी आम्हाला पाठीवर सर्व ओझे घेऊन हातात एस्. एम्. जी. व रायफल घेऊन जावे लागे. रोज १४ मेल डॉगरासून, सोतापून, नात्यापून, चालत आम्हाला तोल सांभाळत

रपेट मारत जावे लागे. ओट डोअरिंगच्या वेळीच आम्हाला शत्रुशी कसे लढावे याचे खरे शिक्षण मिळाले. एके दिवशी आम्हाला पांचगणीमध्येच असलेले आशिया खंडातील प्रसिद्ध पठार पहावयास मिळाले. त्या पठाराच्या पायथ्याशी असलेली मॉरल-रि-आमिंट सेंटरची भव्य इमारत दाखविण्यास नेले. त्या ठिकाणी आम्हाला जीवनातील प्रमुख चार तत्वांचे शिक्षण मिळाले. १) संपूर्ण प्रामाणिकपणा २) संपूर्ण पावित्र्य ३) संपूर्ण प्रेम, आणि संपूर्ण निस्स्वार्थीपणा, इ. या चार तत्वांची जो मनुष्य सतत जोपासना करतो तोच सफल होतो. ही चारीही तत्त्वे आम्हाला मनोमन पटली.

आऊट डोअरवरून दमून-भागून २-२१ ला परत आल्यावर मिळणारे जेवण खरोखर पूर्णब्रह्म वाटे. कोणाला आवडी-निवडीची आठवण सुद्धा नसे. जेवणाची सोय उत्तम होती. त्यानंतर थोडी विषयांती असे नंतर मुले आंघोळ करीत. नेमक्या त्याच वेळी हटकून मुलांना घरची आठवण येई.

या नंतर सर्व प्रकारचे खेळ, रोलकॉल व नंतर जेवण आणि करमणुकीचे कार्यक्रम असत. रोलकॉलमध्ये मुलांची हजेरी होई, राप्टरीत होई व सक्तीचे दिवसाचे कार्यक्रम संयत. नंतर मुले रात्रीचे जेवण झाल्यावर गाणी म्हणत नकला करीत झोपून जात.

कॅम्पमधील तंत्रुची सर्व व्यवस्था आम्हालाच पहावी लागे. झोपताना त्रास होऊ नये म्हणून आम्ही तंत्रुतील सर्व गवत काढले, जेणाने सर्व जमीन लिपली. पाऊस पडल्यास पाणी आत येऊ नये म्हणून आम्ही सभोवताली नाली खोदल्या त्यामुळे आमचे सापापासून सुद्धा संरक्षण झाले. हे काम करताना मुलांना सहकार्यांचा चांगलाच धडा मिळाला.

एके दिवशी आमच्या कॅम्पची सहूल महावृद्धेश्वरला गेली होती. त्यावेळी आम्हाला महावृद्धेश्वर-दर्शन घडले. त्या ठिकाणची नयन मनोहर निसर्गरम्य दृष्ये पाहिल्यावर समाधान वाटले.

शेवटी कॅम्प फायर होऊन आमचा १२ दिवसांचा अॅम्बुल डेनिंग कॅम्प संपुष्टात आला. कॅम्प फायर म्हणजे कॅम्प मधील दिवाळीच असते. या दिवशी कॅम्पच्या मुख्यभागी मोठी शोकोटी पेटवितात व शोभेची दाळ

तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

चडवितात. त्याच वेळी मोठे जेवण असते. यानंतर आमचा कॅम्प संपला.

आपण कॉलेजमध्ये जे शिकतो त्याहीपेक्षा निराळे असे प्रात्यक्षिक मॅनिकी शिक्षण कॅम्पमध्ये मिळाले. हाच माझ्या जीवनातील अलौकिक आनंद होता. या ठिकाणी आम्हाला य्द्वान्तीय गस्थास्थाने व शत्रुशी लढण्याचे शिक्षण मिळाले.

याचकरिता आपल्या भारत देणाला संकटकाळी मदत करण्याकरिता व गिलोटरी जाणून घेण्याकरिता N. C. C. मधील मुलांनी जीवनात एकतरी N. C. C. कॅम्प करावा. या कणखर व खडतर जीवनातच सर्वस्व आहे.

मृग जळ

श्री. बी. एस्. रणमोडे, टी. वाय्. बी. ए.

सो मवारचा दिवस होता. एस्. टी. स्टॅडवर खूपच गर्वी होती. कुणाचे भाऊ, कुणाचे आई-वडोळ, कुणाचा मुलगा, कुणाचा प्रियकर या गाडीने जाणार होते, त्यामुळे संघर्षांची अंतःकरणे दुःखाने भरून आली. विषोभाचा, विरहाचा काळ आला, मिलाचाचे क्षण वृष्टीक्षेपासून जाणार म्हणून विरहिणीची नेत्रदले दुःखातिशयाने पुडुंबली. अशातच गाडी चालू होताच रामच्या आईने रामला हात हालवून निरोप दिला. तिचे हृदय मायेने आणि आशेने भरून आलं होतं पण ...?

राम-आनंदीबाईचा एक मुलगा नि वैधव्य जीवनातील एकमेव आधार ! काही दिवस आनंदीबाईस काट करणं भाग होतं. सहा महिन्यांनी राम प्रॅम्पुएट होणार होता मग कुठेतरी त्याला कामधंदा मिळाला की तिच्या मागची विवंचना संपणार होती. राम दिवाळीच्या सुट्टीसाठी घराकडे आला होता दोन दिवसांनी परत बारामतीस जाणार होता.

शेजारच्या घरात पहाटेच सामूमुनेचं भांडण जुपलं तेव्हा आनंदीबाई जात्यावर बसली होती. पायलीभर

नियतकालिक १९७९-८०

दळण झालं तरी भांडण संपलं नव्हतं. ते सामूमुनेचं भांडण हे आजकालचं नव्हतं. कदमाच्या घरातील कलागत रोजचीच होती. आनंदीबाईस त्या भांडणाची मुळीच चव वाटत नव्हती. जात्यात एका पाठीपाठ एक घास घालीत व अमून-ममून आपल्या लेकाकडे पहात होती. 'राम जोपेतच हसत होता. त्याचं ते हसणं पाहून आनंदीबाईस आनंदाची उकळी फुटत होती. रामसाठी तो थकवा विसरत होती.

आनंदीबाईनं पीठ डब्यात गोळा केलं व कुक्यानं जावं घाडून घेतलं नि डबा फडतळात नेवून ठेवला. शोपलेल्या रामला तिनं हाक मारली. राम उडव्यावर त्याला चहा देऊन ती करडईचे बाचकं घेऊन अप्यांच्या गिरणीत जाणार होती. राम कॉलेजला जाताना त्याला आवडणाऱ्या करंजा करून देण्याचा तिचा विचार होता. अप्यांच्या गिरणीत सकाळी लवकरच गर्दी होते आणि एका पाण्यासाठी निव्कारणच तिथळ उभा राहून लामेल, या धारतीनं तिनं गडबडीनं चूल पेटविली, चहा उकळतंवर राम उठला नाहीतर ती त्याला उडविणार होती.

चूलीवरच्या अंधणाला उकळी फुटली. आनंदीबाईनं उकळत्या पाण्यात हूह टाकलं आणि रामला हाक मारली. शेजारच्या घरातील सामूमुना हातवाईवर आल्या तरी राम विनवोर शोपला याचं तिला कौतुक वाटलं. राम उठला. आळस घालवतच आईने म्हणाला 'आई ग, शेजारची सामूबाई आहे का हडळ आहे?' 'आई ग, शेजारची सामूबाई आहे का हडळ आहे?' 'आई ग, शेजारची सामूबाई आहे का हडळ आहे?' 'आई ग, शेजारची सामूबाई आहे का हडळ आहे?' 'आई ग, शेजारची सामूबाई आहे का हडळ आहे?'

राम चिडून म्हणाला 'मला असल्या बायकांचा फार राग येतो, सामूवर तोंड टाकणाऱ्या सुनेचं शोबाडच फोडायला पाहिजे !'

'काळ पालटला आहे बाबा ! आनंदीबाई म्हणाली. 'असला कसला काळ ... ?' 'सुनेचं सामुजा खायाचा काळ आलाय की काय ... ?' कदमाचा पांडू हे सहन करतो कसा ? त्याच्या जागी मी असतो तर किनई ...' राम म्हणाला. 'तर काय केलं असतंस बाळ तू ?' तिनं

१९

पांचगणी येथील

एन. सी. सी. चा कॅंप

श्री. मुनिल महामुनी, एस्. वाय्. बी. ए.

आवर्षीचा N. C. C चा कॅंप अगदी अवि-स्मरणीय व चिरस्थायी स्वरूपाचा झाला. या वर्षीच्या कॅंपचे वैशिष्ट्य म्हणजे हा कॅंप महा-बळेश्वर जवळील पांचगणी सा र ह्या कडक थंडी असलेल्या ठिकाणी २६ नोव्हेंबर ते ३ डिसेंबर १९७९ या मुदतीत पार पडला.

बारामती विद्याय इंदापूर, हडपसर, खेडमंचर, अहमदनगर व पुण्यातील चार कॉलेज मधील विद्यार्थी अशी एकूण ४५० मुले कॅंपला आली होती. हा कॅंप आर्मीविंग व एअरविंग त्याच बरोबर सिग्नल व आर्मंड विंगच्या मुलांचा एकत्र कॅंप होता.

आम्हाला राहण्यासाठी तंबू होते. त्याठिकाणी रोज ५ वाजता उठायचे म्हणजे एक महान संकट होते. हात-पाय-तोंड धुवून पुन्हा राहटीत परतेपर्यंत सर्व हात-पाय मारून जायचे. क्वायत सुद्धा नुसत्या ह्याप-पेट व शर्टवर असायची, तसेच रोज तीन ते चार मील पळायचे, उड्या मारायच्या, व्यायाम करावयाचा व थंडी घाल-वायची. त्यावेळीच आम्हाला डॉगर चढव्याचे शिक्षण मिळे. क्वायत संपल्यानंतर मिळणारा चहा व अल्पो-पाहार मात्र अमृततुल्य व गोड वाटे.

अल्पोपाहार संपल्यानंतर एके दिवशी आम्हाला पांचगणी येथील कॅंप स्वच्छापासून एक मील अंतरावर असलेल्या 'Children Village' या ठिकाणी समाज-सेवा करण्यासाठी नेले. त्या ठिकाणचे वैशिष्ट्य म्हणजे एका वृद्ध जोडप्याने अनाथ मुलांचे संगोपन केले होते. अशा अनाथ मुलांची राहण्याची व शिक्षणाची जागा त्या व्हिलेजमध्येच होती.

कॅंपमध्ये ओट डोअरिंग असे त्यावेळी आम्हाला पाठीवर सर्व ओढे घेऊन हातात एल् एम् जी. व राय क्ल वॅजून जावे लागे. रोज १४ मील डोंगरातून, सोतातून, नाल्यातून, चालत आम्हाला तोंड सांभाळत

रपेट मारत जावे लागे. ओट डोअरिंगच्या वेळीच आम्हाला शत्रुशी कसे लढावे याचे खरे शिक्षण मिळाले. एके दिवशी आम्हाला पांचगणीमध्येच असलेले आशिया खंडातील प्रसिद्ध पठार पहावयास मिळाले. त्या पठाराच्या पायथ्याशी असलेली मॉरल-रि-आर्मिमेंट सेंटरची भव्य इमारत दाखविण्यास नेले. त्या ठिकाणी आम्हाला जीवनातील प्रमूख चार तत्त्वांचे शिक्षण मिळाले. १) संपूर्ण प्रामाणिकपणा २) संपूर्ण पावित्र्य ३) संपूर्ण प्रेम, आणि संपूर्ण निःस्वार्थीपणा, इ. या चार तत्त्वांची जो मनुष्य सतत जोपासना करतो तोच सफल होतो. ही चारही तत्त्वे आम्हाला मनोमन पटली.

आऊट डोअरवरून दमून-भागून २-२।। ला परत आल्यावर मिळणारे जेवण खरोखर पूर्णब्रह्म वाटे. कोणाला आवडी-निवडीची आठवण सुद्धा नसे. जेवणाची सोय उत्तम होती. त्यानंतर थोडी विश्रांती असे नंतर मुले आंचोळ करीत. नेमवया त्याच वेळी हटकून मुलांना घरची आठवण येई

या नंतर सर्व प्रकारचे खेळ, रोलकॉल व नंतर जेवण आणि करमणुकीचे कार्यक्रम असत. रोलकॉलमध्ये मुलांची हुजुरी होई, राफ्टिंग होई व सवतीचे दिवसाचे कार्यक्रम संमत. नंतर मुले रात्रीचे जेवण झाल्यावर गाणी म्हणत नकला करीत झोपून जात.

कॅंपमधील तंबूची सर्व व्यवस्था आम्हालाच पहावी लागे. झोपताना त्रास होऊ नये म्हणून आम्ही तंबूतील सर्व गवत काढले, शेणाने सर्व जमीन लिपली. पाऊस पडल्यास पाणी आत येऊ नये म्हणून आम्ही सभोवतालची नाली खोदल्या त्यामुळे आमचे सापापासून सुद्धा संरक्षण झाले. हे काम करताना मुलांना सहकार्यांचा चांगलाच धडा मिळाला.

एके दिवशी आमच्या कॅंपची सहूल महाबळेश्वरला गेली होती. त्यावेळी आम्हाला महाबळेश्वर-दर्शन घडले. त्या ठिकाणची नयन मनोहूर निसर्गरम्य दृश्ये पाहि-त्यावर समाधान वाटले.

शेवटी कॅंप फायर होऊन आमचा १२ दिवसांचा अॅम्बुशल ट्रेनिंग कॅंप संपुष्टात आला. कॅंप फायर म्हणजे कॅंप मधील दिवाळीच असते. या दिवशी कॅंपच्या मुख्यभागी मोठी शेंकोटी पेटवितात व शोभेची दाख

तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

उडवितात. त्याच वेळी मोठे जेवण असते. यानंतर आमचा कॅंप संपला.

आपण कॉलेजमध्ये जे शिकतो त्याहीपेक्षा निराळे असे प्रात्यक्षिक मैनिकी शिक्षण कॅंपमध्ये मिळाले. हाच माझ्या जीवनातील अलौकिक आनंद होता. या ठिकाणी आम्हाला युद्धातील शास्त्रास्त्रांचे व शत्रुशी लढण्याचे शिक्षण मिळाले.

याचकरिता आपल्या भारत देशाला संकटकाळी मदत करण्याकरिता व गिलीटरी जाणून घेण्याकरिता N. C. C. मधील मुलांनी जीवनात एकतरी N. C. C. कॅंप करावा. या कणखर व खडतर जीवनातच सर्वस्व आहे.

सृ ग ज ळ

श्री. बी. एस्. रणमोडे, टी. वाय्. बी. ए.

सोमवारचा दिवस होता. एस्. टी. स्टॅंडवर खूपच गर्दी होती. कुणाचे भाऊ, कुणाचे आई-वडोले, कुणाचा मुलगा, कुणाचा प्रियकर या गाडीने जाणार होते, त्यामुळे संबंधितांची अंतःकरणे दुःखाने भरून आली. वियोगाचा, विरहाचा काळ आला, मिल्नाचे क्षण दृष्टीक्षेपातून जाणार म्हणून विरहिणीची नेत्रदले दुःखातिशयाने तुडुंबली. अशातच माडी चालू होताच रामच्या आईने रामला हात हालवून निरोप दिला. तिचं हृदय मायेने आणि आर्षीने भरून आलं होतं पण ...?

राम-आनंदीबाईचा एक मुलगा नि वैधव्य जीवनातील एकमेव आधार! काही दिवस आनंदीबाईस काट करणं भाग होतं. सहा महिन्यांनी राम प्रॅन्स्युएट होणार होता मग कुठेतरी त्याला कामधंदा मिळाला की तिच्या मागची विवंचना संपणार होती. राम दिवाळीच्या सुट्टीसाठी घराकडे आला होता दोन दिवसांनी परत बारामतीस जाणार होता.

शेजारच्या घरात पहाटेच सामुपुनेचं भांडण जुपलं तेव्हा आनंदीबाई जात्यावर बसली होती. पायलीभर

निपतकालिक १९७९-८०

दळण झालं तरी भांडण संपलं नव्हतं. ते सामुपुनेचं भांडण हे आजकालचं नव्हतं. कदमाच्या घरातील कलागत रोजचीच होती. आनंदीबाईस त्या भांडणाची मुळीच चव वाटत नव्हती. जात्यात एका पाठोपाठ एक पास घालीत व अघुन-मघुन आपल्या लैकाकडं पहात होती. राम झोपेतच हसत होता. त्याचं ते हसणं पाहून आनंदीबाईस आनंदाची उकळी फुटत होती. रामसाठी ती थकवा विसरत होती.

आनंदीबाईनं पीठ डव्यात गोळा केलं व कुंच्यानं जातं झाडून घेतलं नि डबा फडतडत नेवून ठेवला. झोपलेल्या रामला तिनं हाक मारली. राम उठल्यावर त्याला चहा देऊन ती करडईचे वाचकं घेऊन अप्पांच्या गिरणीत जाणार होती. राम कळिबला जाताना त्याला भावडणाच्या करंडा करून देण्याचा तिचा विचार होता. अप्पांच्या गिरणीत सकाळी लवकरच गर्दी होते आणि एका घाण्यासाठी तिष्कारणच तिष्ठत उभा राहावं लागेल, या धास्तीनं तिनं गडबडीनं चूल पेटविली, चहा उकळतचवर राम उठला नाहीतर ती त्याला उडविणार होती.

चूलीवरच्या अधणाला उकळी फुटली. आनंदीबाईनं उकळत्या पाण्यात दूध टाकलं आणि रामला हाक मारली. शेजारच्या घरातील सामुसुता हातघाईवर आल्या तरी राम विनवोर झोपला याच तिला कौतुक वाटलं. राम उठला. आडस घालवतच आईस म्हणाला 'आई ग, शेजारची सूनवाई आहे का हड्ड आहे?' 'आई ग, शेजारची सूनवाई आहे का हड्ड आहे?' 'शेजारच्या सुनेला रामने' हड्ड 'म्हटलेलं पाहून तिला आवडलं पण तसं तिनं दाखवलं नाही उलट हळूच म्हणाली 'तसं म्हणू नये वाळ.....कदमाची सून कशी का असेना आपल्याला काय त्याचं...?'

राम चिडून म्हणाला 'मला असल्या बायकांचा फार राग येतो, सामुवर तोंड टाकणाऱ्या सुनेचं घोवाडच फोडायला पाहिजे!'

'काळ पालटला आहे बाबा! आनंदीबाई म्हणाली. 'असला कसला काळ.....?' सुनेनं सामुला 'खायचा काळ आलाय की काय.....?' कदमाचा पांडू हे सद्दून करतो कसा? त्याच्या जागी मी असतो तर किनई...? तिनं राम म्हणाला. 'तर काय केलं असतंस बाळ तू?' तिनं

याला जीवन एसे नाव

श्री. भगवान नैवसे, टी. वाय्. वी. ए.

पुढी ही अर्धत दुःखांची खाण आहे. मानवी जीवनातील सुख फार थोडे आहे. जन्मापासून मृत्युपर्यंत माणसास अनेक दुःखांची आणि अडचणींची झगडावे लागते. अपमान, दारिद्र्य दास्य, छळ, पिळवणूक मूर्खपणा, दोग, अज्ञान, अपघात, म्हातारपण आणि शेवटी मरण अशा प्रकारची अनेक दुःखे या मानवी जीवनात भरली आहेत. आपत्तीच्या क्षणी माणूस आत्मलक्षी बनण्याशिवाय राहात नाही. शोकाच्या आघेगाने त्याचे हृदय तळपासून घुमळले जाते आणि जीवनातले मूलभूत सिद्धांत सुंदर सुमापितांचे स्वरूप घेऊन त्याच्या मूखातून बाहेर पडतात. संकटात सापडलेला अडापी माणूसही सहज बोलून जातो, 'हेही दिवस जातील' या तीन शब्दात देखील किती महान आशय साठवून ठेवला आहे. John Keats म्हणतो, 'Truth is beauty' 'सत्य हे सुंदर असतं.' पुकारामांनी सांगितलं, 'बीज तसे फळ,' हे जगातले महान सत्यच किती सोप्या नी सुंदर शब्दात या दोघांनीही व्यक्त केलं आहे.

दुःखावर मात करून जीवनातील खऱ्या आनंदाचा उपभोग घ्यायचा असेल तर 'सहनशीलता' या नावाची चीज आपल्याकडूनच असलीच पाहिजे. यामुळे आपण आपल्या आयुष्यातील दुःखाचा प्रसंग अगदी सहज निभावून नेवू शकतो. समजूतदारपणा दाखवून आहे त्यात समाधान मानून घेण्याच्या प्रवृत्तीनेही ही गोष्ट अगदी सहज शक्य आहे.

'काय मीज आहे आयुष्य म्हणजे?' प्र. के. अत्रे एके ठिकाणी म्हणतात 'प्रचंड मीज, तिला अंतर्च नाही. पण ती कोणाला जो बघेल त्याला, जो भोगेल त्याला. जोड्याला आपण बांधून घ्यायलाचोवती फिरणाऱ्या विलांना कुठली मीज? त्यांना आयुष्य म्हणजे काळोख अन् कंटाळाच, जीवन म्हणजे मानेवरचे जीवड. बाहेर आनंदाच्या वागा फुलल्या आहेत. सनई वाजत आहेत,

कारंजी उचंबळत आहेत. पण या विलांना त्याचे काय? जोडे झाकून ते एकाच धाण्याभोवती फिरताहेत अन् जीवन त्यांच्या डोव्यावरून वाहून चालले आहे.' जीवनाचं किती यथायोग्य वर्णन त्यांनी करून ठेवलं आहे. मानवी जीवनाला विलांच्या जीवनाची उपमा दिल्यास खरोखरच ती योग्य ठरेल.

'जोवन' मग ते कितीही जगलं, त्याचा उपभोग घेतला तरी तो अपुराच. ही जीवनाची गंमत नव्हे, ही सार्वजनिक अनुभव आहे. असा अनुभव का येतो याची अनेक कारणे आहेत. आपण दुसऱ्यांच्या सुख-दुःखांचा, भावनांचा कधी विचार करतो का? असा जर प्रामाणिक प्रश्न कोणी स्वतःच्याच मनाला विचारून पाहिला तर त्याच उत्तर 'नाही', 'कधीही नाही' या शिवाय वेगळं काय असणार? आपणाकडून नकळत घडलेल्या चुकीवरून जर कोणी अपवाद वापरून आपला अपमान केला तर खरोखरच आपणास कितीतरी वाईट वाटतं. मनाला लागेल असं बोलण्यापेक्षा दोन घोवाडीत मारल्या असल्या तरी गप्प बसलो असतो, असेही शब्द तुमच्या तोंडून कधी बाहेर पडले असतीलच किंवा इतरत्र व्यवहारी जीवनात वावरताना कितीतरी दुःखद प्रसंग तुमच्यावर ओढवले असतील, असे प्रसंग आपणावर ओढवावेत असं कधी कोणास स्वप्नात देखील वाटलं नसेल.

पण, असं घडतं खरं. अनेक वेळा आपल्या दुःखाला आपणच कळत नकळत कारणीभूत असतो. आपल्याला याची जाणीव नसते. परंतु भूतकाळात आपल्याच आयुष्यात घडलेल्या दुःखद व सुखद अशा दोन्हीही प्रसंगांचा विचार केला तर खरोखरच आपणास याची खात्री पटते. आपले वय लहान असते, पुरेसा अनुभवही आलेला असत नाही, अशावेळी घडलेल्या गोष्टींचा कधी एकतात आपला आपणच विचार केला तर काही बाबतीतल्या आपल्या त्यावेळच्या वागण्याचं आपल्याला हसू येईल, कदाचित तिटकाराही वाटेल. पण त्यातूनच आपण आपल्या बोलण्याचालण्यात, वागण्यात आणि ज्ञानात इ. बाबतीत प्रगती करू शकू. ही प्रगती म्हणजेच पर्यायाने आत्मोन्नती होय आणि 'आत्मोन्नती हाच यशस्वी जीवनाचा खरा पाया आहे' असं जे कोणीतरी

सुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, वाराणसी

झिडून ठेवलं आहे, ते निश्चितच पूर्णांशानं खरं आहे याची खात्री पटते.

'इतरांची सुख-दुःखे, भावना, अडी-अडचणी आपण समजावून घेतल्या पाहिजेत.' असं आपण कितीतरी वेळा ऐकतो. शाळा-कॉलेजमध्ये म्हणा किंवा आपल्या घरी. अनेक वेळा असंही होत की, आपणात काय दोष आहेत हे अनेकांना उमजत नाही. हे न उमजणं हाच आपणातील खरा, महत्त्वाचा आणि सर्वात मोठा दोष असतो. जो स्वतःतील दोष समजू शकत नाही, तो स्वतःला समजू शकत नाही मग स्वतःला न समजणारा माणूस तो इतरांना काय समजून घेणार?

कोणाला वाईट वाटेल, मनाला खंत लागून राहील, असं बोलणं किंवा कृती करणं शक्यतो टाळणंच बरं. कारण आपल्या अशा वागण्यानं आपल्याबद्दल इतरांच्या मनात तिरस्काराची भावना वाढीस लागते. आपाप-सातील संबंध दुरावतात आणि मित्रत्वाची नाती शून्य-

With Best Compliments From

Dial 261959

For all your requirements of the choicest and latest titles from India and abroad.

Whatever your interest, be sure we have something special going for you.

AT

ALLIED PUBLISHERS PVT. LIMITED

15, J. N. Heredia Marg,

Ballard Estate

BOMBAY - 400 038

१९७९-८०

धुक्यात बुडाले रान !

बुडून गेल्या दाही दिवा
हरवून गेली क्षितीज रेपा
स्पष्टपणाचे नांव नसे
धुसरतेला ठाव नसे
थिजूत गेले पान न पान
धुक्यात बुडले रान न रान !

श्री. दिलीप पांढरपट्टे, एम्. वाय्. बी. एस्सी.

प्रश्न

काय करायचंय ते कळत नाही.
कुठे जायचे आहे ते समजत नाही.
कुठे चाललोय तेही समजत नाही.
का चाललोय तेही समजत नाही.
का जन्मलो तेही कळत नाही.
आयुष्य काय आहे कळत नाही
कसं काय आहे बरं आहे

याशिवाय उत्तर नाही.

का जगतोय तेही कळत नाही.
का मरत नाही तेही कळत नाही.
सगळा 'ना' चाच पाढा आहे.
बघा बुवा मला तर आता काहीच कळत नाही.

श्री. बच्चू ऊर्फ गुलमोहम्मद शेख, टी. वाय्. बी. ए.

□ □ □

कळी

कळी एक होते मी आज एक फूल झाले ।
अधुरे मीपण माझे आज पूर्ण झाले ॥
फिरती हे असंख्य भ्रमर माझिया भोवती ।
आशिक होऊनी माझ्या सौंदर्यावरती ॥
वाटते तयांना मी ही मोहित व्हावे ।
क्षणभंगुर ते प्रेम तयांचे मज नाही का ठावे ॥१॥
जीवन माझे अल्प घडीचे आज ना उद्याचे ।
उद्या न कोणी रहाणार माझे

माझिया जिवाचे

होतील उद्याला जरी रिंते अमृताचे हे प्याले ।
पूर्णत्वाने धुंद क्षणभर फुलूनी मी गेले ॥२॥
कळी एक होते मी आज फूल झाले ।
अधुरे मीपण माझे आज पूर्ण झाले ॥

श्री. अरुणकुमार बगाडे, एम्. वाय्. बी. ए.

- जो कधीच प्रश्नच विचारीत नाही तो काहीच शिकू शकत नाही.
- खरे ज्ञानी विनम्र वृत्तीचे आणि खबरदार असतात.

तुळजाराम चतुरबंध महाविद्यालय, बारामती

हिन्दी विभाग

- ज्ञान का फल स्वयं का दुःख दूर करता है।
 - ज्ञान अन्न के समान है।
 - ज्ञान का कोई अन्त नहीं है।
 - ज्ञान का अभिमान नहीं करना चाहिए।
- एलाचार्य मुनिश्री विद्यानन्दजी

निसर्गरूप

उन्हाळा पावसाळा आणि हिवाळा
तिन्ही ऋतूंचा एक त्रिव्हाळा
चार महिन्यांचा पावसाळा
माय लेकीच्या भेटीतला उमाळा
येई पालटून रूप हिवाळा
फुले जाई, जुई, मोगन्यांच्या माळा
शेवटी शेवटचा उन्हाळा
उडवी चोहीकडे आपला धुराळा
हे वर्षचक्र पुन्हा फिरून येते
चार महिन्यांची वेळ पुन्हा जन्म घेते
हे निसर्गरूप चाले सदा चक्रांचे
चिरंतन अविरत फेरे जन्म-मरणाचे

श्री. एस्. एस्. कोकरे, टी. वाय्. वी. ए.

“ विसरून जाणे होते जर ! ”

रहायचे जर नव्हते संगती
जीवनी साझ्या आलीस कशाला ?
संध जलावर खडा मारुनी
तरंग उठविलेस कशाला ।
क्षणभर देऊनी शीतल छाया
ताप देऊनी गेलीस कशाला ।
फूल बनूनी आलीस जीवनी
गंधहीन ते केलेस कशाला ।
चांदण्यासम विलगलीस मजला
पौर्णिमेस मग अंधार कशाला ।
जूळक वाऱ्याची घेऊनी आलीस
झंझावात देऊन गेलीस कशाला ।

एक दिवस

असाच एक दिवस,
खिन्न विचारांचा
उन्हात भटकण्याचा,
भकाम अपयशाचा ॥
असाच एक दिवस,
प्रेमाकडे पाटण्याचा
मुक्तपणे हसण्याचा
मोलनात विरघळण्याचा ॥
असाच एक दिवस,
स्वप्नात जाण्याचा,
अश्रू पुसण्याचा ... आण,
माग स्वर्गाचा धरण्याचा ॥
असाच एक दिवस, - ...

श्री. एम्. टी. शेंडगे एफ्. वाय्. वी. ए.

मनात नव्हते तुझ्या जरी ग
प्रीति पखरण केली कशाला ।
स्नेह ज्योत जी तूच लावली
फुकर तिज घातलीस कशाला ?
संगतीत मज देऊनी प्रीती
विरहात मज जाळिलेस कशाला ।
डाव सोडुनी जाणे होते
खेळायला, आलीस कशाला ।

श्री. वी. ए. भगत, एफ्. वाय्. वी. ए.

बुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, वाराणसी

ध्येय

ध्येयाचा कठीण डोंगर चढतोय,
माळरानांतून, काट्याकुट्यातून,
नि ऊन पावसातून ॥

जस जसे चालतोय,
तसे जातेय ते मंदिर दूर... ..दूर
आहे तिथेच एक रम्य वगीचा
फुलपाखरे नि सावल्या मुखाच्या ॥

तालात वारा वाहतोय,
चाली मध्यें कसं गाणं गातोय,
आणंच्या किरणात निराशा मिश्रित,
अमं ते उदास रम्य आनंदी गीत ॥

ओह ! परत एक काटा स्तला
हाय रे कर्मा ! असह्य या वेदना
हृत्क्ष आपलं सोभाग्याचं,
शेवटपर्यंत हेच साथ देणारं ॥

मन रडतंय तरी चेहरा हसरा ठेवला पाहिजे
ध्येय गाठायचंय, पुढे पाऊल टाकलंच पाहिजे ॥

श्री. संजय सूर्यवंशी, एफ्. वाय्. वी. ए.

नियतकालिक १९७९-८०

उत्तर

किती प्रश्न निर्माण झाले ?
किती प्रश्न विचारले गेले ?
जेथे प्रश्नच अपूर्ण राहिले -
तिथे उत्तर कसे सापडावयाचे

नको असताना मुद्दा
प्रश्न विचारले गेले
काही वांझ ठरले -
काही अर्थहीन राहिले
काही कळलेच नाही

जे कळले त्यांचे
उत्तरे मिळालीच नाहीत
म्हणून प्रश्न ठाम उभे राहिले
स्वतः ती एक प्रश्नच होती
वाटत होते ! उत्तर सापडले
पण

उत्तर नसलेला तो एक प्रश्न होता
येथे जीवनच एक उत्तर होते
कोण उत्तर देणार ?
कोण प्रश्न विचारणार ?
जन्म हा एक प्रश्न आहे
तर -
जीवन - मरण हेच एक उत्तर आहे !

श्री. दत्तात्रय गं. शेंदरकर, एस्. वाय्. वी. ए.

अधीरतेने विचारलं 'सायुला उलट उत्तरे देणाऱ्या सुनेच्या कानसुलात भडकावून दिली असती मी !'

हे ऐकून आनंदीबाईस आनंद झाला. आजवर केलेल्या कपटाचा त्या विधवेला पुरता विसर पडला. राम जसा गोड बोलायचा तसा आनंदीबाईच्या अंतःकरणात उकळ्या फुटायच्या. मूणी मुलासाठी कष्ट करण्यास ती उत्सुक झाली. विचारांच्या सागरात शिरताना आनंदीबाई वेगळ्या जगात वावू लागली.

'कसली सून आपल्याला मिळेल ? ... रामनं आपली बायको आतापासूनच हेरून ठेवली आहे की काय ? कोण म्हणे पवाराच्या माधुरीवर जीव जडला आहे. मुलगी कुलवान आणि शीलवान आहे म्हणतात. रामची पसंती असेल तर आपली ना नाही ... रत्न पारखून घेतलं की झालं... मी नाही बाई सुनेला त्रास देणार. सून असली तरी काय ती आपल्या मुलीसारखीच. आनंदीबाई विचारांच्या सागरात खोल जात होती. चहा उतु चालला तशी ती भानावर आली

घोड्या वेळाने राम उठला नि चूळ भरली आनंदीबाईनं चहा गाळून रामला दिला. चुलीतल्या विस्तवावर पाणी टाकत म्हणाली 'राम मी घाणा गाळून आणते. तुला कोठे जायचे असेल तर जा पण जाताना दाराला कुलूप लावून किल्ली दिवळीत ठेव...

'मी कशाला फिरायला जावू. मी येतोना तुझ्या-बरोबर' राम म्हणाला ?

'तू रे कशाला येतोस गिरणीत' आनंदीबाई म्हणाली. 'मग तू ओझ घेवून जाणार की काय मी घरी असताना'

या रामच्या बोलण्यानं आनंदीबाईच्या मनाला मुदगुल्या झाल्या. मालकानं आपल्या घोड्याच्या पाठीवरून हात फिरविताच त्याची कातडी जशी थरथरावी तसं आनंदीबाईचं सर्व अंग सहारलं. तिनं रामकडे पाहून म्हटलं 'घडीबरांनं ये हवं तर गिरणीकडे, मी तेलाचा डबा घेऊन जाते तू पेंडीचं बाचक घे मग तर झालं ना ?'

रामला आनंदीबाईची सूचना पटली आणि मायलेकांच्या गोड भांडणात तडजोड झाली. आनंदीबाई गेल्यावर रामने आंधोळ करून कपडे बदलले आरशात पाहून तोंड साफ केलं, बॅगेंतील स्नोची बाटली काढून

स्नो तोंडाला लावला आणि डव्यातली पावडर तोंडावर थापली. अंगावरचे कपडे पुन्हा एकदा झटकले व तो बाहेर पडला.

राम अर्धा तास भटकला, दिवस वर आला होता. राम आप्यांच्या गिरणीत आला. करडई गाळून झाल्या. आनंदीबाई पेंडीचं बाचक बांधत होती. राम वेळेवर आल्याचं पाहून ती हरखली. रामनं पेंडीचं बाचकं कपड्याला डाग पडणार नाही अशा वेतानं डोब्यावर घेतलं. केस विसकटले पण ते चापून बसविता येणार होते. आनंदीबाईनं तेलाचा डबा उचलला. तसा राम म्हणाला, 'डबा दे माझ्याजवळ.'

'तुझ्याजवळ दोन ओझी कसाला रे ?' आनंदीबाई म्हणाली.

रामने जवळ जवळ आईच्या हातून डबा हिसकावून घेतला आणि घराकडे चालू लागला. आनंदीबाईचं अंग शाहरून आलं, मुलाच्या गुणाचं कौतुक वाटलं. राम पुढे आणि ती मागे. दोघेही घराकडे निघाली.

दोघेही चौकात आली. आकाशात वीज कडाडून जावी, किंवा धावत्या गाडोस ब्रेक लागवा तसा राम जागच्या जागी थांबला. त्यानं हातातला डबा रस्त्यावरच ठेवला.

'का बाबा थांबलास... ? ओझं झालं असेल ! आनंदीबाईनं विचारलं.

'छे आई त्यात कसलं ओझं ? बरी आठवण झाली. मी एक महत्त्वाचं काम विसरलो. तू ओझं घेवून जातेस ? मी एवढ्यात येतोच.'

आनंदीबाईचा होकार मिळण्यापूर्वीच रामनं डोब्यावरचं ओझं आईच्या खांद्यावर ठेवलं. आनंदीबाईनं डबा उचलला व चालू लागली. रामानं विसकटलेल्या केसावरून कंगवा फिरविला आणि सुटकेचा दीर्घ मुस्कारा सोडला. कारण समोहन पवारांची माधुरी येत होती. डोब्यावर पेंडीचं बाचकं, हातात तेलाचा डबा अशा अवतारात तिनं पाहू नये म्हणूनच केलेली ही युवती होती.

आनंदीबाईच्या ध्यानात काहीच आलं नव्हतं. ओझं घेवून रामविषयीच्या भावी आशांचे चित्रपट डोळ्यां समोरून सरकतत ... रस्ता कापीत होती ... घर जवळ करत होती.

तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

काव्य विभाग

विरह

दुःख

सूर माझे, शब्द माझे
मीच माझे गीत गाते
कोण माझे, मी कुणाची
भावनांचे खेळ सारे
पोरकी परकीच राहे
दुःख जागे साथ देते

कु. मंगला दोशी, एम्. वाय्. बी. ए.

जीवन

तहानलो मी अति व्याकुळलो
मृगजळाप्रती जात राहिलो !
मग रवताचे करुनि पाणी
ओली केली मुकली-घरणी ;
तियेमधून काढूनि पाणी
सुधा प्राशली याच जीवनी !
कुसुमांसाठी ओंजळ केली
कांटे पडले परी ओंजळी !

स्तवुनी करणी मग देवाची
होळी केली त्या काट्यांची ;
थंडी जाळुनि ती मरणाची
ऊव मिळविली मी जगण्याची
भी. प्रमोद वडगांवकर, एफ्. वाय्. बी. ए.

प्रिये तू गेलीस तेव्हापासून
कोददलेले सूर उरी घेऊन
आंक्रवतंय माझं मन आणि
माझी धूसर काजळ माया
सुरतेय मं प्रिये

तू गेलीस तेव्हापासून
वाटतेय जीवनाचे नाते
अश्रूनीच विणलंय आणि
मुस्काऱ्यांनीच गजबजलंय
का ? का र ओढलेस असे आसूडे
ओलीच आहे त्याची जखम

तू गेलीस तेव्हापासून प्रिये -
कुणीच कुरवाळलं नाही
हळुवारपणे त्या जखमेला

प्रिये तू गेल्यापासून
तो मुलाब ही थिजलाय ग
त्या फुलांचा गंध ही संपलाय ग
उदासीन झालीत कोवळी पाने
ती काटेरी शय्या अधिकच
बोचतेय इततेय प्रिये

तू गेलीस तेव्हापासून
भी. बत्ता कुकडे, टी. वाय्. बी. कॉम्.

दिन रह गए यादभरे !

चलते चलते एक दिन में भिट जाऊँगा
किसी दूर समुंद्र के पार डूबते सूरज की तरह...

एक किसीकी मीठीसी...

याद बन जाऊँगा...

दूर दूर वीतों हकीकतों की तरह...

एक साँज मादगोसी,

वेदाग निखरी निखरी कहानी ?

दिलमें बडो आहटसी-

...टूटे जैसे दूर कोई चाँदनी

चलता रहा हूँ। चलते आया हूँ।

मोड नहीं हैं। मंजिल भी नहीं हैं।

...फिर भी एक ही सपना देख रहा हूँ...

'दीपक की तरह वृक्षकर जाना है'।

फिर अंधेरा ...पतझड से फूल

सभी पेड सूखे टूट

ना साज ना गाए कोयल

दिल उलहना देता रहा

'दिन रह गए - सिर्फ 'यादभरे'।

श्री. मिराज मुलाणी, एस. वाय्. वी. ए.

तुलसी की भक्ति भावना

श्री. संजय इंगळे, टी. वाय्. वी. ए.

आदित्य भक्ति सूत्रमें भक्तिकी परिभाषा इस प्रकार की गयी है 'भक्ति: परानुरागित ईश्वरः'। अर्थात् परमेश्वरके प्रति परमप्रेमही भक्ति है। तुलसीने भी रामके प्रति प्रीति को ही भक्ति कहा है।

'प्रीती रामसों नीति चखिय रागरिस जीति।

तुलसी संतन के मते रहै भक्ति को रीति।।

रागद्वेषकी भावना को छोडकर नीतिवशपर चलते हुए रामसे किया जानेवाला अनन्य प्रेमही भक्ति है। कामियों को जिसतरह नारी प्रिय होती है, अथवा लोभियों को दान प्रिय होता है उसी प्रकार भक्त को उसके राम प्रिय होते हैं।

तुलसीदास सगुणोपासक रामभक्त थे। भक्तिके क्षेत्रमें तुलसीदास व्यक्तितगत मोक्षके साथ लोक-कल्याणके भी अभिलाषी थे। अतः तुलसीदासने मर्यादा पुरुषोत्तम रामकी भक्तिका उद्गान किया है। भागवत पुराणमें भक्ति नौ प्रकारकी बतायी गयी है।

'श्रवण कीर्तन विष्णुः स्मरणं पादसेवनम्।

अर्चनं वन्दनं दास्यं सख्यं आत्मनिवेदनम्।।'

अर्थात् श्रवण, कीर्तन, स्मरण, पादसेवन अर्चन, वंदन, दास्य, सख्य और आत्मनिवेदन ऐसी नवधा भक्ति है। इनमें तुलसीकी भक्ति दास्य भक्ति है।

तुलसीदास अनन्य रामभक्त थे। ऐसी एक कहानी है कि तुलसी एक बार द्वारकामें द्वारकाधीशके मंदिरमें गये। वहाँ कृष्णमूर्तिको प्रणाम करनेका प्रसंग आया। तब यह अनन्य रामभक्त विचलित हुवा। और उसने कहा 'हे प्रभू आपने यह आज कैसा विचित्र रूप धारण किया है। मैं आपको तभी प्रणाम कर सकता हूँ जब आप धनुषधारी सीतावर रूपमें मेरे सम्मुख आयेंगे। और कहते हैं कि कृष्णमूर्ति राममूर्तिमें परिवर्तित हुआ। कहनेका आशय केवल इतना ही है कि तुलसी कष्ट

रामभक्त थे। परंतु तुलसीकी यह रामभक्ति हठाग्रही नहीं थी। जीवनके सभी क्षेत्रोंमें तुलसी समन्वयवादी थे। इनका भक्तिक्षेत्र भी उनकी इस प्रवृत्तिके लिए अपनाद नहीं था। कदाचित्तुलसीका समन्वयवाद इस युगकी माँग थी। शैव और वैष्णव, निर्गुण और सगुण राम और कृष्ण भक्तोंमें कुछ संघर्षका वातावरण था। इस संघर्षका शांत करनेके लिए तुलसीने ज्ञान और भक्तिमें समन्वय स्थापित करते हुए कहा कि 'ज्ञान और भक्तिमें कोई अंतर नहीं। दोनों समान रूपसे संसारताप दूर करनेमें समर्थ हैं।' इसीतरह तुलसीने भक्तिके क्षेत्रमें समन्वय स्थापित करके अनेक मार्गोंमें रामभक्तिका निरूपण किया है। नाथ पंथोंमें उलझे हुए लोगोंको रामकी भक्तिका सुलग मार्ग बताते हुअे तुलसीने कहा कि 'भगवानको प्रसन्न करनेके अनेक मार्गोंमें भक्ति ही सबसे आसान मार्ग है। इससे भगवान सुरंत द्रवित होते हैं। और भक्तोंको भी सुख मिलता है।

तुलसीदास रामभक्त हैं, उनकी भक्ति काव्यसे यही मालूम होता है। वे दास्य भक्तिकोही परमहितकारिणी मानते थे। आपने रामचरितमानसके अतिरिक्त गीता-वली, कवितावली, दोहावली, जानकी मंगल विनय-पत्रिका आदि ग्रंथोंमें भी रामका गुणगान किया है। उनकी वाणीके मुखरित होनेके पीछे रामभक्तिकोही प्रधान प्रेरणा थी। इस तरह तुलसीदास अनन्यराम-भक्तिके रूपमें हमारे सम्मुख उपस्थित होतें हैं।

रामचरित्र संबंधी स्फुट ग्रंथोंमें तुलसीकी भक्ति-भावना प्रायः उत्तर कांड में ही अधिकतर व्यक्त हुआ है। तुलसीदास के रामचरित्र संबंधी स्फुट पदों के संग्रह हैं इनमें रामकथा आवश्यक मिलती है फिर भी ये ग्रंथ केवल चरित्र ग्रंथ अथवा कथा ग्रंथ नहीं हैं। तुलसीकी भक्ति भावना के कारण ही इन ग्रंथों का प्रणयन हुआ है। अर्थात् भक्ति के कारण ही तुलसीदासका काव्य श्रेष्ठ है।

तुलसीदासने अपने पदों में राम के जीवन के विशिष्ट प्रसंगों अथवा लीलाओंका वर्णन किया है। इन लीलाओं में भी तुलसीकी भक्ति भावना ही है। इस भक्तिभावना के कारण ही तुलसीदासने रामकी लीलाओं का उदात्तीकरण किया है।

'कवितावली' में बालक राम के सौंदर्य का वर्णन करने हुअे तुलसीदासने कहा है कि 'राम के सगुण रूपके आगे जप, जोग, समाधी सब व्यर्थ हैं। जिनके मन में राम के प्रति भक्ति नहीं ऐसे लोग खर, सुकर और श्वान से भी गये वीते हैं। 'तुलसी अस बालक सौं नही मेह कहा जप जोग समाधी किये।

ते नर खर-सूकस-श्वान समान कहीं जगमें फलु कौन श्रियें इस तरह तुलसीदासने राम के प्रति अपनी अनन्य निष्ठा व्यक्त की है।

तुलसी अपना अस्तित्व राम में संपूर्णतया विक्रीन करते हुअे कहते हैं कि मैं जो भी हूँ राम का हूँ। राम का गोन ही मेरा गोन है। मेरा लोक परलोक सब कुछ राम है। राम के अनुग्रह की बढाई बखानते हुअे वे उससे प्रार्थना करते हैं कि मोह रज्जु से बँधे हुअे इस जीव को वे संसार से मुक्ति करें। इस तरह संपूर्ण विश्वमय रामकी लीलाओंका गुणगान तुलसीने अपने काव्यमें किया है।

हादिक शुभचंदा !

इयत्ता ११ वी व १२ वी, तसेच पुणे विद्यापीठाच्या नवीन अभ्यासक्रमानुसार आर्टस्, सायन्स व कॉमर्सची सेमेस्टरप्रमाणे पुस्तके प्रकाशित करणारी संस्था

नरेंद्र प्रकाशन

आप्पा बळवंत चौक, पुणे २

तुलजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

नियतकालिक १९७९-८०

हिन्दी-मराठी के कवियों का तुलनात्मक अध्ययन

कु. प्रतिभा देशपांडे, टी. वाय. वी. ए.

जिस प्रकार दो व्यक्तियोंके आचारोंमें साम्य दिखाई देता है, उसी प्रकार दो व्यक्तियोंके विचारोंमें भी साम्य मिलता है। इसी प्रकार हिन्दी और मराठी के कवियोंमें और उनकी कविताओंमें साम्य दिखाई देता है। यह आधुनिक कविताकी ही बात नहीं है बल्कि पुराने याने पहले के संत जो हिन्दी और मराठीके हैं उनके दोहोंमें और अंशोंमें भी यह साम्य दिखाई देता है। शकुंतला की कहानी, सुष्टिका वर्णन सामाजिक परिवर्तनसे लेकर जीवनकी सच्चाई तक की हिन्दी और मराठी कविताओंमें साम्य मिलता है।

'अभिज्ञान शाकुन्तल' के चौथे अंक में शकुंतला पतिगृह के लिए जब प्रस्थान करती है तब कण्व ऋषि बड़े गद्गद कंठसे वन-वेलियों और वृक्षोंसे बातें करते हैं और कहते हैं, 'अरे यह तुम्हारी शकुंतला जा रही है जो तुम्हें पानी पिलाए बिना स्वयं भी पानी नहीं पीती थी।'

वास्तवमें ऋषिको वृक्षसे बात करनेकी क्या जरूरत? अपने मनकी व्याख्या सामान्य मानवोंके सामने वह कैसे व्यक्त करते? कन्या समुद्राल जाते हुए जो दुःख था वह उन्होंने वृक्षों और वेलियोंसे कहा! उसी प्रकार उनकी दुःखपूर्ण अभिव्यक्ति और मराठी कवि माधव ज्यूलियनकी कविता 'अथोहि कन्या परकीय एव' की अभिव्यक्ति समान ही है। इस कवितामें माधव ज्यूलियन भी अपनी लाडली बेटिको विदा करते समय कहते हैं, 'कुछ भी हो, बेटो कितनी भी लाडली हो वह पराया धन है, जो इतने दिन प्यारसे पालपोषक बड़ा किया है वह दूसरोंकाही धन है वह व्याज सहित लौटा देना ही चाहिए।'

हिन्दीके कवि अज्ञेयजीने अपनी 'ऋतुराज' कवितामें वसंत ऋतुके आगमनपर सृष्टिमें क्या क्या परिवर्तन

होते हैं इसका वर्णन किया है। उन्होंने देवदूतकी उपमा 'बबूल' से दी है और एक धृद्र पेड़को 'ईसा' की तरह महान बना दिया है। जिस तरह अज्ञेयजीने वसंत ऋतुके आगमनका वर्णन किया है उसी प्रकार कवि मर्दकरने अपनी कविता 'आला आषाढ ध्रावण' में किया है। मर्दकरजीने जो प्रतीक लिए हैं वे बहुत अलग हैं।

'काळ्या डांवरी रस्त्याचा, झाला निर्मळ निवांत ओसाळला येथे यम, वीज ओशाळली थोडी' में भी थोडा बहुत साम्य ही दिखाई देता है। 'दिन का गीत' इस कवितामें उदयशंकर भट्टजीने दिन होनेपर जो उत्साह होता है उसका वर्णन किया है।

'जागता अंबर घरा प्राण गाते हैं। दिवस आता है। किरण नतनपर विहग वेताल गाता है।'

इसकी अभिव्यक्ति मराठीमें 'फुलांची पखरण' कवितामें केशवसुतजीने की है-

'कितो सुखाची सकाळ
कितो मोजेची ही वेळ
दिशा फाकती
फुले ही फुलती
पक्षी हे वोलती'

हिन्दी के कवि 'निराला' जी ने अपनी कविता 'स्नेह निरंतर' वह गया है' में व्यक्त किया है कि मेरे पास अब प्रतिभा नहीं रही। उन्होंने जीवनको एक 'आमकी डाली जो कभी वीरा जाती थी अब वह सूख चुकी है, उसी प्रकार मेरी वृद्धावस्थाओंमें मेरी प्रतिभा मूझे छोड़ गयी है। गत जीवनमें अपनी प्रतिभासे मैंने सारे जगको चकित कर दिया था मगर अब कवि गरीबों और पीड़ितोंके दुःखसे दुःखी है।'

इसी की अभिव्यक्ति भा. रा. तांबेजीने 'नेत्र-परमेश्वरकी ओर लगे हैं' में किया है। दोनों कवि कहते हैं कि, अब मेरी प्रतिभा समाप्त हो गयी है। यह समानता होनेपर भी दोनों की धरमसीमा अलग हैं। निरालाजी अपनेको उपेक्षित समझते हैं। भा. रा. तांबेजी कहते हैं

'ढळला रे ढळला दिन सखया

तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

संध्या छाया भिवविति हृदया
आता मधूचे नाव कासया ?
लागले नेत्र रे पैलतिरो'

रहीम की पवित्र है -

चंदन विप ध्यापत नहि
लिपटे रहत भुजंग "

चंदन अपनी सुगंध नहीं छोड़ता, उसपर अनेको जहरीके सर्प लिपटे रहनेपर भी चंदन अपनी सुगंध को नहीं छोड़ता है। उसी प्रकारकी उचित मराठीमें तुकारामजी उनके 'न लागे चंदना सांगावे परिमल' में है। मनुष्यका जो मूल स्वभाव होता है उसपर कुसंगतिका प्रभाव नहीं पड़ता वह अपना सद्गुण कभी नहीं छोड़ता।

कवीरने निंदकके संबंध में कहा है।

"निंदक नियरे रलिए आंगन कुटी छवाय।
विन पानी साबून बिना निर्मल करे सुभाय"

कवीरजी कहते 'निंदक को अपनी कुटीके पास रखिए। निंदक अपने पास रहनेपर भी आप निंदक नहीं बन जाते। जिसका मन साफ हो वहाँ सदैव अच्छा रहता है।' उसी प्रकार तुकाराम भी अपने शब्दोंमें कहते हैं -

'निंदकाचे घर असावे शेजारी'

जिसके मनमें परमेश्वरके प्रति आस्था होती है, वह सदैव परमेश्वरका नामस्मरण करता है। निंदक अपने घरके पास रहनेपर भी वह बदल नहीं जाता।

अज्ञेयजीने किसीने कहा है -

"All great men think alike"

अतः दो महान् व्यक्ती कवि, लेखक एक ही विचार अलग अलग भाषाओंमें सोचते हैं। विश्वकी विविध भाषाओंके लेखकों और कवियोंमें यह विचार-साम्य अद्भुत रूपमें दिखायी देता है। जिसको देखकर साधारण कवियोंका संदेह हो सकता है कि इनमेंसे किसी एक के विचार सबसे चुराये हैं।

कवि 'निराला' की कविता 'अभी न होगा मेरा अंत' में वे मरना नहीं चाहते। वे युवावस्थामें हैं। वे अपना जीवन संसार के भूले-भटकों के मार्गदर्शन के

**RELIABLE
SCIENTIFIC
COMPANY**

128, Mangalwar Peth,
Pardeshi Wada,
PUNE 411 011

Suppliers of -
Scientific Equipments,
Fine Chemicals,
Charts, Models,
Plant Physiology Apparatus

is literate. It means the remaining about 71% population, which mainly lives in rural areas, is illiterate. This illiteracy prevents the farmers from getting new advanced knowledge in the field of production.

Economic inequality which in persists our country also affects the development adversely. Rich people, because they can save more and invest more, easily harp the benefits of new technological advances and become more rich. This process creates gulf between different sections of the society and becomes harmful for the wider social and political stability in our country

All this will suggest that the task of economic development in our country is really difficult. An all out effort is to be continuously made at the individual, collective and structural or institutional levels. This is indeed a challenge not only to the planners and the government but also to the people, of every generation of India.

That Is Life

- Perform the duty That is life.
- Fight the struggle That is life.
- Solve the puzzle That is life.
- Enjoy the love That is life.
- Achieve the goal That is life.
- Meet the challenge That is life.
- Overcome the sorrow That is life.
- Accept the adventure That is life.
- Take the opportunity That is life.

Shri. R. B. Sambre,
S. Y. B. Com.

- Economy is the Science of avoiding unnecessary expenditure.
- Life is a tumble about thing of ups and downs.
- Life, if thou knowest how to use it, is long enough.

With Best Compliments Of

FANS OF ALL MAKES!!!

-
- ‡ CEILING FANS
- ‡ WALL FANS
- ‡ EXHAUST FANS
- ‡ PEDESTAL FANS
- ‡ TABLE FANS
- ‡ AIR-CIRCULATORS

-
- Distributors for Pune : for Cromptons fans.
- Dealers for Pune : for Usha, Orient, Rallis, Almonard, Racold, Sol-Rap, Bajaj, Appliances, Brackets and All types of Zummars.

M/s. Bharatkumar & Bros.

267, Budhwar Peth, Pune : 411 002
Phone : 44 91 91

□
Sister Concern :

M/s. Bhavna Agencies

267/B, Budhwar Peth, 411 002
Phone : 47 07 07

Distributors for :
Cinni Fans & Rider Electronic Regulators

country Pakistan. This was the reason why Mr. Amin had invited Mr. Aga Shahi, Foreign Secretary of Pakistan, to Afghanistan. But the army of Afghanistan who hates America for her imperialism anyhow divulged Amin's plan and warned Amin: 'If Aga Shahi arrives, his plane will be crashed'. Therefore Mr. Amin had to cancel the visit of Mr. Aga Shahi to Afghanistan.

When Afghanistan and the USSR were going far away from each other, the critical problem of American hostages in Iran shocked the whole world, and brought the Soviet Union's incursion in Afghanistan near. It was (and still is) a great problem for America and for the world also. Because Iran had defied the International laws. So the USA threatened Iran to release her hostages lest Iran will have to suffer heavily and would be attacked also.

This American threat to Iran had an effect on the Soviet Union, as the latter started thinking that such American attack on Iran will endanger the security of the Soviet Union itself, because Iran is nearest to her. So as a security, the Soviet Union sent her troops in Afghanistan. They dethroned Mr. Amin who was not friendly with the Soviet Union, and installed in his place Mr. Babrak Karmal.

Role of the United Nations :

This is one of the critical conditions in the history of the world. When we think about the UN, we can't say certainly that whether it would be able to solve the problem or not. Because all the big powers like the US, the Soviet Union, Red China,

France and Great Britain have got 'Veto-power' in the Security Council of the UN, and they use this power against each other and prevent the UN to take any effective action. The Afghan crisis is still not diffused.

India's position :

It is well-known to the world that India and the USSR are friends and they both believe in some basic principles. The treaty of 9th August 1971 between these two nations makes it clear. Many nations look at India as a great hope for peace in the world. It is with this hope that many Heads of Government and personalities of other countries visited India in recent times and urged upon the Prime Minister Mrs. Indira Gandhi to use her good offices to persuade the Soviet leaders.

For India also, the Afghan crisis has caused a serious threat and concern. The US has declared to help Pakistan as Russia's aggression in Afghanistan has thrown her in a great danger. Red China too has declared to help Pakistan against Russian aggression. All these events are throwing India into the world of anxiety. India feels that the American and Chinese military aid to Pakistan might be used by Pakistan against India, as has happened in the past. Also the relations with China are not so good since 1962 war.

India also feels that the cold-war is a great curse to the peace of the world. India has many times tried to prevent both the actors of the cold-war, the US and the USSR, from taking any serious actions.

तुळनाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

It seems from the talks between the leaders of our country and the Soviet Union that there are some differences of opinion between India and the Soviet Union on this issue. But it is hoped that India will play a positive role in diffusing this crisis peacefully.

Economic Development of India : A Challenge

Shri. P. M. Bokil, T. Y. B. Com.

India is an underdeveloped country and suffers from several economic maladies. Her economy is characterised by a low per capita income, heavy population pressure and chronic unemployment. All these factors lead to poverty which is itself 'the central problem of Indian economy. It is said, and rightly so, that 'we are poor because we are poor'. As if poverty is a continuous process in India. Poverty is reflected in low standard of living. It prevents the worker from concentrating his mind on the work and the result is low production. This is situation not congenial to any further improvement of our economy. It adversely affects the aspect of saving or investment which is necessary for any large scale capital formation. So, poverty reinforces poverty and this vicious circle continues.

India is mainly an agricultural country and the farmers or cultivators live in rural areas or in villages. They need timely and adequate quantum of loans, both medium and long term. But they do not get in the absence of a network of credit institutions and banks in rural areas. Loan is needed for industrial development also. However, the procedure of sanctioning such loans is very delatory and cumbersome. When the loan is to be sanctioned by a nationalized bank to any person to start his own business, it requires to collect an initial amount of capital upto 50%, i. e. when that person collects Rs. 50/-, then only he is given a loan of Rs. 50/- from the Bank. This system should be changed because to collect such initial amount of capital is also a very difficult job.

Indian economy suffers from the technological backwardness also. The existence of old techniques of production is one of the causes of low productivity in all underdeveloped countries and India is not an exception. New and modern techniques are expensive and require considerable degree of skill for their efficient operation or application. The great problem for making use of new techniques is capital availability and training of adequate number of personnel. But the underdeveloped countries lack these requisites. Deficiency of capital, illiteracy and the absence of skilled labour force are the major hurdles in making use of modern techniques of production.

India suffers from illiteracy also. According to the 1971 census, 29.3% population,

OUTSTANDING BOOKS FROM D. K.

BIOGRAPHY :

- Bose, A. : Mahatma Gandhi : A Contemporary Perspective. 1977. Rs. 25-00
 Gopal, Madan : Sir Chhotu Ram (A Political Biography), 1977. Rs. 40-00
 Sankalia, H. D. : Born for Archaeology : An Autobiography, 1978. Rs. 40-00

ECONOMICS

- Batra, V. P. : The Economy and Human Resources, 1978. Rs. 70-00
 Bhattacharya, S. N. : Rural Industrialisation in India In Press.
 Biswas, D. K. : Society, Polity and Economy, 1979. Rs. 55-00
 Hiramani, A. B. : Social change in Rural India, 1977. Rs. 70-00
 Jain, P. C. : Socio-Economic Exploration of Medieval India, 1976. Rs. 80 00
 Mishra, Y. K. : Socio-Economic and Political History of Eastern India; 1977 Rs. 50-00
 Nagpal, C. S. : Monetary Policy and Inflation in India In Press-
 Ray, B. D. (Ed.) : Social and Economic Profile of North-East India, 1979. Rs. 70-00
 Singh, A. L. : Economic and Geography of Agricultural Land

Reclamation, 1978 Rs. 90-00

- Sinha, Bipin Bihari : Socio-Economic Life in Chotanagpur 1858-1935, 1979 Rs. 50-00
 Taw-ney, R. H. : History and Society, 1978 Rs. 120.00
 Tewari, M. M. : Self Reliance and Foreign Aid to India. In Press

FINE ARTS & MUSIC :

- Durga, S. A. K. : The Opera In South India, 1979, Rs. 60.00
 Farooqi : Art of India and Persia, 1979. Rs. 300-00
 Gupta S. P. : Roots of Indian Art. In press.
 Kuppaswamy G. & Hariharan M. : Readings on music and dance, 1979 Rs. 90-00
 Mian Govardhan Singh : Art and Architecture of Himachal Pradesh. In Press
 Sampath, M. D. : Art Archaeology and History of Chittoor, 1979 Rs. 150-00

REFERENCE :

- Bhatia, S. K. : Libraries In Delhi, 1979 Rs. 25-00
 D. K. F. Trust : BEPI, 1976 Rs. 150-00
 DKF Trust : BEPI, 1977 Rs. 150-00
 D. K. F. Trust : BEPI, 1978 Rs. 150 00
 Hasan, M. : 19th Century English Literary works, A Bibliography, 1978 Rs. 80-00

D. K. Publishers' Distributors, New Delhi

Today's Afganistan

Shri. Ashokraj Malegaonkar
 T. Y. B. A. (Political Science)

The date 27th December 1979 witnessed a deplorable situation in the political history of Afganistan, a neighbouring country of India and Pakistan. The President of Afganistan Mr. Hafizulla Amin was shot dead and the situation which was not very happy, became worst. Mr. Amin had taken the power by dethroning Mr. N. M. Taraki, the former President of Afganistan. From Mr. Daud Khan to Mr. Amin, had suffered from instability. Afganistan like a buffer between Soviet Union and Pakistan, has recently become a centre of the 'Cold War' between the United States of America and the Soviet Union. And this was the reason behind the Presidential instability in Afganistan. However, the death of Mr. Amin and the intervention of the Soviet troops have made the Afgan situation a concern for international peace.

America's Position :

America viewed this situation very seriously, mainly for two reasons : firstly, taking over of Afganistan by the Russian troops has threatened the security of Pakistan, an ally of the USA, because now the former border between Afganistan and Pakistan has now become the border between the Soviet Union as she has occupied Afganistan and Pakistan. Secondly, and the most important from the point of

view of America is national interests, the Soviet Union may now easily capture Iran which supplies 2/3 of the oil requirement of the USA and her technological structure. Hence the USA is utilising all the forums and agencies to persuade the Soviet Union to withdraw her troops from Afganistan. The US made an attempt to alert the UN on this issue, it sounded the countries like India which are friendly to the Soviet Union, it threatened to boycott the World Olympics and it also took measures to a military aid to Pakistan. But the situation remained unchanged.

Russia's Position :

Russia is also justifying her action on the ground that the USA, Red China and Pakistan together want to bring Afganistan under their control and this act of new imperialism should be resisted. Further, Russians claim that they were invited by the Government of Afganistan.

However, a question remains. If Mr. Amin invited Russian troops, then why has Mr. Amin been killed ? It is said that Mr. Amin had accepted the support and help of the Soviet Union for achieving the power. But then-after, time and conditions changed and Mr. Amin started befriendng the Soviet Union. He did not like Russia's intervention in his free foreign policy. Mr. Amin started thinking separately and sent back Russian Ambassador.

Mr. Amin had decided to give up all political and diplomatic relations with the Soviet Union and wanted to join the group of USA, through the help of neighbouring

नियोजन मंडळ

या मंडळातर्फे चालू वर्षी प्रा. आर. के. बर्वे, एम. इ. एस. कॉलेज, पुणे यांचे 'Is there a Concentration of Economic power in India' या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. टी. वाय. वी. ए. व टी. वाय. वी. कॉम. च्या विद्यार्थ्यांनी या व्याख्यानाचा चांगलाच लाभ घेतला. दुसऱ्या सत्रात सहकार चळवळ, सरकारचे औद्योगिक धोरण व सरकारी क्षेत्रातील उद्योगधंदे व प्रगती या विषयांवर निबंध स्पर्धा आयोजित करण्यात आली. तसेच विद्यार्थ्यांमध्ये नियोजनाबाबत वाचनाची आवड निर्माण व्हावी म्हणून नियोजन सर्वोपयोगी काही महत्वाचे विषयांवर पुस्तके, मासिके इ. संदर्भ नोटीस बोर्डावर लावण्यात आले. या मंडळा-मध्ये प्रा. बोर्डे, प्रा. आचार्य व प्रा. देवाई यांचे बहुमोल सहकार्य लाभले.

डाॅ. सी. एस्. शेटी, प्रमुख, नियोजन मंडळ

हिंदी साहित्य मंडळ

हिंदी साहित्य मंडळ को और से तुलसी जयंती के अवसर पर 'तुलसी की राममवती' इस विषय पर डॉ. केशव प्रथमवीर का भाषण आयोजित किया गया था। 'हिंदी दिन' के उपलक्ष्य में डॉ. चन्द्रकान्त बांदिबडेकरजी का व्याख्यान हुआ। प्रेमचन्द जन्म-शताब्दी के निमित्त 'प्रेमचंद साहित्य' पर एक दिवसीय संगोष्ठी का आयोजन किया गया था

डाॅ. कृ. मं. सुर्वे अध्यक्ष, हिंदी साहित्य मंडळ

विद्यापीठ परीक्षा मे १९७९ मध्ये प्रथम श्रेणीत उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी

- बी. ए. १) कु. शहापुरवाला मुनिरा युसुफमाई
२) श्री. भोसले भगवान नामदेव
३) कु. रेवळे सुषमा सदाशिव
४) श्री. गायकवाड जालिंदर तुकाराम
५) श्री. बनसुडे भारत लक्ष्मण
- बी. कॉम. १) श्री. बाहुलकर श्रीनिवास गोपाळराव
२) श्री. कड यशवंत गोपाळ
- एम्. ए. (मराठी) १) श्री. कड यशवंत गोपाळ
एम्. कॉम. १) श्री. जाधव नामदेव लक्ष्मण

एप्रिल १९७९ च्या बी. एस्सी. परीक्षेत प्रथम श्रेणीत उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी

- १) श्री. कणसे अभिमान कोंडोबा
- २) श्री. हुंडे विष्णू किसन
- ३) श्री. मुजावर शिकंदर इस्माईल
- ४) श्री. पोडके संभाजी ज्ञानदेव
- ५) कु. सकुंडे मनीषा मास्तुराव
- ६) श्री. कुंभार विजयकुमार पांडुरंग
- ७) श्री. चव्हाण विष्वास रामचंद्र
- ८) कु. येडकर माधुरी मुरुंद
- ९) श्री. जगताप सत्यवान शंकरराव
- १०) कु. वंडगर जयश्री दिनकरराव
- ११) श्री. पांडरे अरविंद रामचंद्र
- १२) कु. घालपे महानंदा मदन
- १३) श्री. गायकवाड दत्तात्रय दिनकरराव
- १४) श्री. वायसे बबन नारायण
- १५) श्री. वणवे ज्ञानदेव पंढरीनाथ
- १६) श्री. लोणकर बाळासाहेब साधू
- १७) श्री. क्षमडे मारुती महारी
- १८) कु. तांबे सुशीला भिकोबा
- १९) श्री. मालुसरे अशोक किसनराव
- २०) श्री. निकम रामचंद्र जगन्नाथ
- २१) कु. मढेकर सुनीता राजाराम
- २२) श्री. जाचक संभाजी नानासाहेब
- २३) कु. वनजवडे ज्योती भूपाल
- २४) श्री. पोळ सुधीर महार
- २५) श्री. कोळकर आप्पासाहेब बापूराव
- २६) श्री. जाधव प्रताप बबनराव
- २७) श्री. नाळे निवृत्ती साहेबराव
- २८) श्री. साळुंके दादासाहेब शंकरराव
- २९) श्री. हिरवे सावता नामदेव
- ३०) श्री. आगवणे विजय कोंडोबा
- ३१) श्री. फुले महादेव शंकर
- ३२) श्री. साळवी सुनीलकुमार सुधाकर
- ३३) श्री. सूर्यवंशी प्रकाश शंकर
- ३४) श्री. देवकाते शिवाजी सुभेदार
- ३५) श्री. पवार विश्वनाथ पंढरीनाथ
- ३६) श्री. ढेकळे मलिकार्जुन मनोहर

तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

Report of Scholarships & Prizes : 1979-80

A) Smt. Kasturbai Walchand Trust Prizes :

1) Shri R. S. Lonkar	XI Arts : First Class First	Rs. 125.00
2) Miss M. S. Pavaskar	XI Sc. : First class First	Rs. 125.00
3) Miss. M. S. Khatavkar	XI Com. : First Class First	Rs. 125.00
4) Miss R. M. Taksale	XII Arts : First Class First	Rs. 125.00
5) Shri. S. M. Desai	XII Sc. : First Class First	Rs. 125.00
6) Shri. G. K. Deshpande	XII Com. : First Class First	Rs. 125.00
7) Shri. S. K. Jagtap	F. Y. B. A. First	Rs. 125.00
8) Miss R. B. Khatri	F. Y. B. Sc. First	Rs. 125.00
9) Miss S. D. Kalamkar	F. Y. Com. First	Rs. 125.00
10) Miss A. D. Malegaonkar	S. Y. B. A. First	Rs. 125.00
11) Shri. B. G. Kingare	S. Y. B. Sc. First	Rs. 125.00
12) Shri. S. B. Shitole	S. Y. B. Com. First	Rs. 125.00
13) Miss M. Y. Shahpurwala	B. A. First Class First	Rs. 125.00
14) Shri A. K. Kanase	B. Sc. First Class First	Rs. 125.00
15) Shri. B. L. Bansude	B. Com. First Class First	Rs. 125.00

B) E. B. C. Scholarship :

1) Miss S. K. Salunke	XI Arts	Rs. 400.00
		Rs. 1,325.00
		Rs. 1,000.00

C) National Merit Scholarship

1) Shri. A. M. Jadhav	M. Com. II	Rs. 775.00
2) Shri. V. D. Ghorpade	M. Com. II	Rs. 775.00
3) Miss R. B. Khatri	S. Y. B. Sc.	Rs. 850.00
4) Miss S. S. Shinde	S. Y. B. Sc.	Rs. 550.00
5) Shri. R. D. Unwane	XII Sc.	Rs. 775.00
6) Shri. H. N. Shinde	XI Sc.	Rs. 450.00
7) Miss M. G. Ranade	XI Sc.	Rs. 400.00
8) Shri. R. M. Shah	XI Sc.	Rs. 450.00
9) Shri. K. T. Shende	XI Sc.	Rs. 450.00

D) Government Open Merit Scholarship :

1) Miss R. A. Shah	S. Y. B. Sc.	Rs. 360.00
2) Miss M. M. Nachane	S. Y. B. Sc.	Rs. 360.00

नियतकालिक १९७९-८०

देणपोतून या वर्षी ७६२ गरबू विद्यार्थ्यांना अभ्यासा-साठी पुस्तकांचे संच देण्यात आले.

ग्रंथालयाने यंदा काही नवे उपक्रम हाती घेतले. त्यापैकी काहींचा निर्देश पुढीलप्रमाणे करता येईल विद्यार्थ्यांच्या माहितीसाठी नोकरीच्या व विविध प्रवेश परीक्षेच्या जाहिराती, त्याचप्रमाणे वर्तमानपत्रातील महत्त्वपूर्ण लेख कांच फलकावर लावण्यात आले. शिवाय व्यवसाय मार्गदर्शनपर पुस्तके प्रदर्शित करण्यात आली. महावीर जयंती, डॉ. आंबेडकर जयंती, शिव-पुण्यतिथी व जयप्रकाश नारायण पुण्यतिथी आणि इतर विशेष प्रसंगी त्या त्या व्यक्तींशी संबंधित ग्रंथ विद्यार्थी, प्राध्यापक व इतरांसाठी ग्रंथालयातच प्रदर्शित करण्यात आले. पुणे विद्यापीठाच्या युवकमहोत्सवानिमित्त ग्रंथ-प्रेमोत्साही अलाईड बुक फॅक्ट्रिअस, मुंबई व 'जय बुक कंपनी, कोल्हापूर यांच्या सहकार्याने एक पुस्तक प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले.

बारामती तालुक्यातील माध्यमिक शाळांच्या ग्रंथ-पालासाठी दि. ९-३-८० रोजी चर्चासत्र शाळा-महाविद्यालय समूह योजनेच्या विद्यमाने घेण्यात आले. तसेच पुणे विद्यापीठातर्फे फर्ग्युसन महाविद्यालय, पुणे येथे ग्रंथपालासाठी New Trends in College Librarianship या विषयावर झालेल्या कोर्ससाठी स्वतः ग्रंथपाल श्री. एस्. एन्. पाटील उपस्थित राहिले. त्याचप्रमाणे ग्रंथालय कलाकेंद्राच्या कोर्ससाठी श्री. जी. डी. चोरे उपस्थित राहिले.

आमच्या ग्रंथालयास यावर्षी मा. प्राचार्य डॉ. जे. के. गोधा, डॉ. एम्. एन्. पुराणिक, श्री. डी. डब्ल्यू. गहा, श्रीमानसेठ एम्. टी. शहा, श्री. ए. वी. आगवणे, समाज शिक्षणमाला पुणे, पुणे विद्यापीठ, शिवाजी विद्यापीठ, श्री महावीर ज्ञानोपासना समिती कारंजा, विद्यापीठ अनुदान मंडळ, आत्मधर्म कार्यालय, जयपूर, सत्यति प्रकाशन, बाहुबली, विद्या बुक्स औरंगाबाद सुविचार प्रकाशन, नरेंद्र प्रकाशन, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, राणे प्रकाशन, एम्. व्ही. फडके आणि कं. कोल्हापूर इत्यादी व्यक्ती व संस्था यांचेकडून उपयुक्त ग्रंथ भेटीदाखल मिळाले. या सवंचि आभार !

यावर्षी महाविद्यालयास भेट दिलेल्या सर्व प्रमुख

व्यक्तींनी ग्रंथालयासही भेट देऊन ग्रंथालयाच्या काम-काजाची प्रशंसा केली.

श्री. एन्. ए. शोल
विद्यार्थी प्रतिनिधी

श्री. एस्. एन्. पाटील
B. Sc. (Hons.)
B. Lib. Sc.
ग्रंथपाल

इतर कार्यक्रम व व्याख्याने

यावर्षी जीवशास्त्र विभागातर्फे डॉ. टोणपी, प्राणी-शास्त्र विभाग प्रमुख, पुणे विद्यापीठ यांचे 'इन्सेक्ट, पेटस् अँड देअर कन्ट्रोल मेथड्स' या विषयावर व डॉ. पांडे, वनस्पतिशास्त्र विभाग प्रमुख, मॉडर्न कॉलेज, पुणे यांचे 'हेटरोप्लाझी' या विषयावर विद्यार्थ्यां-साठी व्याख्याने झाली. राज्यशास्त्र विभागातर्फे पुणे विद्यापीठाच्या राज्यशास्त्र विभागातील प्रा. राम बापट यांची टी. वाय्. वी. ए. च्या विद्यार्थ्यांसाठी 'राजकीय क्रांती' या विषयावर आणि डॉ. एम्. एन्. तवले यांचे एस्. वाय्. वी. ए. च्या विद्यार्थ्यांसाठी 'भारताचे परराष्ट्रीय धोरण' व टी. वाय्. वी. ए. च्या विद्यार्थ्यांसाठी 'राजकीय बदल व विकास' या विषयावर अभ्यासपूर्ण व्याख्याने झाली. तसेच डॉ. एस्. एन्. भवलगुंडकर (पुणे) यांचेही 'सध्याची राजकीय परिस्थिती' या विषयावर विद्यार्थ्यांसाठी व्याख्यान झाले. इतिहास विभागातर्फे छत्रपती श्री शिवाजी महाराजांच्या ३०० व्या पुण्यतिथी निमित्त डॉ. भीमराव कुलकर्णी (पुणे) यांचे शिवाजीच्या जीवन-कार्यावर उद्बोधक भाषण झाले.

- संपादक

पदव्युत्तर विभाग

मराठी (संपूर्ण) अर्थशास्त्र-राज्यशास्त्र व एम. कॉम. हे विषय महाविद्यालयात पदव्युत्तर पाठ्यक्रम शिकविले जात. यंदा या विषयांशिवाय इंग्लिश ही विषयही पदव्युत्तर पाठ्यक्रम सुरु करण्यात आला.

मराठी विभागाच्या वतीने दि. १२, १३ व १४ नोव्हेंबर १९७९ रोजी विद्यापीठ अनुदान मंडळाच्या साहाय्याने 'आधुनिक मराठी वाङ्मयातील प्रवाह आणि

तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

प्रवृत्ती' या विषयावर चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. या निमित्ताने प्रा. डॉ. व. दि. कुलकर्णी (मुंबई), प्रा. डॉ. म. श्री. कानडे (पुणे), प्रा. डॉ. गो. मा. पवार (कोल्हापूर), प्रा. डॉ. एम्. एस्. भोसले, डॉ. एच. के. तोडमल, डॉ. सुभाषचंद्र अक्कोडे, प्राचार्य शिवाजीराव भोसले व प्रा. डॉ. भीमराव कुलकर्णी यांनी महाविद्यालयास भेट दिली. एम्. ए. मराठीच्या विद्यार्थ्यांना प्र. म. ना. अदवंत. प्रा. डॉ. भीमराव कुलकर्णी व प्रा. स. शि. भावे (पुणे) यांची मार्गदर्शनपर व्याख्याने झाली. दि. ६ एप्रिल १९८० रोजी प्राचार्य डॉ. जे. के. गोधा यांच्या अध्यक्षतेखाली मराठी विभागाच्या स्नेहलीलनाचा कार्यक्रम पार पडला. त्यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून प्रा. स. शि. भावे उपस्थित होते.

इंग्रजी विभागाच्या पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन-पर व्याख्याने देण्यासाठी प्रा. घासिकडवी (अहमदनगर) प्रा. मंगळवेढेकर (पुणे) प्रा. सोलापूर (अ. नगर) प्रा. लिखिते (संगमनेर), देवराज (नासिक), डॉ. दाणी (पुणे), डॉ. सिन्हा (पुणे) व डॉ. धीर्यमुंडे इत्यादींचे सहकार्य लाभले. इंग्रजी विभागाचे एका दिवसाचे चर्चासत्र दि. २० जानेवारी १९८० रोजी पार पडले. या चर्चासत्राचा विषय 'Post war Fiction' असा होता. या चर्चासत्रात पुणे विद्यापीठाच्या इंग्रजी विभागाचे प्रमुख डॉ. एम्. रेंना व रीडर डॉ. पी. सिन्हा यांनी अत्यंत आस्थापूर्वक सहभाग घेतला. सकाळच्या सत्राचे अध्यक्ष-स्थान डॉ. रेंना यांनी भूषविले, तर दुपारच्या सत्राचे अध्यक्षस्थान अहमदनगर येथील प्रा. घासिकडवी यांनी भूषविले. या चर्चासत्रात प्रा. पुंडे, प्रा. भागवत, प्रा. माडगे व प्रा. सोलापूर यांनी स्वाचे निबंध सादर केले. चर्चासत्र सयोजक म्हणून डॉ. डी. व्ही. तोगळे यांनी इंग्रजी विभागातील इतर प्राध्यापकांच्या सहकार्याने चर्चासत्र यशस्वीपणे आयोजित केले.

राज्यशास्त्र विभागातर्फे दि. १६ डिसेंबर १९७९ रोजी 'Local self Government in India' या विषयावर एक दिवसाचे चर्चासत्र झाले. या चर्चासत्राचे सूत्रचालन, पुणे विद्यापीठाच्या राज्यशास्त्र विभागाचे

नियतकालिक १९७९-८०

प्रमुख डॉ. ता. र. इनामदार यांनी केले. या चर्चासत्रात डॉ. एम्. एन्. पुराणिक, प्रा. व्ही. डी. काकडे, प्रा. एम्. एस्. गोळवलकर (पुणे), प्रा. आर्. वी. नन्दे (पुणे), डॉ. ए. के. बकील (संगमनेर) प्रा. वी. डी. ऋषी (अहमदनगर) व प्रा. देशपांडे (नासिक) या प्राध्यापकांनी चर्चासत्राशी संबंधित असा विविध विषयावर निबंध सादर केले. या चर्चासत्रात विविध महाविद्यालयातील १६ प्राध्यापकांनी भाग घेतला.

अर्थशास्त्र विभागाच्या वतीने Economic Policy and Planning या विषयावर दि. १३-३-८० रोजी एक दिवसाचे चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. या चर्चासत्रातील कामकाजाचे सूत्रचालन प्रा. डॉ. आर्. जी. पंढरकर (कोल्हापूर) व प्रा. मुकुंद महाजन (पुणे) यांनी केले. या चर्चासत्रात विविध महा-विद्यालयातील १२ प्राध्यापकांनी भाग घेतला. अर्थशास्त्र विषयाच्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शनपर व्याख्याने देण्यासाठी कोल्हापूर येथील साहू इन्स्टिट्यूट ऑफ बिझनेस एज्युकेशन अँड रिसर्च या संस्थेतील अर्थशास्त्राचे रीडर डॉ. आर्. जी. पंढरकर यांना निर्भरित केले होते. त्यांनी 'सोशॅलिस्ट इकॉनॉमी' या विषयावर व्याख्याने दिली.

कॉमर्स विभागाचे एक दिवसाचे चर्चासत्र दिनांक १३-३-८० रोजी 'Entrepreneurship in India' या विषयावर पार पडले. प्राचार्य डॉ. गोधा व कॉमर्स विभागातील प्राध्यापक, प्राचार्य ब्राह्मणकर (पिंपळगाव बसवंत) प्राचार्य डॉ. आर्. जे. गुजराथी (मुंबई), डॉ. सुब्बा राव (कोल्हापूर) प्रा. दातीर इत्यादी ज्येष्ठ प्राध्यापकांनी या चर्चासत्रात भाग घेतला. बारामती व आसपासच्या परिसरातील काही उद्योगप्रकरणांच्या प्रतिनिधींनीही यात सहभाग घेतला.

महाविद्यालयाच्या हा पदव्युत्तर विभाग आता बराच समृद्ध झाला असून १९८०-८१ या शैक्षणिक वर्षापासून हिंदी (संपूर्ण) राज्यशास्त्र (संपूर्ण), इतिहास (संपूर्ण) हे विषयही सुरु करण्याचा संस्था चालकांचा मानस आहे.

डॉ. टी. डी. पाटील
संचालक, पदव्युत्तर विभाग

५७

परीब व होतकर विद्यार्थ्यांच्या परिश्रमांमुळे महा-विद्यालयाचे आवार आता वृक्ष व उद्यान यानी सुशोभित होत चालले आहे.

प्रा. बी. एन्. कुलकर्णी प्रमुख, 'कमवा व सिका' योजना

राष्ट्रीय प्रौढ शिक्षण योजना (NAEP)

शासकीय आदेशानुसार या राष्ट्रीय प्रौढ शिक्षण योजनेची दहा केंद्रे महाविद्यालयाने सुरू केली. त्यापैकी ७ वारामती शहराच्या परिसरातील ग्रामीण विभागात असून ३ केंद्रे बुद्ध वारामतीतच आहेत. या केंद्रात एकूण ३०० प्रौढ (२५० पुरुष व ५० स्त्रिया) शिक्षण घेत आहेत. त्यांना शिकविण्याचे कार्य १३ विद्यार्थी-संपर्क करीत आहेत. पर्यवेक्षक म्हणून श्री. गुलेवराव जगतप हे कार्य करीत असतात. यासाठी महाविद्यालयातील प्राध्यापकांची देखरेख समिती नियुक्त करण्यात आली आहे. संपर्कासाठी १५ ऑगस्ट ते २२ ऑगस्ट १९७९ या मुदतीत एक प्रशिक्षण शिविर आयोजित करण्यात आले होते. तसेच पर्यवेक्षक श्री. जगतप यांना दि. ६ जुलै ते २२ जुलै १९७९ या मुदतीत व पुन्हा दि. २३ व २४ मार्च १९८० रोजी प्रशिक्षणासाठी पुणे विद्यापीठात पाठविण्यात आले होते. तत्पूर्वी मी स्वतः अहमदनगर येथील राष्ट्रीय प्रौढ शिक्षण योजना प्रशिक्षण शिविरास उपस्थित राहिलो.

प्रा. एस्. पी. कबम संयोजक, राष्ट्रीय प्रौढ शिक्षण योजना

बहिःशाल शिक्षण केंद्र

पुणे विद्यापीठाच्या वतीने गेली दोन वर्षे सदर केंद्र आपल्या महाविद्यालयाच्या वतीने चालविले जात आहे. सर्वसामान्य लोकांना विविध ज्ञानशाखातील ज्ञानाचा लाभ विविध विषयातील नामवंत व्याख्यात्यांच्या द्वारा व्हावा हा या योजनेमागचा हेतू आहे यावर्षी श्री. प्र. द. पुराणिक यांचे 'आंतरभारती' या विषयावर आणि प्रा. भ. ना. अवंत 'मराठी रंगभूमीचा परामर्श' या विषयावर व्याख्याने झाली.

डाॅ. डी. टी. पाटील कार्यवाह, बहिःशाल शिक्षण केंद्र, वारामती

शाळा-महाविद्यालय समूह योजना

महाराष्ट्र शासनाने आमच्या महाविद्यालयाची या योजनेसाठी निवड केल्यापासून म्हणजे गेली सहा वर्षे ही योजना महाविद्यालय राववीत आहे. वारामती व नजीकच्या परिसरातील २० माध्यमिक शाळांचा समावेश या योजनेत आमच्या महाविद्यालयाने केला त्यानुसार दि. २-९-७९ रोजी सर्व शाळांच्या मुख्या-ध्यापकांचा एक बैठक प्राचार्य डॉ. जे. के. गोधा यांच्या अध्यक्षतेखाली झाली व त्या बैठकीत ठरल्यानुसार वारामतीत कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले. विविध विषयांवर संबंधित विषय शिकविणाऱ्या शिक्षकांसाठी वरीच चर्चासत्रे आयोजित करण्यात आली. दिनांक १६-९-७९ रोजी एम्. ई. एस्. हायस्कूल, वारामती येथे इंग्लिश विषयाच्या शिक्षकांसाठी 'टोचिंग ऑफ टेन्सिस' या विषयावर चर्चासत्र घेण्यात आले. दिनांक २३-९-७९ रोजी छत्रपती गाडू हायस्कूल, वारामती येथे इतिहासाच्या शिक्षकांसाठी 'आठवी-नववी-दहावीचा अभ्यासक्रम' या विषयावर चर्चासत्र पार पडले. शारदीय विद्या मंदिर, शिवनगर माळेगाव फॅब्रिकरी येथे दि. २५-११-७९ रोजी 'नववी च्या भूमितीचा अभ्यासक्रम' या विषयावर भूमितीच्या शिक्षकांसाठी एक चर्चासत्र झाले. दि. ९-१२-७९ रोजी आमच्याच महाविद्यालयात भूगोलाच्या शिक्षकांसाठी '९ वी १० वी चा अभ्यासक्रम' या विषयावर चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले, तर दि. ९ मार्च १९८० रोजी फिजिक्सच्या शिक्षकांसाठी 'आठवी-नववी-दहावीचा अभ्यासक्रम' या विषयावर चर्चासत्र पार पडले.

या शिवाय दि. ९ मार्च १९८० रोजी तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालयाचे ग्रंथपाल श्री. एस्. एन्. पाटील यांनी माध्यमिक शाळांतील ग्रंथपालांसाठी एक दिवसाचे मार्गदर्शनपर शिविर आयोजित केले होते. प्रा. बी. बी. पाटील यांनी गाडू हायस्कूल व राधेश्याम टेंकिनकल हायस्कूलमध्ये विद्यार्थ्यांना उपयुक्त ठरतील अशी व्यवसाय मार्गदर्शनपर व्याख्यानेही दिली.

डाॅ. डी. टी. पाटील प्रमुख, शाळा-महाविद्यालय समूह योजना तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, वारामती

सहल विभाग

या वर्षी सहल विभागाची सुधवात मोठ्या उत्साहाने झाली. सत्रपद्धती, वार्षिक स्नेहसंमेलन, युवक महोत्सव इत्यादींच्या धामधूमोतूनही वेळ काढून विद्यार्थ्यांनी सहली आयोजित केल्या. बंगलोर-म्हैसूर-उदकमंडची वाठ दिवसांची सहल काढण्यात व ती यशस्वी करण्यात विद्यार्थ्यांनी फारच उत्साह दाखविला. याशिवाय खंडाळा, मायेरान व हैद्राबाद या सारख्या ठिकाणीपण निरनिराळ्या वर्गांच्या सहली जाऊन आल्या. सहल विभागाचे विविध उपक्रम यशस्वी करण्यासाठी या समितीतील प्राध्यापक व विद्यार्थ्यांनी बहुमोल सहकार्य दिले.

श्री. किरण गांधी विद्यार्थी प्रतिनिधी

डाॅ. डी. व्ही. तोगळे प्रमुख, सहल विभाग

वार्षिक स्नेहसंमेलन

या वर्षी दि. ११ व १२ जानेवारी १९८० रोजी स्नेहसंमेलनाचा सोहळा अत्यंत उत्साहात पार पडला. फौजिजी उतरोत्तर वाढत असलेली विद्यार्थी संख्या लक्षात घेऊन सोयीच्या दृष्टीने सीनियर व जूनियर वर्गांची विभागणी करण्यात आली व त्याप्रमाणे स्वतंत्र कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले. अल्पोपाहार, फन-फिडर, फनीगेम्स, विविध गुणदर्शन, फिशपॉण्डस् एकांकिका व ऑक्रेस्ट्रा असे दोन दिवस भरपूरच कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले. विशेषतः एकांकिका व ऑक्रेस्ट्रा हे कार्यक्रम प्रमुख आकर्षणाचा भाग ठरले. हे दोनही कार्यक्रम महाविद्यालयाच्या नूतन ऑडिटोरियममध्ये प्रथमच घेण्यात आले. १) बदाम राणी, चौकट गुलाम २) संगीत खुर्ची ३) त्रिन खात्याचा धंजी या तीन एकांकिका विद्यार्थ्यांनी सादर केल्या. त्यासाठी संबंधित प्राध्यापक व विद्यार्थ्यांनी खूपच परिश्रम घेतले. स्नेहसंमेलनाच्या प्रसंगी शिस्त पाळणे अत्यंत अगत्याचे असते. त्यासाठी प्राध्यापक व विद्यार्थी यांचे अमूल्य सहकार्य मिळाले.

श्री. राम गावडे टी. वाय्. बी. ए. डाॅ. डी. व्ही. तोगळे स्नेहसंमेलन प्रतिनिधी कार्यध्यक्ष, वार्षिक स्नेहसंमेलन

नियतकालिक १९७९-८०

ग्रंथालय-विभाग

पुणे जिल्हातील ग्रामीण विभागातील एक विकसित महाविद्यालय म्हणून या महाविद्यालयाची गणना होऊ लागली आहे. त्या दृष्टीने महाविद्यालयाचे ग्रंथालय अधिक समृद्ध करण्याचा प्रयत्न कसोशीने होत असतो. यंदाही हा प्रयत्न केलेला आहे.

ग्रंथालयात १ मार्च १९७९ ते ३० मार्च १९८० या काळात एकूण रु. ५९३७८-३३ किमतीच्या ४१५८ ग्रंथांची भर पडली त्यामुळे ग्रंथालयाची एकूण ग्रंथसंपदा २८९८२ (रु. ४७००२४-६५) झाली आहे. या शिवाय ४५०० रु. ची १७० विविध नियतकालिके घेतली जातात. तसेच निरनिराळ्या प्रकाशकांकडून अनेक नियतकालिके भेटी दाखल येत असतात. अंदाजे १३०० रु. ची ९ वर्तमानपत्रे घेतली जातात. याशिवाय महाविद्यालयतर NDA, MBA, UPSC, MPSC, Management, Banking, Medical, Engineering, IIT, Talent Search या सारख्या परीक्षांना आवश्यक अशी पुस्तके, नियतकालिके उपलब्ध करून देण्यात आली आहेत. संशोधनासाठी Research Methodology ची पुस्तके, खरेदी करण्यात आली असून त्यात अधिक भर घालून तो विभाग अधिकधिक समृद्ध करण्याचा प्रयत्न सतत होत आहे.

ग्रंथालयाच्या विकासाची पुढील पायरी म्हणजे पदव्युत्तर वर्गासाठी १,५०,००० रु. खर्च करून बांधण्यात येत असलेली स्वतंत्र नवी इमारत होय.

यंदा विद्यापीठ अनुदान मंडळाने आवश्यक पुस्तके खरेदी करण्यासाठी १५०,०० रु. चा तुसराहता मिळाला आहे. ५ व्या पंचवार्षिक योजनेंतर्गत पदवीपर्यंतच्या वर्गांची पुस्तके खरेदी करण्यासाठी २४७५० रु. चे अनुदान मिळाले पदव्युत्तर वर्गांची पुस्तके खरेदी करण्यासाठी या वर्षी ३००,०० रु. चे अनुदान मंजूर झाले आहे. या शिवाय आमचे महाविद्यालय COHSSIIP योजनेखाली निवडण्यात आल्याने पुस्तक खरेदीसाठी २१,३०० रु. चे अनुदान मिळाले आहे.

विद्यापीठ अनुदान मंडळाने पुरस्कारिल्ल्या योजनेनुसार आणि विविध संस्थांनी व व्यक्तींनी दिलेल्या

हा दि क शु मे च्छा !

फोन : दुकान : ३७९

मे. ए. के. फखरुद्दीन
बारामती

विक्रेते

परशुराम बाणि खोडीयार सॅनिटरी वेअर
इंडिया सिमेंटस् लि.
आडवाणी वेल्डींग इलेक्ट्रीकल्स्
गुड इयर इंडिया लि.

With Best Compliments From :

MANDAR DIESELS

SPECIALISTS IN -
Diesel Fuel Injection Pump
And Nozel Service For
Ford 3000, 3600 MF 35, 45, 50
B - 275, 434, 444
Tmb, Leyland P-3, P-4, P-6
For all types of Diesel Vehicles

PLEASE CONTACT
MANDAR DIESELS
Municipality Compound
Bhigwan Chowk,
Baramati 413 102
Dist - Pune

Prop. - Prabhu S. Hiremath

पुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

N) Prof. V. V. Upadhye Prize :		
1) Shri B. M. Mandhare	B. A. (English)	Rs. 51.00
O) Prof. V. A. Sangai Prize :		
1) Shri. S. K. Jagtap	S. Y. B. A.	Rs. 25.00
P) Defence Study Prize :		
1) Shri. A. R. Yadav	F. Y. B. A.	Rs. 25.00
Q) Shri. Ajit Shah (Vadujkar) Prizes :		
1) Shri. N. L. Jadhav	M. Com.	Rs. 50.00
2) Shri. S. G. Bahulkar	B. Com.	Rs. 50.00
R) Sou. Vasanti Bhagwanrao Khartude Prize :		
1) Shri. B. M. Mandhare	B. A. (English)	Rs. 35.00
S) Shri. K. Y. Jagtap (Magistrate) Prizes -		
1) Miss. M. Y. Shahapurwala	B. A.	Rs. 51.00
2) Shri. S. E. Kutwal	B. A.	Rs. 50.00

In addition to the above, the following Scholarships and freeships were given to the students -

Scholarship/Freeship	Jr. College	Sr. College
1) E. B. C. Freeship	780	897
2) E. B. C. Freeship (State Govt.)	38	30
3) B. C. Scholarship	88	135
4) B. C. Freeship	13	8
5) Primary Teacher Freeship	60	59
6) Freedom-Fighter Scholarship	4	7
7) Scholarship to Physically Handicapped Students	2	10
8) National Loan Scholarship	7	14
9) College Merit Freeship	-	17

बुळनाराम सतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

Teaching Staff 1979-80 (Senior College)

Principal (Dr.) J. K. Godha,		M. Com., B. A., LL. B., Ph. D.
Faculty Of Arts		
MARATHI		
1) Prof. (Dr.) D. T. Patil,	M. A., B. Ed., Ph. D.	
2) Prof. D. S. Shah	M. A. (Mar.), M. A. (Hin.) B. Ed.	
3) Prof. N. G. Londhe,	M. A. (Mar.), M. A. (Sans.) B. T.	
HINDI		
4) Prof. (Dr.) K. M. Surve,	M. A., Ph. D.	
5) Prof. M. B. Kandarkar,	M. A. (Hindi), M. A. (Mar.)	
ENGLISH		
6) Prof. V. V. Upadhye,	M. A.	
7) Prof. (Dr.) D. V. Togale,	M. A., Ph. D.	
8) Prof. A. K. Israna,	M. A.	
9) Prof. S. V. Chindhade,	M. A.	
10) Prof. C. N. Jogalekar,	M. A., B. Ed.	
HISTORY		
11) Prof. A. S. Kininge,	M. A.	
12) Prof. V. A. Sangai,	M. A. (Mar.), M. A. (History), B. Ed.	
ECONOMICS		
13) Prof. S. G. Bondre,	M. A.	
14) Prof. A. B. Desai,	M. A.	
15) Prof. V. V. Acharya,	M. A.	
POLITICS		
16) Prof. (Dr.) S. N. Puranik,	M. A., Ph. D.	
17) Prof. V. D. Kakade,	M. A.	
PSYCHOLOGY		
18) Prof. B. S. Mane,	M. A.	
19) Prof. S. D. Kawane,	M. A.	
SOCIOLOGY & EDUCATION		
20) Prof. S. P. Kadam,	M. A. (Psy.), M. A. (Socio.), M. A. (His.), M. Ed., LL. B.	
Faculty Of Science		
MATHEMATICS & STATISTICS		
21) Prof. B. B. Patil,	M. Sc.	
22) Prof. (Dr.) P. D. Wavare,	M. Sc, Ph. D.	
23) Prof. M. D. Bhagat,	M. Sc.	
24) Prof. V. G. Padvekar,	M. Sc.	
25) Prof. N. J. Subandh,	M. Sc.	
CHEMISTRY		
26) Prof. R. H. Chaphekar,	M. Sc.	
27) Prof. R. J. Gandhi,	M. Sc.	
28) Prof. M. B. Choudhari,	M. Sc. (Study Leave)	
29) Prof. R. V. Anyapanawar,	M. Sc.	
30) Prof. V. B. Kudale,	M. Sc.	
PHYSICS		
31) Prof. S. R. Nawathey,	M. Sc.	
32) Prof. E. K. Patil,	M. Sc.	
BOTANY		
33) Prof. D. K. Magdum,	M. Sc. (Study Leave)	
34) Prof. B. N. Kulkarni,	M. Sc.	
ZOOLOGY		
35) Prof. V. A. Vakil,	M. Sc.	
36) Prof. K. S. Heble,	M. Sc.	
GEOGRAPHY		
37) Prof. B. P. Joharapurkar,	M. A.	
38) Prof. Miss P. S. Pingale,	M. A.	
Faculty Of Commerce		
39) Prin. (Dr.) J. K. Godha		
40) Prof. (Dr.) C. S. Shetti,	M. Com., Ph. D.	
41) Prof. J. B. Magdum,	M. Com.	
42) Prof. D. H. Firke,	F. C. A.	
43) Prof. P. D. Farsole,	M. Com.	
44) Prof. L. M. Shah,	M. Com.	
PHYSICAL DIRECTOR		
45) Shri. A. S. Meher,	B. Com., B. P. Ed.	

3) Miss A. S. Panse	S. Y. B. Sc.	Rs. 360-00
4) Shri. J. E. Galande	S. Y. B. Sc.	Rs. 360-00
5) Miss S. S. Bharate	S. Y. B. A.	Rs. 360-00
6) Shri. S. K. Agarwal	S. Y. B. A.	Rs. 360-00
7) Shri. S. K. Shinde	S. Y. B. A.	Rs. 360-00
8) Shri. M. D. Mulani	S. Y. B. A.	Rs. 360-00
9) Miss L. V. Gosavi	S. Y. B. A.	Rs. 360-00
10) Shri. H. M. Patil	S. Y. B. A.	Rs. 360-00
11) Shri. R. S. Pataskar	S. Y. B. A.	Rs. 360-00
12) Shri. S. K. Jagtap	S. Y. B. A.	Rs. 360-00
13) Miss R. M. Taksale	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
14) Miss N. V. Gujar	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
15) Miss V. M. Kale	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
16) Miss S. K. Dhuma	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
17) Shri. A. H. Chaudhar	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
18) Shri. A. R. Yadav	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
19) Shri. B. B. Bhapkar	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
20) Miss A. V. Dhamnaskar	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
21) Miss S. S. Gaikwad	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
22) Miss S. D. Khaladkar	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
23) Shri. B. A. Bhagat	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
24) Shri. R. K. Adsul	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
25) Miss J. M. Bhapkar	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
26) Miss A. M. Prabhune	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
27) Miss A. N. Gaikwad	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
28) Miss S. V. Jagtap	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
29) Miss M. M. Dhalape	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
30) Shri. A. R. Bandal	F. Y. B. A.	Rs. 270-00
31) Shri. S. B. Wagh	F. Y. B. Sc.	Rs. 240-00
32) Shri. M. K. Pharande	F. Y. B. Sc.	Rs. 240-00
33) Miss. T. T. Nigade	F. Y. B. Sc.	Rs. 240-00
34) Shri. G. K. Deshpande	F. Y. B. Com.	Rs. 270-00

E) Sports Talent Search Scholarship :

1) Miss P. S. Shinde	XII Com.	Rs. 300-00
2) Miss L. B. Sherkar	XII Com.	Rs. 300-00
3) Miss S. D. Dalavi	XII Com.	Rs. 300-00

4) Shri. S. G. Kale	XII Com.	Rs. 300-00
5) Shri. V. T. Bhise	XII Com.	Rs. 300-00

F) Sports talent Scholarship :

1) Miss S. S. Darekar	S. Y. B. Com.	Rs. 1000-00
-----------------------	---------------	-------------

G) Tuljaram Chaturchand Shah freeship :

1) Shri. V. M. Shah	T. Y. B. Com.	Rs. 400-00
2) Shri. R. D. Doshi	S. Y. B. Com.	Rs. 400-00

H) Popatlal Chandanmal Prizes :

1) Shri. G. K. Deshpande	F. Y. B. Com.	Rs. 101-00
2) Miss R. M. Taksale	F. Y. B. A.	Rs. 100-00
3) Shri. S. B. Wagh	F. Y. B. Sc.	Rs. 100-00

I) Dr. Gawasane Prizes :

1) Shri. S. M. Desai	(XII Sc. First in Science Sub.)	Rs. 75-00
2) Shri. Y. G. Ranade	(XII Sc. Second in Science Sub.)	Rs. 60-00

J) Shri. Kamalakant Dhawan-Patil Prizes :

1) Shri. A. N. Mankar	T. Y. B. A.	Rs. 25-00
2) Miss S. P. Shah	T. Y. B. A.	Rs. 25-00
3) Shri. A. D. Malegaonkar	T. Y. B. A.	Rs. 25-00
4) Miss S. B. Raut	T. Y. B. A.	Rs. 25-00
5) Miss K. D. Toke	T. Y. B. Sc.	Rs. 25-00
6) Shri. S. B. Shitole	T. Y. B. Com.	Rs. 25-00

K) Prof. S. P. Kadam Prizes :

1) Shri. B. P. Ghule	S. Y. B. A.	Rs. 25-00
2) Miss A. P. Khare	T. Y. B. A.	Rs. 25-00
3) Shri. A. N. Mankar	T. Y. B. A.	Rs. 25-00
4) Shri P. B. Jadhav	B. A. (History)	Rs. 25-00

L) Prof. Dr. D. T. Patil Prizes :

1) Miss R. R. Sarode	F. Y. B. A.	Rs. 21-00
2) Shri. J. B. Rayate	S. Y. B. A.	Rs. 21-00
3) Shri Y. G. Kad	M. A. (Marathi)	Rs. 21-00

M) Prof. R. H. Chaphekar Prize

1) Miss R. B. Khatri	S. Y. B. Sc.	Rs. 51.00
----------------------	--------------	-----------

कनिष्ठ महाविद्यालयासंबंधी थोडेसे

कनिष्ठ महाविद्यालयात १९७९-८० या शैक्षणिक वर्षात एकूण ११५२ विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात आला. त्याचा तपशील पुढीलप्रमाणे :

अ. क्र.	वर्ग	तुकड्यांची संख्या	एकूण विद्यार्थी संख्या
१	प्रथम वर्ष (कला)	२	१८७
२	द्वितीय वर्ष (कला)	२	१५०
३	प्रथम वर्ष (वाणिज्य)	३	२९७
४	द्वितीय वर्ष (वाणिज्य)	३	२२८
५	प्रथम वर्ष (विज्ञान)	२	१७२
६	द्वितीय वर्ष (विज्ञान)	२	११८

एकूण - ११५२

मतवर्षी (१९७८-७९) विद्यार्थी संख्या ९६६ होती. कनिष्ठ महाविद्यालयाचे महाराष्ट्र राज्य उच्च माध्यमिक मंडळाकडून घेण्यात येत असलेल्या वार्षिक परीक्षेतील निकाल समाधानकारक लागले असून मंडळाच्या टक्केवारीपेक्षा महाविद्यालयाची टक्केवारी कितीतरी अधिक राहिली आहे याची कल्पना पुढील रकान्यावरून येईल.

अ. क्र.	वर्ग व शाखा	महाविद्यालयाची टक्केवारी	मंडळाची टक्केवारी
१	बारावी आर्ट्स	६६.६६	५२.४५
२	बारावी कॉमर्स	७७.६५	६८.६६
३	बारावी सायन्स	७२.९७	६०.४१

अभ्यासक्रमातील उज्ज्वल यशाबरोबर अभ्यासेतर कार्यक्रमातील सहभाग व यश हे देखील महत्त्वाचे असते यावर्षीची विशेष उल्लेखनीय गोष्ट म्हणजे कविवर्य मोरोपंत वाद-वस्तुत्व स्पर्धेत ज्या चार विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयातर्फे भाग घेतला त्यांपैकी तीन विद्यार्थी श्री. उमेश इंगळे, कु. सुप्रिया चाफेकर व कु. अंजली विसाळ हे कनिष्ठ महाविद्यालयाचेच विद्यार्थी होते. डॉ. जे. मेडिकल कॉलेज, पुणे आयोजित कथाकथन स्पर्धेसाठी कु. सुप्रिया चाफेकर हिची निवड झाली होती.

विद्यार्थ्यांप्रमाणेच कांही प्राध्यापक स्वतःची नित्याची जबाबदारी सांभाळून लेखन करीत असतात. या वर्षी प्रा. अरुण पंढरी यांचे "महान शास्त्रज्ञ : अल्बर्ट आइन्स्टाईन" (उद्यम, एप्रिल १९७९), "पायांचे प्रदुपण" (सृष्टीज्ञान, जून १९७९) "महापूर नियंत्रण योजना" (सकाळ, १ ऑक्टोबर १९७९) आणि "टिटान ग्रहावर जीवसृष्टीची शक्यता" (रविवार, तरुण भारत, ९ मार्च १९८०) इत्यादी लेख प्रसिद्ध झाले.

कनिष्ठ महाविद्यालयातील जिमखाना विभागाचे कार्य किती कोतुकास्पद व अभिमानास्पद आहे ते जिमखाना विभागाचा झेवटी दिलेला वार्षिक अहवाल वाचून सहज समजून येईल.

कनिष्ठ महाविद्यालयाने अगदी सुरुवातीपासून निर्माण केलेल्या विजयाच्या परंपरा या पुढील वर्षातील विद्यार्थीही कायम राखतील असा विश्वास वाटतो.

- संपादक

कुळनाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

कनिष्ठ महाविद्यालय

स्टुडंट्स मॅनेजिंग कमिटी

श्री. जी. के. देशपांडे
१२वी कॉमर्स, प्रथम वर्ग प्रथम क्र.

कु. रोहिणी टाकसाळे
१२वी आर्ट्स, प्रथम वर्ग प्रथम क्र.

श्री. एस. एम. देसाई
१२वी सायन्स प्रथम वर्ग प्रथम क्र.

स्टुडंट्स मॅनेजिंग कमिटी १९७९-८०

(ज्यूनियर कॉलेज)

- १) श्री. एस्. ए. देवकाते
एफ्. वाय्. जे. सी. आर्टस् (ए)
- २) श्री. एस्. बी. काळे
एफ्. वाय्. जे. सी. आर्टस् (बी)
- ३) श्री. पी. एल्. वांदल
एस्. वाय्. जे. सी. आर्टस् (ए)
- ४) श्री. व्ही. डब्ल्यू. च्छोरकाटे
एस्. वाय्. जे. सी. आर्टस् (बी)
- ५) श्री. व्ही. एम्. ग्राहा
एफ्. वाय्. जे. सी. सायन्स (ए)
- ६) श्री. एच्. डी. तावरे
एफ्. वाय्. जे. सी. सायन्स (बी)
- ७) श्री. एम्. एस्. ठोंबरे
एस्. वाय्. जे. सी. सायन्स (ए)
- ८) श्री. टी. एन्. देवकाते
एस्. वाय्. जे. सी. सायन्स (बी)
- ९) श्री. एस्. के. देशमुख
एफ्. वाय्. जे. सी. कॉमर्स (ए)
- १०) श्री. एन्. व्ही. दोशी
एफ्. वाय्. जे. सी. कॉमर्स (बी)
- ११) श्री. पी. पी. चोरकर
एफ्. वाय्. जे. सी. कॉमर्स (सी)
- १२) श्री. एस्. बी. बुरुंगले
एस्. वाय्. जे. सी. कॉमर्स (ए)
- १३) श्री. आर्. आर्. नलवडे
एस्. वाय्. जे. सी. कॉमर्स (बी)
- १४) श्री. आर्. एस्. दुवाण
एस्. वाय्. जे. सी. कॉमर्स (सी)

संपादकीय

महाविद्यालयीन जीवनाची ओळख करून देणारी अशी कनिष्ठ महा-विद्यालयाची दोन वर्षे असतात. महाविद्यालयातील विविध उपक्रमांची आणि महाविद्यालयीन शिक्षण पद्धतीची ओळख या दोन वर्षात होत असते. अभ्यासेतर कार्यक्रमांमध्ये कलागुणांचा विकास व अभिव्यक्ती याना महत्त्वाचे स्थान असते. साहित्य कर्तृत्वाचा वाडमयीन गुणांना नियतकालिकामधून वाव मिळत असतो. गेल्या दोन वर्षांच्या तुलनेने यावर्षी कनिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांकडून खूप साहित्य आले. परंतु खर्चाची मर्यादा व साहित्यातील साचेबंदपणा किंवा नाविन्याचा अभाव यामुळे बरेचसे साहित्य स्वीकारता आले नाही. ललित साहित्य आणि अभ्यासपर साहित्य असे दोन प्रकार पाडले तर अभ्यासपर साहित्य फारच कमी प्रमाणात येते. विद्यार्थ्यांनी याचा जरूर विचार करावा व वर्षांच्या सुरुवातीलाच 'नियतकालिक विभाग' तर्फे ज्या विषयावर अभ्यासपर लेख वा निबंध मागविले असतील त्यावरच लिखाण करावे. अशा लेखांना साहित्यिक प्राधान्य मिळत असते. आणि शिवाय अभ्यासपर साहित्यामुळेच नियतकालिकाला काही दर्जा प्राप्त होत असतो. आपल्या महाविद्यालयात बहुसंख्य विद्यार्थी ग्रामीण भागातून येतात. पारंपारिक ग्रामीण समाज कसा बदलत चालला आहे, ग्रामीण जीवनाचे सध्याचे प्रश्न कोणते आहेत या किंवा अशा प्रकारच्या विषयावर साहित्य आल्यास नियतकालिकाचे अंतरंग समाजाभिमूख होऊ शकेल आणि असे लिखाण करणे अवघड का वाटावे? विद्यार्थी वर्गाने याच द्यात साहित्यातील नवीन दिशा चोखाळण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे. ग्रंथालयातील ग्रंथांचा आणि त्या विषयातील प्राध्यापकांच्या ज्ञानाचा फायदा करून घेऊन आपले साहित्यिक मन अधिक समृद्ध बनविण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे. या अंकात प्रसिद्ध केलेल्या कथा व कविता, त्यातील साहित्यिक किंवा वाडमयीन गुण दर्शवितानेच पण तरीही अधिक कष्टाळू रीतीने नवोदित लेखकांनी आणि कवींनी साहित्याचा प्रान्त चोखाळला पाहिजे व त्यादृष्टीने अजून प्रगतीला खूप वाव असल्याचेही हे साहित्य दर्शविते.

या सर्व गोष्टींचा विचार करून कनिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थी वर्ग पुढील वर्षी योग्य त्या प्रकारचे साहित्य नियतकालिकास पुरविले व वाडमयीन गुणांच्या अभिव्यक्तीच्या बाबतीत काही भरीव कामगिरी करून दाखविले असा विश्वास व्यक्त करून हे संपादकीय संपादितो.

डॉ. एस्. एन्. पुराणिक

प्रमुख संपादक

तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय
बारामती (जि. पुणे)

वार्षिक नियतकालिक

१९७९-८०

ज्योनियर कॉलेज विभाग

उदास उदास वाटत होते. आपल्या आई-वडिलांकडे जाऊन त्यांचे सुख-दुःख जाणून घ्यावे असे त्याला वाटत होते. परंतु आपल्या प्रेम-पवित्र पत्नी पुढे त्याचे काही सुद्धा चालत नव्हते.

पहिल्या पामून सोन्याचा घास भरविणाऱ्या जमिनीची सेवा त्यांच्या हातून होत नव्हती. म्हाताऱ्या वेंलांची ऊठ-वस होत नव्हती आणि म्हातारा म्हातारीला कसलेच काम करता येत नव्हते आपल्या घोजारच्या धोंडीबा तात्याचे कसे मजत चालले होते. आप्या नेहमी धोंडीबाला चिडवीत 'लेकाच्या दोन मुले आसून एकही शाळेत नाही.' परंतु आपला मुलगा मोठा झिकून सुद्धा काही उपयोग नाही असे आज आप्याला वाटू लागले. धोंडीबा लेका मुलांच्या राज्यात मजत राहात होता. परंतु आप्या माव दुर्दैवी ठरला. शिकलेला मनुष्य कोणत्या गोष्टीचे आकलन करून घेतो हे आप्याला कळण्याच्या अगोदरच समजले होते. पण देवापुढे जाता येत नाही याची त्याला चांगलीच खात्री होती.

'आज दिवस उगवला तरी आप्याचे दार बंदच होते. दारात गाय हंबरत होती आणि घराला बिडाराचे स्वरूप आले होते. धोंडीबाने आप्या आप्या म्हणून दारावर थाप टाकली. दार उघडले परंतु आप्या तसाच अंधरूणावर बिडून राहिलेला पाहून धोंडीबा म्हणाला, 'या बाहेर ! असं सुडक्या कोंबडी सारखे आत का बसताय ?' परंतु आप्याला आज जमीन जागेवरून हाकूनच देत नव्हती. धोंडीबा पुढे सरकला व त्याने आप्याला उठवले तर आप्याच्या अंगातून वारे गेले होते. शेजारी म्हातारी रडत होती. आप्या धोंडीबाला म्हणाला 'धोंडीबा ! माझा जिवणदार कंढा येणार ? माझ्या बाबाला वरं आहे का नाही कुणास ठाऊक ?' म्हातारीला दिसायचे कमी झाले होते. धोंडीबाने आप्याला पाण्याचा घोट पाजला आणि तो दारातून वितेनासा झाला, आप्या यितीला टेकून बसला होता. सूर्य पश्चिमेकडे झुकला होता. दारात कोणीतरी आप्याची चाहुळ आप्याला लागली आप्याने तोंड वळवून पाहिले. गंधू दारातून आत येत होता आप्याने त्याच्याकडे पाहिले व तो त्याच्या कडेच पहात राहिला होता. म्हातारीच्या डोळ्याला दोन दोन धारा लागल्या होत्या.

With Best Compliments From :

↓

**SHIVALAL
PREMCHAND
LENGREKAR**

Mahaveer Path, BARAMATI
(Dist. - Pune).

मुळजारात चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

सत्या पहाटे गंध कल्लोळात

वाऱ्याच्या लहरीसोबत पारिजाताचा गंध,
नवजीवन घेऊन हिंडत असतो
कणाकणात आळसावलेला आळस भिऊन,
जिवानिशी पळत असतो

जाईच्या हास्यात अमृत शोधत,
धुक्यात विरलेला भ्रमर गात असतो

हिरव्या गच्च मोगऱ्याच्या झुडपात,
चिमण्यांचा थवा किलविलत असतो
पुसट धुक्यातल्या दूरच्या पिंपळावर,
कावळ्यांचा थवा ओरडत असतो

नदीकाठच्या पांढऱ्या झोपडीत,
फकीर गजल गात असतो
गणपतीच्या देवळातील झांजत विरलेला

थरथरता स्वर कानी येत असतो.

अशा पहाटे गंध कल्लोळात,
नादकल्लोळ मिसळत असतो.
कणाकणात आळसावलेला आळस भिऊन
जिवानिशी पळत असतो

श्री. आर्. व्ही. आचार्य,
एफ्. वाय्. जे. सी. (सायन्स)

● ज्ञानाचे वैशिष्ट्य हेच की ज्याला त्याची खरीखुरी तहान लागलेली असते त्याला ते विनचूक लाभतेच.

नियतकालिक १९७९-८०

दुपार

रखरखती दुपार
तापली माती,
वाळून कोळ झाली
तुणांची दाती ॥१॥

स्तब्ध वारा
कोमेजली झाडे,
धगधगणारे ऊन
तपस्वी डोंगराकडे ॥२॥

विसावली पाखरे
झाडांच्या छायेत,
जीव शोधतो विसावा
पाण्याच्या घोटात ॥३॥
श्री. एम्. पी. शहा, एस्. वाय्. जे. सी. (कों.)

हादिक शुभेच्छा !

दोशी अभयकुमार

छगनलाल ढाकाळकर

देशी व विलायती औषधांचे व्यापारी

वारामती

- फोन नं. ४५६

स्टॉफिस्ट व डिस्ट्रीब्यूटर्स -

- साराभाई केमीकल
- वारनर हिंदुस्थान
- रलसगो लॅबोरेटरीज्
- विश्वफार्मा मुंबई
- पी. सी. आय. मुंबई

बनले आहेत आणि विद्यार्थ्यांना विविध क्षेत्रात प्रगती करायला ते प्रोत्साहन देतात.

माझे हे उत्कृष्ट शिक्षक आम्हाला प्रेमाने 'माझी मुले' म्हणत. त्यांच्या प्रत्येक तासाला आम्हाला ज्ञान-मृताची भेजवानीच मिळे. खरोखरच या सरोचे हृदय म्हणजे प्रेमाचा एक महान सागरच आहे, ते सर्व विद्यार्थ्यांना आपल्या मूलांप्रमाणे व विद्यार्थ्यांना मूलींप्रमाणे मानतात व तसेच वागवतातही. कधी त्यांना राग आलेला कोणीही पाहिला नाही. अभ्यासात कच्चे असणाऱ्या विद्यार्थ्यांकडे नोट लक्ष देऊन त्यांचा अभ्यास पक्का करण्यासाठी ते सतत प्रयत्न करतात. गरीब विद्यार्थ्यांना ते आपल्या खान्तीप्रमाणे साहाय्य करीत. सर्व विद्यार्थ्यांचे मले व्हावे अशीच त्यांची नेहमी सदिच्छा असे. खरोखरच, त्यांच्या जीवनात ऋषीमुनींचे गूण प्रतिबिंबित झाले आहेत.

माझ्या या उत्कृष्ट शिक्षकांना सदा वहरलेल्या प्राजक्ताचेरीज कोणती उपमा देता येईल? पण थोडा काळ हाताचा स्पॅन्ड झाला की कोमेजणारी ही पारिजातकाची फुले नव्हते हं! मंद-मंद घुंग्रांघने दरबळत दुसऱ्याला आनंदाच्या साम्राज्याची वाढ झाली करून देणारी आहेत ही फुले!

संक्रातीच्या दिवशी तिळगूळ घेण्याच्या निमित्ताने आम्ही त्या सरांच्या घरी गेलो. त्या छोट्याशा घरातील तो व्यवस्थितपणा आणि कपाटतील सरस्वतीचा सजिना, त्या ज्ञान भांडाराचे दैदिव्यमान दर्शन घडवीत

होता. तिळगूळावरील गरम गरम कॉफीने आमचे स्वागत झाले. पुढे अनेक वेळा आम्ही त्या घरी गेलो पण प्रेमाचे बोल तेथे कधी सरले नाही. त्या घराचा उंबरठा हेच सांगतो, 'येथे एकदा येतो, तो नेहमी येतच राहतो.'

'साथे जीवन आणि उच्च विचार' हा त्यांच्या जीवनाचा मूलमंत्र आहे

'मऊ भेगाहून आम्ही विष्णुदास, कठीण वच्चास भेदू ऐसे'

असे त्यांचे वर्णन केले तरी तो अतिशयोक्ती होणार नाही.

लहानांपासून मोठ्यांपर्यंत सर्वांशी अत्यंत प्रेमळ वागणूक, आपलेपणाने त्या सर्वांची विचारपूस, कुणाच्याही हाकेला केव्हाही हजर, क्रोध, मोह, मत्सर यांपासून अगदी दूर..... तर मग अशा महान शिक्षकांना सोडून मी कोणाला 'माझे उत्कृष्ट शिक्षक म्हणावयाचे?'

वादळ

श्री. एस्. आर्. मदनने, एफ्. वाय्. जे. सी. (कोंकण)

सुग्री-सराईचे दिवस होते. रानात ऊन आण ओकत होते. आकाशात कापसाच्या बोंडाएवढा मुद्दा डग जमा झाला नव्हता. आकाशाने कृष्णवर्ण धारण केला होता. रानात पाखरे राबणाऱ्यांची कुजबूज थांबली. सर्वव ताववरण कसे भेडसावल्यागत झाले होते. पाखरे हाकून कंटाळलेला गोरगाळआप्या उन्हाच्या वेळी विश्रांतीसाठी जवळच्याच खुरट्या लिवाच्या झाडाखाली लवंबडला. वाऱ्याच्या झुळकीने त्याझाडाच्या फांद्या जणू त्याच्यावर चवऱ्या डाळत होत्या.

उन्हाच्या सनाळ्याने घाबरून गेलेली पाखरे, झाडा झुडपात गपचूप बसली होती.

मध्येच वाऱ्याची झुळक सुटताच ती पाखरे किल्विल्व करीत व झुळक बंद होताच पुन्हा स्तब्ध होत.

गोपाळआप्याचे मन त्या वाऱ्याच्या झुळकीप्रमाणे हेलचत होते. व मनात अनेक विचारांचे गणित चालले होते. त्या विचारांच्या गणितानेच आप्याच्या चेहऱ्यावर केसांचे व रेषांचे जाळे झाले होते. डोळे खोल-खोल गेले होते. आप्याच्या डोळ्यासमोर भूतकाळाचा निसर्ग अनेक गोष्टींच्या आठवणी काढून देत होता. तर भविष्यकाळातला राक्षस तोंड दावीत होता आप्याने अनेक उन्हाळेत पावसाळे अनुभवाने अनुभवले होते, सोसले होते. 'परंतु आता येणारे उन्हाळे-पावसाळे सोसणे आप्याला अशक्य वाटत होते. आप्या अधून-मधून आपल्या डोव्याला हाताचे टेकण लावून गावाकडून येणाऱ्या रस्त्याकडे पहात होता. म्हणतारी दुपारची भाकरी घेऊन अजून येत नाही याची त्याला मधून-मधून आठवण येत होती. त्याने कोपराचे टेकण लावून आधार घेतला व हलक्यानेच खाकरून उठून बसला. आणि आपल्या कोपरीच्या लिशातून तंबाखूचा बटवा बाहेर काढला. सभोवताली नजर फिरवली आणि मनाशीच कही तरी पुटपुटला. जणू त्याला ती टेकडी, ती शेताच्या बगलेतून

वाहणारा ओढा म्हणत होता. 'आप्या, दुसऱ्यात बदल झाला आहे बाम्ही होतो तसेच आहोत!' आप्याला भविष्यकाळ भेडसावीत होता. आप्याने आपल्या जीवनभरात फार कष्ट केले होते. तसे पाहिले तर आप्याच्या जिवावर जगणारी दोनच माणसे आप्याच्या कुटुंबात होती. त्याची करारी स्वभावाची बायको व एकुलता एक लाडका मुलगा गेणू असे त्याचे कुटुंब होते. आप्याने गेणूचे लहानपणी फार लाड केले होते. त्याला दुःखाची कधीही ओळख होऊ दिली नव्हती आप्याने गेणूला लहान असतानाच शाळेत पाठविले गेणू शाळेत असताना आप्याने त्याला कोणतेही काम सांगितले नाही आप्या व गेणूची आई रान-दिवस शेतात कष्ट करीत. गेणू मोठा पंडित होऊन आपल्याला म्हणतारपणी चांगले संभाळले याची त्या दोघा उभयतःना चांगली खात्री होती पण हा सारा स्वप्नविरहित आनंद वाऱ्यावर फिरला. गेणू मोठा पंडित बनला आणि त्याला बहरात कारकुनाची नोकरी लागली. आपला मुलगा कारकून बनला याचे त्याच्या आई-वडिलांना मोठे कौतुक वाटले. आता आपल्या गेणूच्या दोन हातांचे चार हात करावे. असे त्यांना वाटू लागले. मन आप्याने मोठ्या घुम-घडावयाने गेणूच्या दोन हातांचे चार हात केले. आप्याने सून मुद्दा गेणूला साजेल अशी शिकलेलीच केली. गेणूचे जो पर्यंत लग्न झाले नव्हते तो पर्यंत गेणू खानावळीत खात होता परंतु लग्न झाल्यावर गेणूची अनेक गान्हाणी आप्याच्या कानावर येऊ लागली. खानावळीत जेवणच चांगले नसते. बगरे बगरे -

आप्याने गेणूचा डाव ओळखला व सूनवाईला गेणू बरोबर पाठविले. तेव्हा पासून गेणूच्यात व आई-वडिलांच्यात मोठी तफावत निर्माण झाली. गेणू गेल्या-पासून परत गावी आलाच नाही. गेणूचे आई-वडोले म्हणतारे झाले होते. कष्ट हे चीज त्यांच्या शरीरातून वजा होत चालले होते. त्यांचा सरता काळ जवळ आला होता. सरता काळ जवळ आल्यावर मनुष्य फार हळवा बनतो आणि या म्हणताऱ्या आई-वडिलांचा सांभाळ करणारे गेणू शिवाय दुसरे कोणीही उरले नव्हते. गेणूच फक्त त्यांच्या जीवनाचा आधारस्तंभ होता. गेणूला मुद्दा आपल्या आई-वडिलांची आठवण येऊन

With Best Compliments From :

Ashok Stores

Dealers :

in all types of wrist-watches
time-pieces and wall-clocks

Mahavir Path, BARAMATI

Phone : 470

हादिक शुभेच्छा !

फोन नं. ३७०

बारामती मशिनरी स्टोअर्स
(पंवारकर)

एजंट्स : विश्वास आईल जिम्स
महावीर पथ, बारामती

सुलजारा म चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

नियतकालिक : १९७९-८०

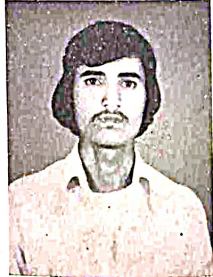
जिमखाना
(कनिष्ठ महाविद्यालय)

कु. रंजना पोतेकर
ज्युनि. नॅशनल कबड्डी स्पर्धेसाठी
महाराष्ट्र राज्य संवाच्या
कप्तानपदी निवड (गोहत्ती)

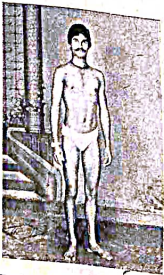
कु. प्रतिभा शिंदे
ज्युनि. नॅशनल कबड्डीसाठी
निवड (गोहत्ती)

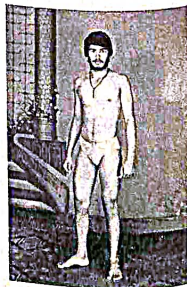
श्री. ए. जी. गावडे
ज्युनि. नॅशनल कबड्डीसाठी
निवड (हेद्रावायद)

कु. रंजना पोतेकर मा श्री. शंकर पाटील
यांच्याकडून वक्षिस स्वीकारताना

← श्री. व्ही. टो. भिसे

श्री. एस. बी. काळे →

महाराष्ट्र राज्य ज्युनिअर कुस्ती
स्पर्धेतील रोप्यपदक विजेते कुस्तीगीर

एक अविस्मरणीय व्यक्ती

कु. संजोवनी शहा,
एफ्. वाय्. जे. सी. (कॉमर्स)

विद्यार्थी जीवन हे जीवनातील सुवर्णकाल मानले जाते. त्या काळात शरीरात स्फूर्तीचा संचार होतो आणि काही नवीन व्यक्तींचा परिचय होतो. माझ्या विद्यार्थी-जीवनात माझा अनेक गुरुजनांशी परिचय झाला आहे. काही शिक्षकांचा वर्गशिक्षक म्हणून, काही शिक्षकांचा विषय-शिक्षक म्हणून, तर काही शिक्षकांचा प्रमुख शिक्षक म्हणून. परंतु या सर्वांमध्ये माझे उत्कृष्ट शिक्षक श्री. चौधरी सर हे होत. खरोखरच, त्यांचे अपार ज्ञान, अतिशय स्नेह, आणि प्रभावशाली व्यवितमत्त्व याने माझे हृदय जिंकले आहे.

त्यांची किरकोळ देहपट्टी, पांढरे धोतर, काळा कोट व काळी टोपी हा साधाच पोशाख पाहून मुरवातीला विचारण्यांना वाटले. 'बरं आहे, वर्षभर आपल्याला पुष्कळ दंगा करावयास मिळणार' या कल्पनेनुसार सरांनी वर्गात प्रवेश केल्याकेल्याच एका वाचट कोपऱ्या-तून आवाज आला 'मामा' सरांनी त्या दिशेला पाहून म्हटले, 'वा छान! मामा म्हटलेत, आपले तंते जवळचेच झाले. कारण काका म्हटले असते तर अवघड झाले असते.' सरांच्या आवाजातील मृदुता आणि होळ्यातील धार त्याच क्षणाला विजयी ठरली आणि अगदी थोड्याच दिवसात सगळे वाचट कोपरे तिने जिंकून घेतले.

चेहरा सदा आनंदी, बोलताना नम्रतेचा सूर, प्रेमळ-पणाही तितकाच. त्यांच्या वागणुकीत दिसतो आईचा प्रेमळपणा आणि वडिलांचा जबाबदारपणा! या माझ्या शिक्षकांनी मला घडविताना माझ्यावर अनेक गुणांची आभूषणे चढविली त्याप्रमाणे माझ्यातील उणीवाही काढून टाकल्या. चुकांच्या कडेवर आलेल्या मला सावरले म्हणून माझा तोल गेला नाही.

या गुरुजनांनी मला ज्ञानाची ओळख करून दिली
नियतकालिक १९७९-८०

आणि प्रगतीचा मार्ग दाखविला. सुरवातीला अडखळत पडणारी माझी पावले आता या ज्ञानपयावर निघाराने पडू लागली आहेत.

माझे हे शिक्षक मोठे विद्वान आहेत. त्यांचे ज्ञान-भांडार अनंत आहे. हजार कॅडल पांवरचा दिवा असला तरी देवपूजेला निरांजन, कापूर, उदवती हवीच. विजेच्या दिव्याने ओवाळल्याने पूजा होत नाही. माझ्या या उत्कृष्ट शिक्षकांच्या रूपाने एक निरांजन तेवत आहे. निरांजनातील फुलवात स्वतः फुलताना प्रासादिकतेला जन्म देते. फुलताना तिला यातना होत नाहीत असे थोडेच आहे? पण त्या पोटातच ठेवून दुसऱ्याला निरागस आनंद देण्याचे कार्य ती करितच राहते, या शिक्षकांनी नंदादीपाची ज्योत जतन करून ठेवली आहे.

तसे तर ते सर हिंदी आणि संस्कृतचे प्रमुख अध्यापक मानले जातात. तसेच शास्त्र, इतिहास, भूगोल, मराठी आणि गणितात सुद्धा त्यांची विद्वता शब्दात सांगता येणार नाही इतकी आहे. व्यावरोवरच शिक्षण कुशलता ही त्यांची सगळ्यात मोठी विशेषतः आहे. संस्कृत व्याकरण ते अशा पद्धतीने शिकवीत की सर्व गोष्टी वर्गातच सर्व विद्यार्थी-विद्यार्थीनांच्या पाठ होत. जेव्हा ते आपल्या शांत, सरळ, मधुर भाषेत संस्कृतचा श्लोक सांगत तेव्हा आमचे हृदय परमानंदाने भरून जात असे.

हिंदी भाषेवर त्यांचे प्रभुत्व आहे. त्यांची सगळ-विषयाची पद्धत इतकी सरळ आणि सुवोद्य आहे की अवघड अवघड गद्य व पद्य सुद्धा ते सोपे बनवून समजावून देतात. वर्गात शिकविताना अर्थत तन्मयतेने आणि आत्मीयतेने ते शंका निरसन करतात आणि जर भय न बाळगता त्यांच्या समोर मांडली आणि स्वतःचे समाधान करून घेऊ शकतो. ते आम्हाला वर्गात सांगत की, विद्यार्थ्यांमध्ये ज्ञान घेण्यास खरा आत्मविश्वास असला पाहिजे.

ह्या शिक्षकांचे कार्यक्षेत्र फक्त पुस्तकांतच सामावलेले नाही. सगळ्याच गोष्टींचा उत्साह दांडगा! प्रवासाची मनापासून आवड आणि नाटक, वाद-विवाद, निबंध प्रतियोगिता इत्यादींमध्ये ते विद्यार्थ्यांचे खरे पयदशक

**एप्रिल १९७९ च्या १२ वी आर्ट्स परीक्षेत
प्रथम श्रेणीत उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी**

- १) कु. टाकसाळे रोहिणी मोरेश्वर
- २) कु. पुनर नीलिमा विनोदकुमार
- ३) कु. काळे विजया माहतराव
- ४) कु. धुमाळ सुरेखा कोंडीबा
- ५) श्री. चौधरी अजिनाथ हरीभाऊ
- ६) श्री. माधव अशोक राजाराम
- ७) कु. घामणकर अमिता विश्वनाथ
- ८) कु. गायकवाड सुनंदा शंकर
- ९) कु. खळदकर शुभांगी दिगंबर
- १०) श्री. अडसूळ रमेश कोंडीबा
- ११) कु. भापकर जयश्री मोहनराव
- १२) कु. गायकवाड अंजली निवृत्ती
- १३) कु. जगताप सुनिता वसंतराव
- १४) कु. प्रभूणे अंजली मनोहर
- १५) श्री. बांदल अविनाश रामचंद्र
- १६) कु. घालवे मीना मदन
- १७) कु. माने मीरा रामदास
- १८) श्री. सोकटे सुनिल वामनराव
- १९) कु. कुलकर्णी नयना मधुकर
- २०) श्री. वनकर दत्तात्रय नारायणराव
- २१) श्री. निंबाळकर राजेंद्र बापुराव
- २२) श्री. वणवे दिनकर गुलाबराव

**एप्रिल १९७९ च्या १२ वी सायन्स परीक्षेत
प्रथम श्रेणीत उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी**

- १) श्री. देसाई सुनिल मधुकर
- २) श्री. मोलाडे दिलीप दादासाहेब
- ३) श्री. रानडे यशवंत गोपाळ
- ४) श्री. जैसवाल रविद्रकुमार हेमराज
- ५) श्री. झकारिया राजू मधु
- ६) श्री. गायकवाड राजेंद्र महादेव
- ७) श्री. जाधवराव अमर नारायणराव
- ८) श्री. गावडे शिवाजी विश्वनाथराव
- ९) श्री. भावसरकर दीपक श्रीराम

- १०) श्री. सकुंडे मिलिंद माहती (Ex-Student)
- ११) श्री. आंबडेंकर अजित त्रिवकराव
- १२) श्री. पुरोहीत अजय भालचंद्र
- १३) श्री. शिंगाडे माहती कमलाजी
- १४) श्री. वाघ सुनिल भानुदास
- १५) श्री. चव्हाण अशोक नामदेव
- १६) श्री. घोळवे रामचंद्र लालासाहेब
- १७) श्री. भिलारे माणिक गणपत
- १८) श्री. गायकवाड राजेंद्र पांडुरंग
- १९) श्री. दस्तुरे अजयकुमार विष्णु
- २०) श्री. वागवान सलिम जमेनखान
- २१) श्री. गायकवाड संजय विष्णू
- २२) श्री. पवार गोविंद दशरथ
- २३) श्री. डेमे वसंत रावसाहेब
- २४) कु. जाधव रत्नमाला जगन्नाथ
- २५) कु. निगडे तेजस्विनी त्रिदकराव
- २६) श्री. राजे-निंबाळकर सुनिल गणपतराव
- २७) श्री. घोस असफली गुलामअल्ली

**एप्रिल १९७९ च्या १२ वी कॉमर्स परीक्षेत
प्रथम श्रेणीत उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी**

- १) श्री. देसाई गिरीष कमलाकर
- २) श्री. गायकवाड अशोक परशुराम
- ३) श्री. डेरे माधव माहतीराव
- ४) कु. दळवी सुरेखा माहतीराव
- ५) कु. करवा कल्पना गिरीधारीलाल
- ६) श्री. भिसे अभिमन्यू विश्वनाथ
- ७) श्री. गोंजारी काशिनाथ महादेव
- ८) श्री. हिरेंचवरे सुरेश पायन्या
- ९) श्री. जोशी दिलीप बाळकृष्ण
- १०) श्री. देसाई सुनिल सुधाकर
- ११) श्री. अस्तार इम्तियाज बाबुलाल
- १२) कु. इंगळे सुपमा रामकृष्ण
- १३) कु. दोशी अंजली चंद्रुलाल
- १४) कु. पेंगवे देवयानी पुरुषोत्तम
- १५) श्री. धुमाळ लक्ष्मण हनुमंतराव
- १६) श्री. दोशी दिलीप जयंतिलाल
- १७) श्री. हारके सोमनाथ काशिनाथ

गुळजारात चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

- १८) श्री. जगताप बाळासाहेब आनंदराव
- १९) श्री. भोसले दिनकर निवृत्ती
- २०) कु. शहा पद्मश्री लालचंद्र
- २१) श्री. गहा वीरेंद्र शरद
- २२) कु. चावरे संघ्या गजानन
- २३) कु. भिलारे वासंती मानसिंगराव
- २४) कु. पंजाबी शम्मी शोरीलाल
- २५) श्री. जाधव राजेंद्र शंकरराव
- २६) श्री. काजळे नंदकुमार आत्माराम
- २७) श्री. कोकरे बाबासाहेब आप्पासाहेब
- २८) कु. कुलकर्णी अरुणा रामचंद्र
- २९) श्री. पवार लक्ष्मण राजाराम
- ३०) कु. बशी सुनिता गोपाळकृष्ण

- ३१) श्री. इनामके अजित ज्ञानदेव
- ३२) श्री. विटे मच्छंद्र रघुनाथ

अभिनंदन !

कु. जैला वरेकर यांना अखिल भारतीय आंतर-विद्यापीठ मंडळाकडून स्पोर्ट्स टॅलेंट स्कॉलरशिप म्हणून वर्षास एक हजार रुपये मंजूर झाले आहेत त्याबद्दल त्यांचे अभिनंदन !
महाराष्ट्र शासनातर्फे कु. रंजना पोतेकर, कु. सुचेता दळवी, कु. लता शंकर, कु. प्रतिभा शिंदे, श्री. वामन भिसे व श्री. सोपान काळे यांना व र्शास ३०० रुपये क्रीडा शिष्ट वृत्ती मंजूर करण्यात आली आहे. या सर्वांचे अभिनंदन !

- संपादक

With Best Compliments From

Time Passes Quality Remains
For Quality

Kirloskar-Philips

M/s. Tuljaram Chaturchand Shah

Phone No. 330

Mahaveer Path, BARAMATI

Our Sister Concerns

Maniklal Tuljaram & Sons

Phaltan & 1180, Shivajinager, Pune - 5 Phone No. 54 913

Jawahar Brothers

Phone No. 666

Dhavalgiri, Baramti

Milind Trading Co.

Baramati Municipal Ward No. 3 House No. 222

Bhigawan Chowk, Baramati Phone No. 606

नियतकालिक १९७९-८०

Mind of Month

Shri. U. M. Shembeker, S. Y. J. C. (Arts)

Dear S.....
A month has passed since
you left me alone,
I missed you and mourned in
silence unseen.

Deep in my heart your memory
will always stay,
Remembered and loved with
each passing day.

The days were so cheerful
loving and kind,
What a beautiful memory
you left behind.

Oh Dear ! whatever you did
was the best,
May the almighty grant you
eternal rest.

हाविक शुभेच्छा !

फोन : ४६०

आमचेकडे हाडवेअर व लोखंडी सामान, त्याच
प्रमाणे इलेक्ट्रिक सामान व रंग, पाईप, पाईप-
फोर्टिंग व गॅस वेल्डींग रेग्युलेटर व त्याचे स्पेअर-
पार्ट्स मिळतील.

हवेलीवाला हाडवेअर स्टोअर्स

हवेलीवाला सायकल स्टोअर्स

एच. एम. हवेलीवाला (इंडियन ऑईल डिलर्स)

भिंगवण चौक, वारामती

A Stingy Boy

Shri. S. J. Sonawane, F. Y. J. C. (Com.)

Three friends were travelling by a train.
One of them was stingy. He did not spend
a single paisa. As the train was running,
one of them took a rupee - note. He rolled
it, lit it and began to puff.

The other friend took a five rupee-note.
He also did the same. The stingy boy look-
ed at them. He took out a cheque-book
from his pocket. He wrote the figure of
hundred rupees. He rolled it, lit it and he
too began to puff. The two friends looked
at him with their eyes wide open.

With Best Compliments From

WALKERS SPORTS

Mahatma Gandhi Road,
AHMEDNAGAR.

Phone : 1122

वार्षिक अहवाल

जिमखाना विभाग

या वर्षी ज्युनियर म हा विद्यालया ने पावसाळी
सत्रातील कबड्डी, खो-खो (मूली-मूले), फूटबॉल,
टेबल टेनिस (मूले), व्हॉलीबॉल (मूले-मूले) तसेच
हिव्हाळी सत्रातील मंदांनी स्पर्धा, कुस्ती, बॅडमिंटन,
वास्केट बॉल (मूले) या स्पर्धात भाग घेतला.

वालचंदनगर येथे झालेल्या वारामती गटातील शालेय
सामन्यात आमच्या कबड्डी (मूली), व्हॉलीबॉल (मूली)
या संघांनी अजिबपद मिळविले. हे दोही संघ पुणे
जिल्हा विभागीय पातळीवर गेले होते. तेथे व्हॉलीबॉल
(मूली) संघ उपविजयी ठरला.

कबड्डी (मूली) पुणे जिल्हा विभागीय स्पर्धात अंतिम
सामन्यात वलाडच पुणे संघाचा पराभव करून सतत
दुसऱ्यांदा आमचा संघ अजिब ठरला. याचे सर्व श्रेय
कु. रंजना पोतेकर व कु. प्रतिभा शिंदे यांच्या वाक्यक
चढायांना व कु. मधुमती बोधरा, कु. सुचेता दळवी
कु. लता घोरकर यांच्या पकडींना द्यावे लागेल. पुढे हाच
संघ सोलापूर येथे झालेल्या विभागीय स्पर्धात सोलापूर
जिल्ह्याचा पराभव करून अजिब ठरला व यशाची
उज्ज्वल परंपरा राखली. वीड येथे झालेल्या महाराष्ट्र
राज्य शालेय सामन्यात संपूर्ण संघ निवडला जावून तिथे
आमचा संघ महाराष्ट्र राज्यात उपविजयी ठरला.

गोहत्ती (आसाम) येथे झालेल्या नॅशनल ज्युनियर
कबड्डी स्पर्धासाठी म हा राष्ट्र राज्यात कु. रंजना
पोतेकर व कु. प्रतिभा शिंदे यांची निवड करण्यत
आमच्या व्हॉलीबॉल स्पर्धासाठी आमच्या
नॅशनल ज्युनियर कबड्डी संघात तिसऱ्यांदा
संघातील कु. रंजना पोतेकर यांची सतत निवड
व कु. प्रतिभा शिंदे यांची सलग दुसऱ्यांदा निवड
करण्यात आली. विशेष अभिमानाची गोष्ट म्हणजे
वासाममधील गोहत्ती येथे झालेल्या नॅशनल ज्युनियर
कबड्डी स्पर्धासाठी म हा राष्ट्र राज्य कबड्डी (मूली)

संघाच्या कप्तानपदी कु. रंजना पोतेकर यांची निवड
करण्यात आली होती.

हिव्हाळी सत्रातील पुणे येथे झालेल्या पुणे जिल्हा
पातळीवरील कुस्ती स्पर्धात आमच्या कलित्रचे दोन
कुस्तीगीर श्री. वामन भिसे व श्री. सोभान काळे आपा-
पत्या बज्रन गटात अजिब ठरले.

रसायनी येथे झालेल्या महाराष्ट्र राज्य कुस्ती स्पर्धात
श्री सोभान काळे यांनी ४९ किलो बज्रन गटात व श्री.
वामन भिसे यांनी ५२ किलो बज्रन गटात रीयपदके
मिळविली आहेत. तसेच हैद्राबाद येथे झालेल्या नॅशनल
ज्युनियर कबड्डी (मूले) स्पर्धात श्री नावडे ए. जी.
यांची महाराष्ट्र राज्य ज्युनियर कबड्डी संघात निवड
करण्यात आली होती

खेळाडूंचे मनःपूर्वक अभिनंदन
श्री. एम्. बी. इंगवले प्रा. ए. एम्. मेहेर
फिजिकल डायरेक्टर चेअरमन, जिमखाना विभाग

इतर महत्वाचे कार्यक्रम

कनिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी या वर्षी
विविध टिकाणी वार्षिक सहली आयोजित केल्या
होत्या. त्यांची विशेषतः पालेम येथे त्रयास सूर्यग्रहण
पाहण्यास गेलेली सहल उल्लेखनीय मानावी लागेल. या
सहलीमुळे विद्यार्थ्यांना झालेले समाधान याच अंकात
श्री. एम्. एम्. बोदी यांनी The Dark Sun या
शीर्षकाखाली लिहिलेल्या सहलीच्या वर्णनातून पुरेसे
व्यक्त झाले आहे.

स्नेहसंमेलन म्हणजे विद्यार्थ्यांचा अतिशय उत्साहाचा
असा सोहळा असतो. यावर्षी स्नेहसंमेलन जानेवारी
१९८० मध्ये अत्यंत उत्साहात व खेळीभेटीच्या वाता-
वरणात पार पडले. स्नेहसंमेलन प्रमुख म्हणून प्रा. के.
एस्. सणगर व प्रा. पी. बी. इंगवले यांनी काम पाहिले.
फनी गेम्स, फन फेअर, विविध गूणदर्शन, एकांकिका
अल्पोवाहार, किशोर्पण्डित व वातपीपत्र आणि आर्केस्ट्रा
('म्यूसियम ऑफ म्यूसिक') असे विविध कार्यक्रम
स्नेहसंमेलनात पार पाडण्यात आले. विद्यार्थ्यांनी 'पिप
पोलिस' व 'कुणी गोविंद घ्या' या एकांकिका सादर
केल्या होत्या.

१२

सखीच्या शोधात !

हाती मिणमिणता दिवा घेऊन
मी निघालो जोपात,
म्हणाल कथासाठी तर,
प्रियेच्या शोधात ... ॥१॥

रानावनांत, उद्यानात
झोपडी, बंगल्यात, संगमरवरी
भव्य अशा प्रासादात
चूप-चूप भटकलो
प्रियेच्या शोधात ... ॥२॥

वण-वण हिडलो, मार भी खाल्ला
सर्वांगावर दगड धोंडे झेलले,
फुलासारख्या रक्तवंत्राळ अवस्थेत
पुन्हा माधारी आलो
तेव्हा दिवा विझला मी होता
तेलही संपले होते
ज्योत काजळून गेली होती
घेऊन उगाचच दिवा तोच मी
अंधारात भटकत आहे अजूनही
वेड्यासारखा प्रियेच्या शोधात ... ॥३॥

श्री. अशोक भोसले,
एफ्. वाय्. जे. सी. (आर्टस्)

● वृत्तीत थोरपणा असल्याशिवाय थोर कर्तव्य-
गारी शक्य नाही.

हादिक शुभेच्छा

सर्व प्रकारच्या
फॅशनेबल तयार कपड्यांसाठी

मोता

बारामती

रिझनेबल रेटस् व गॅरंटेड क्वालिटीज्

फोन : ४०६

सुखजाराच चतुरचंब महाविद्यालय, बारामती

The Dark Sun

Shri. M. S. Modi, F. Y. J. C. (Science)

The importance of co-curricular activities in a modern education is now more than a well-established fact. The Bible preaches, 'Seeing is believing' and it is quite right because it involves a personal and direct and therefore authentic perception. An example being better than 'percept', our class FYJC Science - resolved to be an eye witness to the phenomenal opportunity of the solar eclipse due on February 16, 1980. Accordingly we left Baramati for Palem in Andhra Pradesh on 15th February 1980.

February 16, 1980 was a day of historical importance in the sphere of astronomy. At exactly 3:38 and 32 seconds. p. m. the phenomenal eclipse began and a little chunk of the dazzling sun began to be eaten up by the moon. That was an exciting experience, an unbelievable moment, an uncommon event when the following observations were made by us :

- 1) The sun began to darcken,
- 2) The earth to cool off,
- 3) The sky began gathering a weird gloom,
- 4) Birds slanted wing to their nests in great confusion.
- 5) Stars began to twinkle one by one and soon the bright star of love-venus - was clearly visible and so was the rarely visible Mercury too.
- 6) A blue halo spread round the moon too.
- 7) The peripheral fire outbursts on the Sun became visible,

- 8) The temperature fell by 10°C
 - 9) Bats and butterflies flew away, plants wilted and the sensitive mimose shied into its own self,
 - 10) Even after three successive efforts the mesh of fisherman came out all empty,
 - 11) A dog barked,
 - 12) A cock crew,
 - 13) At the final moment of full eclipse a wave of shadow seemed to chase out the wave of sunlight, and
 - 14) A varitable dark night descended on Palem on the noon of March 16 !
- An experience unlikely to repeat in this life again ! How very normal things were at 3:45 p. m.

The Hindus prepared to take bath !
The Muslims entered their mosques !
A team of foreign astronomers sent around a bottle of tasty cold drinks !

How differently humans think, believe and act ! We were really fortunate to witness the studies and observations being carried out there by the expert-teams of American and Russian observers. Dr. Chenna Reddi, Chief Minister of Andhra and Shri. Vasant Sathe, the Central Minister for Information and Broadcasting were present at Palem - an event not quite appreciated by the residents of Palem itself !

And what next ? Indeed a sense of gratitude to my dear College for making this rare opportunity available to us. The final impression of the events of the D-Day-the Dark Day ? Well, in Wordsworth's words :
They flash upon that inward eye,
Which is a bliss of solitude !

नियतकालिक १९७९-८०

जाहिरातदारांची सूची

१) अलाइड पब्लिशर्स	१७	✓ १८) दि माझेपांच सह. साखर कारखाना लि., माळेगांव	कव्हर ४
२) मे. अशोक स्टोअर्स, वारामती	J६	१९) मुंबईकर कापड दुकान, वारामती	J१८
३) मे. कोठारी ब्रदर्स, वारामती	J१७	२०) मोता स्टोअर्स, वारामती	J१७
४) श्री. प्र. राधे प्रकाशन, पुणे	६	२१) राका वृक्ष एजन्सीज, पुणे	२८
५) डॉ. के. पटिलशर्मा	३२	२२) राधेय प्रकाशन	३७
६) श्री. योगी अक्षयकुमार लगनवाल (डाकाळकर)	J९	२३) रिलाएबल साईंटिफिक कंपनी	J८
७) श्री. योगी अक्षयकुमार लगनवाल (डाकाळकर)	३१	२४) लंगरेकर, वारामती	J१८
८) श्री. योगी अक्षयकुमार लगनवाल (डाकाळकर)	J१९	२५) वडूजकर ब्रदर्स, वारामती	कव्हर २
९) फ. फ. महीन सिकुहीन आणि कं., वारामती	५४	२६) वालचंदनगर इंडस्ट्रिज लि. वालचंदनगर	J१२
१०) फ. फ. महीन सिकुहीन आणि कं., वारामती	१५	२७) वॉकर स्पोर्ट्स, अहमदनगर	२९
११) फ. फ. महीन सिकुहीन आणि कं., वारामती	१५	२८) वैभव प्रकाशन	१२
१२) फ. फ. महीन सिकुहीन आणि कं., वारामती	१५	२९) व्यंकटेश मूक डेपो	J१७
१३) फ. फ. महीन सिकुहीन आणि कं., वारामती	१५	३०) शाहा अरहमदास हिराचंद, वारामती	J१५
१४) फ. फ. महीन सिकुहीन आणि कं., वारामती	१५	३१) शाहा तुळजाराम चतुरचंद	J१५
१५) फ. फ. महीन सिकुहीन आणि कं., वारामती	१५	३२) साराफ ज्योतीचंद भाईचंद, वारामती	१४
१६) फ. फ. महीन सिकुहीन आणि कं., वारामती	१५	३३) सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे	J१२
१७) फ. फ. महीन सिकुहीन आणि कं., वारामती	१५	३४) हुबेलीवाला हाईवेअर स्टोअर्स, वारामती	J१२

जाहिरात मंडळ

प्रा. आर. एच्. चाफेकर - चेअरमन
 प्रा. ए. एस्. किणिये प्रा. ए. बी देसाई
 प्रा. व्ही. व्ही. आचार्य श्री. आर. डब्ल्यू. जोशी

प्रकाशक : प्राचार्य डॉ. जे. के. गोधा, तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, वारामती (जि. पुणे)
 मुद्रक : रवींद्र श्रीराम पराडकर, वैभव प्रिंटींग प्रेस, २९९, कसबा पेठ, फलटण (जि. सातारा)

वारामती तालुका सहकारी खरेदी विक्री संघ लि. वारामती (जि. पुणे)

स्थापना १९६३

ऑडिट वर्ग 'अ'

अ सभासद संख्या : ८३ अ भाग भांडवल रु. ७५,१५० अ ठेवी : ३,५७,२५१.७६

संस्थेचे व्यवसाय

- मिश्रित विभाग
- नियंत्रित वास्तू वाटप विभाग
- एकाधिकार. कापूस खरेदी विभाग
- अडत विभाग
- पीक संरक्षक औषधे
- लोखंड, पत्रा, सिमेंट, विभाग
- एकाधिकार धान्य खरेदी विभाग
- जीवनावश्यक वस्तू वाटप विभाग
- जिनिंग प्रेसिंग विभाग

श्री. एस्. आर्. चव्हाण श्री. एस्. एल्. वालेकर श्री. बी. एस्. पवार
 असि. मॅनेजर मॅनेजर चेअरमन

हादिक शुभेच्छा !

मे. वडूजकर ब्रदर्स कमिशन एजंट, बारामती

फोन - दुकान : ३१४ घर : २६४ (श्री. पोपटलाल), ६३७ (श्री. माणेकलाल)
पो. बॉ. नं. (बारामती)

मे. शहा पोपटलाल रूपचंद (वडूजकर)

सल्फेट, आईल केक मचंट, बारामती (जि. पुणे)

स्टॉकिस्ट

- रेलोज इंडिया लि.
- इ. बायू डी. पॅरो कंपनी लि.
- महाराष्ट्र अॅग्री इंडस्ट्रीज कार्पो. लि.
- केसोराम सिमेंट
- झुआरी केमिकल्स

संजय अॅग्री सर्व्हिस सेंटर, बारामती (जि. पुणे)

○ शहा ऑटोमोबाइल्स ○

अरप्येस्वर कॉर्नर, पुणे सातारा रोड, पुणे ९

■ फोन : ४४७०६४

हादिक शुभेच्छा !

फोन नं. ३६९ पो. बॉ. नं. ३७

मुंबईकर कापड दुकान, बारामती

अधिकृत विक्रेते

दि सेन्चुरी रिपनिंग अँड मॅन्यु. कं. लि, कॉलिको मिल्स,
विन्नी मिल्स, एस्. कुमार्स, जे. के. विमल, रेमंड.

मे. मोतीचंद फुलचंद शहा

बुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

हादिक शुभेच्छा !

मे. फकरुद्दीन सैफुद्दीन अँड कंपनी

पो. बॉ. नं. ३१, बारामती (पुणे)

सैफ सिमेंट टाईल्स

मॅन्युफॅक्चरर्स ऑफ मोझॅक टाईल्स
सैफ चेम्बर्स, सिनेमा रोड, बारामती

फोन - दुकान : २५१, घर : २५२

हादिक शुभेच्छा !

ज्योतीचंद भाईचंद सराफ, बारामती

फोन - दुकान : ३३१ घर : ५२०

☒ ☒ ☒

श्राॅफ रोडलाइन्स, बारामती

फोन नं. : २५०

☒ ☒ ☒

श्राॅफ ऑटोमोबाइल्स, बारामती

फोन नं. : ६५४

घ लि.

'अ'

२५१'७६

भाग
भाग

वार

प्राध्यापक वर्ग १९७९-८०

(ज्यूनियर कॉलेज)

प्राचार्य डॉ. जे. के. गोधा, एम्. कॉम., बी. ए., एल्.एल्. बी., पीएच्. डी.

मराठी

- १) प्रा. आर्. टी. शहा, एम्. ए., बी. टी.
- २) प्रा. सी. एल्. एच्. वेदवाठक, एम्. ए., बी. एड्.

इंग्रजी

- ३) प्रा. बी. जी. देशमुख, एम्. ए., बी. पी. एड्.
- ४) प्रा. आर्. एम्. वडोदे, एम्. ए.
- ५) प्रा. व्ही. बी. जोशी, एम्. ए., बी. एड्.
- ६) प्रा. सी. एन्. जोगळेकर, एम्. ए., बी. एड्.

इतिहास

- ७) प्रा. पी. बी. इंगवले, एम्. ए.

अर्थशास्त्र

- ८) प्रा. बी. एल्. दवडे, एम्. ए., डी. एड्.
- ९) प्रा. पी. एस्. पायधन, एम्. ए.

राज्यशास्त्र

- १०) प्रा. बी. एम्. सूर्यवंशी, एम्. ए., डी. बी. एम्.

संरक्षणशास्त्र

- ११) प्रा. पी. आर्. पाटील, एम्. ए.

गणित व संख्याशास्त्र

- १२) प्रा. ए. एस्. फंडरी, एम्. एस्सी.

रसायनशास्त्र

- १३) प्रा. आर्. एन्. जोशी, एम्. एस्सी., बी. एड्.
- १४) प्रा. कु. एन्. के. शहा, एम्. एस्सी.
- १५) प्रा. व्ही. के. दिवाण, एम्. एस्सी., बी. एड्.
- १६) प्रा. कु. एम्. जे. जगदाळे, एम्. एस्सी.

पदार्थ विज्ञान

- १७) प्रा. के. एस्. कवलगी, एम्. एस्सी.
- १८) प्रा. आर्. डब्ल्यू. जोशी, बी. एस्सी., बी. ए.
- १९) प्रा. आर्. के. नाळे, एम्. एस्सी.

जीवशास्त्र

- २०) प्रा. ए. जे. आळंदकर, एम्. एस्सी. एम्. एड्.
- २१) प्रा. कु. डॉ. अल्. टी. देवरे,
एम्. एस्सी., पीएच्. डी.
- २२) प्रा. के. एस्. सणगर, बी. एस्सी. बी. एड्.
- २३) प्रा. के. अंशू. हेवळे, एम्. एस्सी.

भूगोल

- २४) प्रा. ए. बी. भगटे, एम्. ए., बी. पी. एड्.

वाणिज्य

- २५) प्रा. बी. एल्. जगताप, एम्. कॉम.
- २६) प्रा. एस्. आर्. महाजन, एम्. कॉम
- २७) प्रा. बी. आर्. काळगे, एम्. कॉम.
- २८) प्रा. एम्. जी. देशपांडे, एम्. कॉम
- २९) प्रा. ए. व्ही. इंगळे, एम्. कॉम., बी. एड्.

भारतीय शिक्षण

- ३०) श्री. एस्. बी. इंगवले, बी. ए., बी. पी. अेड्.

(हिंदी व मानसशास्त्र हे विषय वरिष्ठ महाविद्यालयातील अनुक्रमे प्रा. एम्. बी. कंडारकर व प्रा. एस्. डी. कवाणे हे शिकवितात)

Gold Medal Winners of the Trade Fair Academy Award 73-74

फोन - घर : ६६३ दुकान : ३६६

मेसर्स कोठारी ब्रदर्स

महावीर पथ, बारामती (पुणे)

देशी आणि विदेशी औषधांचे व्यापारी

फोन - घर : ६६३ दुकान : ६३०

विविध लहरी

मारवाड पेट, बारामती

रेडिओ, टेलिव्हिजनस, ग्रामोफोन, रेकॉर्ड प्लेअर्स, इलेक्ट्रिक सामान व घड्याळे मिळण्याचे एकमेव ठिकाण
डीलर्स - कॅम्बेन पी. ए. सिस्टिम, नेल्को रेडिओ, अंकर, रस्मी, पॅरासॅ-लाइफ टेपरेकॉर्डर, विलअरटोन अॅप्लायन्सेस,
उषा पॅले इ. विक्री व दुस्ती

हार्दिक शुभेच्छा !

मे. अरहतदास हिराचंद शहा, सराफ

महावीर पथ, बारामती

फोन : २५६

आमच्याकडे शुद्ध चांदीचे व सोन्याचे सर्व प्रकारचे दागिने तयार मिळतील.
तसेच ऑर्डर दिल्यास खानीशीर करून मिळतील.

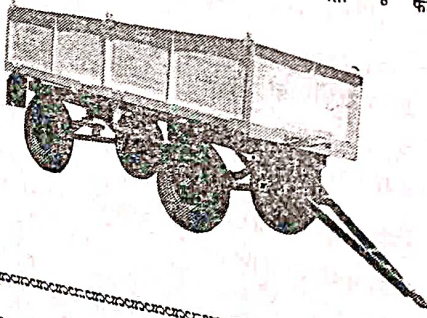
पुढजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, बारामती

नियतकालिक १९७९-८०

किसान इंजिनिअरिंग वर्क्स

ट्रेलर मॅन्युफॅक्चरर्स अॅण्ड फॅब्रिकेटर्स,
एम्. टी. स्टॅण्डसमोर, वारामती

फोन : ४७८

- शेती कामास उपयुक्त व मजबूत असे ट्रेलर, वेरणी अवजार व फरांडी योग्य किमतीत गॅरंटीसह मागणी-प्रमाणे करून मिळतील.
- ट्रॅक्टर व ट्रेलर यांच्या दुर्दुस्तीची सर्व कामे वेळेवर करून देऊ.

उ.नं. २२३

मिश्रवने

M/s Oswal Fertiliser Corporation
FERTILISER MERCHANT & COMMISSION AGENT
Post Box No. 80, BARAMATI (Poona) Phone : 345

मे. ओसवाल फर्टिलायझर कॉर्पोरेशन

'ओसवाल अॅण्ड' मिश्रवनाचे उत्पादक व कमिशन एजेंट
फोन : ३४५ पो. बॉ. नं. ८० वारामती (पुणे)

नियतकालिक १९७६-७७

तारेचा पत्ता : अतुल

फोन : दुकान व घर ३२०

मे. शरदकुमार अॅण्ड सन्स

गूळ, साखर, भुसार व सरकीचे व्यापारी आणि कमिशन एजेंट्स

पो. बॉक्स नं. २१
वारामती (जि. पुणे)

छाजेड वस्त्र निकेतन

बॉम्बे ड्राईंग मिल कापड दुकान

मारवाड पेठ, वारामती • फोन ३४०

बॉम्बे ड्राईंग मिलसची आकर्षक डिझाईन्सची आणि रंगाची पातळे, सुती आणि टेरिकॉटन शर्टिंग सुटींग, पॅण्ट पीसेस, टॉवेलस, बंडशीट्स, लेडीज ड्रेस मटेरियल्स, पॉपलिनस, कॉसमेटिक्स, व्लाऊज पीसेस, टॅपेस्ट्री वगैरे सर्व प्रकारचे उत्तम कापड मिलच्या भावातच मिळेल.

जा

दि माळेगांव सहकारी साखर कारखाना

माळेगांव बु. (शिवनगर), तालुका : वारामती, जिल्हा : पुणे

- रजिस्टर नं. जी २६६ •
- दिनांक २४-२-१९५५ •

□ □ □

आमची वैशिष्ट्ये

- महाराष्ट्र राज्यातील सहकारी क्षेत्रातील एक प्रमुख केंद्र व शुभ्र व दाणेदार साखरेचे उत्पादक
- उत्पन्न शेतकऱ्यांना त्यांच्या मालाची जास्तीत जास्त किंमत वेळेवर देणे.

□ □ □

टोप

आमच्या कारखान्याने २००० ते २५०० मे टन उसाचे गळीत करण्याच्या दृष्टीने विस्तारवाढ केली असून, पूर्वीची १५०० मे. टन क्षमतेच्या २४ × ४८ च्या ६ मिल्स तदनुषंगिक इतर मशिनरी विकास आहे. गरजूंनी कारखान्याशी जरूर तो संपर्क साधावा.

□ □ □

- तार : कोणशुगर-शिवनगर
- फोन : ५७ : माळेगांव एक्सचेंज

संचालक मंडळ

मा. शिर्वाळी संगमनाथ हिरेमठ
चेअरमन
मा. चंद्रराव कृष्णराव तावरे,
व्हाईस चेअरमन

संचालक

- मा. वीरसिंह चंद्रसेन जाधवराव
- मा. लालासाहेब नानासाहेब जगताप
- मा. गजानन यशवंतराव खलाटे
- मा. दिवाजीराव बाळासाहेब वांदले
- मा. शंकरराव सिताराम देवकाते
- मा. सुधाकर शंकरराव बनकर
- मा. गवारांग शंकरराव वृहंगुले
- मा. जगन्नाथ आनंदराव कोकरे
- मा. महादेव खाशावा तावरे
- मा. मानसिंगराव बाबूराव जाधव
- मा. शंकरराव कृष्णा तुणे
- मा. वामनराव गुलाबराव तावरे
- मा. श्रीरंगराव कृष्णराव जगताप
- मा. नामदेवराव आनंदराव आटीळे
- मा. संपतराव रंगनाथ देवकाते
- मा. गुलाबराव साहेबराव ढवाण
- मा. विठ्ठलराव तुकाराम कोकरे
(बँकेचे प्रतिनिधी)
- मा. कृष्णा बाजीराव गावडे,
(बँक वर्गप्रतिनिधी)
- मा. एम्. व्ही. दिवेकर,
(इंज. फाय कॉर्पोरेशनचे प्रतिनिधी)
- मा. श्री. जिल्हा उपनिबंधक,
सहकारी संस्था, पुणे
- मा. श्री. आनंदराव माहूतराव पिसाळ,
कार्यकारी संचालक

- १) बलाड्ड पब्लिशर्स
- २) मे. अशोक स्टोअर्स, वारामती
- ३) मे. कोठारी ब्रदर्स, वारामती
- ४) गो. य. राणे प्रकाशन, पुणे
- ५) चॅम्पियन स्पोर्ट्स
- ६) डी. के. पब्लिशर्स
- ७) श्री. दोशी अभयकुमार छगनलाल
(ढाकाळ)
- ८) नरेंद्र प्रकाशन
- ९) मे. फकरुद्दीन सफुद्दीन याणिक.,
- १०) फखरुद्दीन ए. के., वारामती
- ११) फ्लोरा अॅण्ड फ्रीना सल्लाय हाऊस
- १२) वारामती तालुका सहकारी खरेद
संघ लि., वारामती
- १३) वारामती मशिनरी स्टोअर्स (पंढ)
- १४) वॉम्बे बुक मॅन्युफॅक्चरिंग कंपनी
- १५) मे. भरतकुमार अॅण्ड ब्रदर्स, पुणे
- १६) भारत आर्ट ववर्स, पुणे
- १७) मंदार डिसेल्स, वारामती

प्रा. ए.
प्रा. व्ही.

प्रकाशक : प्राचार्य डॉ. जे. वे.
मुद्रक : रवींद्र श्रीराम पराड

जाहिरातदारांची सूची

१) अलाइड पब्लिशर्स	१७	१८) दि मालेगांव सह. साखर कारखाना लि., मालेगांव	कव्हर ४
२) मे. अगोक्त स्टोअर्स, वारामती	J६	१९) मुंबईकर कापड टुकान, वारामती	J१८
३) मे. कोठारी ब्रदर्स, वारामती	J१७	२०) मोता स्टोअर्स, वारामती	J१७
४) गो. य. राणे प्रकाशन, पुणे	६	२१) राका वूक एजन्सीज, पुणे	१
५) चॅम्पियन स्पोर्ट्स	८	२२) राधेय प्रकाशन	२८
६) डी. के. पब्लिशर्स	३२	२३) रिलाएबल साईटिफिक कंपनी	२७
७) श्री. दोशी अमयकुमार छगनलाल (डाकाळकर)	J९	२४) लॅंगरेकर, वारामती	J८
८) नरेंद्र प्रकाशन	३१	२५) वडूजकर ब्रदर्स, वारामती	J१८
९) मे. फकट्हीन सॅण्ट्रल आणि कं., वारामती	J१९	२६) बालचंदनगर इंडस्ट्रिज लि.	
१०) फकट्हीन ए. के., वारामती	५४	बालचंदनगर	कव्हर २
११) फ्लोरा अॅण्ड फ्रीना सप्लाय हाऊस	१५	२७) वॉकर स्पोर्ट्स, अहमदनगर	J१२
१२) वारामती तालुका सहकारी खरेदी-विक्री संघ लि., वारामती	कव्हर ३	२८) वैभव प्रकाशन	२९
१३) वारामती महानरी स्टोअर्स (पंवारकर)	J६	२९) व्यंकटेश वूक डेपो	१२
१४) बॉम्बे वूक मॅन्युफॅक्चरिंग कंपनी	११	३०) शाहा अरहमदास हिराचंद, वारामती	J१७
१५) मे. भरतकुमार अॅण्ड ब्रदर्स, पुणे	३७	३१) शाहा तुळजाराम चतुरचंद	J१५
१६) भारत आर्ट वरर्स, पुणे	५	३२) सराफ ज्योतीचंद भाईचंद, वारामती	J१९
१७) मंदार डिव्हेंस, वारामती	५४	३३) सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे	१४
		३४) हवेलीवाला हांडेवेअर स्टोअर्स, वारामती	J१२

जाहिरात मंडळ

प्रा. आर. एच्. चाफेकर - चेअरमन
प्रा. ए. एस्. किर्णिंगे
प्रा. व्ही. व्ही. आचार्य
प्रा. ए. वी देसाई
श्री. आर. डब्ल्यू. जोशी

प्रकाशक : प्राचार्य डॉ. जे. के. गोधा, तुळजाराम चतुरचंद महाविद्यालय, वारामती (जि. पुणे)
मुद्रक : रवींद्र श्रीराम पराडकर, वैभव प्रिंटींग प्रेस, २९९, कसबा पेठ, फलटण (जि. सातारा)

वारामती तालुका सहकारी खरेदी विक्री संघ लि. वारामती (जि. पुणे)

स्थापना १९६३

- ० - ० -

ऑडिट वर्ग 'अ'

५ सभासद संख्या : ८३ ५ भाग भांडवल रु. ७५,१५० ५ ठेवी : ३,५७,२५१'७६

संस्थेचे व्यवसाय

- मिश्रित विभाग
- निरयंत्रित वास्तू वाटप विभाग
- एकाधिकार कापूस खरेदी विभाग
- अडत विभाग
- पीक संरक्षण औपघे
- लोखंड, पत्रा, सिमेंट, विभाग
- एकाधिकार धान्य खरेदी विभाग
- जीवनावश्यक वस्तू वाटप विभाग
- जिनिय प्रेंसिंग विभाग

श्री. एस्. आर्. चव्हाण
असि. मॅनेजर

श्री. एस्. एल्. बालेकर
मॅनेजर

श्री. बी. एस्. पवार
चेअरमन